نئين زندگي

کملا بٽائي

نئين زندگي

(ڪهاڻيون)

ڪملا ٻتاڻي

پنڪج پبليڪيشن
اجمير

نئين زندگي

(ڪهاڻيون)

ڪملا ٻٽاڻي

پنڪج پبليڪيشن
اجمير

ٻه اکر

سنڌي ادب جي ڪهاڻي جڳت ۾ ليکڪا ڪملا ڀٽياڻيءَ جو نالو نئون نه آهي. ڪافي پراڻو آهي. سالن کان سندس قلم گهرو ماحول ۽ سماجڪ سمسيائن، سنائن ۽ برائين جي جدا جدا وشين کي اُجاگر ڪرڻ ۾ مشغول آهي. "پرائي درد جو احساس" ۽ "هڪ پيو مسيحا" کان پوءِ هي نئون ڪهاڻي سنگره اهڙين تخليقن جو برعڪس آهي.

هن مجموعي ۾ ڏهه ڪهاڻيون قلمبند آهن. هر ڪهاڻيءَ جو وشي جدا آهي. هر ڪهاڻي پنهنجيءَ جڳهه تي پختي آهي. ڪملا ڀٽياڻيءَ کي هر وشي سان پڻ ڀلي نڀائڻ جو ڏانءُ آهي. سندس لکڻي سرل، سادي ۽ دلچسپ آهي. ڪهاڻي پڙهڻ تي پوري ڪرڻ کان سواءِ رهي نٿو سگهجي. هر ڪهاڻيءَ ۾ سٺا وشي، چرپتر وان ڪردار ۽ اُتسڪتا ڀرپور آهي. ان ڪري هر ڪهاڻي معياري آهي. شايد اهو ئي ڪارڻ آهي جنهن ڪملا ڀٽياڻيءَ کي ڪهاڻي کيتر ۾ پنهن جو هڪ الڳ مقام عطا ڪيو آهي. جتان هوءَ اڃان به اڳتي وڌندي ۽ مٿي چڙهندي.

NAEE JINDAGI

(Short Stories)

By :

Smt. KAMLA BUTANI

Lecturer - Hindi

Govt. Girl's Model Senior Higher Secondary School,

AJMER

First Edition : 1994–95

Price Rs. 30/- only

Published by :

PANKAJ PUBLICATION

E - 19, U. I. T. Colony,

Naka Madar, Ajmer.

Printed by :

KAUSHAL PRINTING PRESS

3, Dayanand Market, Kaiser Ganj,

Ajmer - 305001

Phone : 32767

آخر ۾ اهو چوڻ به ضروري آهي ته ليکڪا ڪملا ڀٽياڻيءَ ۾ ڪافي قوت آهي. سندس لکڻيءَ ۾ وشين سان نيائڻ ۽ اظهار ۽ سادگيءَ جو اثر آهي. سندس ڀاشا سرل آهي. جنهن کي هر پاٺڪ سولائيءَ سان پڙهي ۽ سمجهي سگهي ٿو. سندس لکڻي اڃا به اثردار ٿيندي. سندس لکڻيءَ ۾ سٺيءَ جهڙي ڇڪ پيدا ٿيندي جيڪا پاٺڪن جي دلين ۾ چڀندي ۽ کين ٽڙڦائيندي. پاٺڪن جي دماغ کي سوچڻ لاءِ مجبور ڪندي. تڏهن ليکڪا کين ڳالهائيندي، ڪهاڻيءَ جا ڪردار ڪونه ڳالهائيندا. صرف ڪردارن جا احساس ڳالهائيندا ۽ پاٺڪن جا ذهني احساس سوچيندا، پوءِ شايد کيس پوپٽي هيراننداڻي، سندري اتمچنداڻي، ڪلا پرڪاش، مايا راهي، تارا ميرچنداڻي، ريتا شهاڻي، اندرا واسواڻي، گوپي موٽواڻي ۽ ٻين اوچ ڪوٽيءَ جي ليکڪائن جي صف ۾ شمار ٿو وڃي ۽ بس.

سيرُو ”سياهه“ (اجمير)
U I.T Plot No. 257 Ajai Nagar, AJMER-305003

هن مجموعي جي هر ڪهاڻي نصيحت - آميز آهي، ”سونهري آس“، ”گهر جو چراغ“ ۽ ”نئين راهه“ جا موضوع گهرو رشتن ۽ انهن ۾ پيدا ٿيندڙ نفاقن کي دور ڪرڻ جا سنا جتن آهن. ”انڌي ممتا“ هڪ ٻال ڪهاڻي آهي جنهن کي ٻال ساهتيه ۾ شمار جي ته ڪو اوچو مقام حاصل ڪري. هن ڪهاڻيءَ جي وشيه سان ليکڪا شروع کان آخر تائين جنهن نموني نڀايو آهي سو سراهه جوڳو آهي. ڪهاڻي ”نئين زندگي“ جي آخر ۾ هيرو راجڪمار جيڪو ڏيرنو قدم کڻي هيروئن مڌوءَ کي پنهنجي فيصلي کان واقف ٿو ڪرائي سو ليکڪا جي ذهن جي فراخ-دليءَ جي سوجهه ٻوجهه آهي. ”ڀيڄڙيءَ جو ورت“ ڪهاڻيءَ ۾ اڄ ڪالهه جي زالن جي وهنوارن ۽ عادتن جو صحي-صحي چٽر چٽيو ويو آهي. ڪهاڻي ”گنهگار“ ۾ ٻه ساماجڪ زندگيءَ جو سچو چٽرڻ آهي، جو حقيقت پرست آهي. ”سچو جيون ساٿي“ ڪهاڻي جهڙي نموني ڀارتيه سنسڪرتي، رهڻي ڪهڻي ۽ سادگيءَ کي ٻين ملڪن جي سنسڪارن کان وڌيڪ اوچو رکيو ويو آهي، سو هر ڀارتيه ناريءَ لاءِ نصيحت جو باعث آهي. ڪهاڻي ”پيار جو احساس“ ۽ ”سپنا سچ ٿي ويا“ ۾ اڄ جي گهرو ماحول نقش آهن.

سونهري آس

نيلوءَ جي اکين مان ننڊ لائين اُڏامي وئي هئي جيئن ڪافور. گذريل شادي ڪيل ڏهن سالن جي زندگيءَ جا چتر رنگين نه رهي ڌنڌلا ٿياسي رهيا هئا. گهر ۾ روز روز جي کٽ پٽ کان تنگ ٿي هوءَ اڄ ٿي ته جوش ۾ پيڪي هلي آئي هئي.

ڏهه سال سهي سهي هن جي سهڻ جي شڪتيءَ جڻ جواب ڏئي ڇڏيو هئو. پر جيئن جيئن گهڙيال جون سيون اڳيان ٿي وڌيون تيئن تيئن هن جو جوش ۽ ڪروڌ شانت ٿيندو ٿي ويو. هن کي عجب لڳو ته ڇو اڄ هن اهو غلط قدم کڻي پاڻ کي پٽيءَ ۽ پيڪن جي نظر ۾ هڪدم ڪيرائي ڇڏيو؟

هن جي امڙ جيڪا هن جي هر وقت اچڻ تي گڏ گڏ پئي ٿيندي هئي، هن دفعي ڪيڏي نه رکي نوع ۾ پيش آئي آهي؟ ڀاڄائي ديپا جيڪا هن کي پاڻهن ڀيلي سمجهندي هئي، ايندي ئي هن جو دلي سواگت ۽ سنمان ڪندي هئي، اڄ ڇو اُها نظر چورائي پاسو ڪري پئي نڪري؟ اڳئين دفعي پيڪي اچڻ تي ته

سلسلو

گهور ايمان ڪيو آهي. ان ڳالهه ۾ نياڻي نه ٿيندو ڏسي نيلوءَ جو سؤ ڀمان هيڪاري ڄاڻي آڻندو آهي ۽ پوءِ هوءَ روئي ڏوئي اُن ايمان جو وش ڳوڙهن ذريعي ڪڍي ورِي پاڻ کي شانت ڪندي آهي.

ڪالهه ٻه هڪ ننڍيءَ ڳالهه تان اُي ننڍو ٿيو هئو. گهر ۾ ڪير صبوح شام ورتو ويندو آهي پر ٻارن کان ٻه وڏيڪ ڪير جو ڪاپو هن جي سس تي اُسي آهي. صبوح جو ٻه پيئندي ته راس جو ٻه پيئندي. منجهند جو ٻه ڏهي يا لسي ضرور کپيس نه ته روئي اُي نسه وٺيس. ڪالهه سسٽس کي گهمرا ٿي پيا هئا تڏهن اُي نيلوءَ چيو هئو، "اَمين، اَج صبوح جو ڪير ڪٽي نه پيئو جو گهمرن لاءِ ڪير نقصانڪار آهي."

بس ايترو نيلوءَ جو چوڻ مس هو ۽ سسٽس اچي متي ۽ گهر ۾ مهاڀارت مچي ويو. چي "منهنجي ڪاڏي پيٽي تي توکي مرچ ٿا لڳن. تون ته چئين نڪو کان نڪو پيئان، بس هوا تي پئي هلان. ڪير نه پيئندس ته آنڊا لڳي نه ويندا؟ اڙي گهٽ ۾ گهٽ ڪير پيٽ مان گهمي ته نڪري ٿو نه؟ منهنجي پٽ جي ڪمائي آهي تون ڪونه ڪمائي آئي آهين جو ايڏو روب ٿي رکين. جيڪر ايڏو اُي روب رکڻو اٿئي ته وڃي الڳ جاءِ وٺي رهو ته خبر پوئي ته گهٽي ويهڻ سؤ ٿيندو آهي."

هن جو تمام گھڻو سٺڪار ڪيو ويو هو، پر هن ڏٺي هي اچانڪ پاسو ڪيئن پلٽجي ويو؟

پر انهن سڀني سوالن جا جواب هن کي خود ئي هن جي من ڏني ڇڏيا. هوءَ ته هوءَ، هوءَ خود به ته هنن سان نظرون چار ڪرڻ ۾ ڪيٻائسي پئي ۽ من ۾ هيڻ ۽ ڪمزور ڀاونا جو شڪار لڳي پئي هئي.

هوءَ وري وري پڇتائڻ لڳي ته ڇو هوءَ پنهنجو گهر ڇڏي بيگانن وانگر نڪري آئي ۽ سڀني جي نظر ۾ ڪري پئي.

جوش ۾ هوءَ ڀلجي وئي ته گهر ۾ به ڀانڊا تہ ٽڪرائيندا ئي. نيلوءَ جي سس ۽ نراڻ بہ آهي ۽ اُنهن سان هن جا گرهه شروع کان ئي پيٽيا ئي ڪونہ. روز روز ڪنهن نہ ڪنهن ڳالهه تان کٽ پٽ ٿيندي هئي جنهن نيلوءَ جي دل گهر مان ئي کٽي ڪري ڇڏي.

نيلوءَ جو گهوٽ ديپڪ هونءَ ته ڏاڍو سمجهدار، سهنشيل ۽ ٿڌي سڀاءَ جو هئو پر ماءُ جي برخلاف ڪجھ ڇوڻ بدران هن جي منهن ۾ جڻ مڱ پئجي ويندا هئا.

نيلوءَ جو جڏهن سس سان تڪرار ٿيو آهي ديپڪ نيلوءَ کي ئي سمجهائڻ جي ڪوشش ڪئي آهي. ماءُ جي غلطيءَ کي سدائين نظرانداز ڪري نيلوءَ جو

۾ گاڏيءَ ۾ ويھي پيڪي ھلي آئي. ڊيپڪ جيسين ھن کي روڪي ۽ ٻاھر نڪري تيسين ٽوسيٽر ڪري نيلو ھن جي نظرن کان اوجھل ٿي وئي.

پر پيڪي ڀڄندي ئي رات جو ھن جو جوش ھوش ۾ بدلجڻ لڳو. ڳوڙھا ٽپ ٽپ وھي وھاڻو ڀسائڻ لڳا ۽ ھوءَ اُن گھڙيءَ کي پٽڻ لڳي جنھن گھڙيءَ جوش ۾ ھن گھر ڇڏيو. ھن جي ابھم ڏيءُ ڳڏي ھن جي پر ۾ ئي گھري ننڊ ۾ سمھي پئي ھئي. ھن جو معصوم چھرو ڏسي ھن کي ھيڪاري وڌيڪ روئڻ اچڻ لڳو. پر پوءِ روئندي روئندي ڪڏھن ھن جي اک لڳي وئي خبر ئي نہ پيس.

صبوح ٿي ويو پر ھن کي نہ ڪنھن اُٿاريو نہ چانھہ لاءِ پڇيو. خود رسوئيءَ ۾ وڃي ھن پنھنجي لاءِ چانھہ ٺاھي پيتي جيڪا ھن کي بيسواد پئي لڳي. ماڻس صبوح کان ئي پوڄا ۾ مشغول ھئي ۽ ڀاڄائي ڊيپا ڪم ۾ ايڏي رڌل ھئي جو ھن کي نيلوءَ جي حاضريءَ جو ڪو احساس ئي نہ ھئو. ھڪ ٻئي مٿان ڪم ڪندي ھوءَ پاڻ کي مشغول رکڻ جي ڪوشش ۾ نيلوءَ ڏانھن اک کڻي نھارڻ جي فرصت بہ نہ پئي ڪڍي سگھي.

نيلوءَ اِھا روش ڏسي اندر تائين جلي وئي. رڳو

نيلوءَ کي روز روز جا ٽاڻ طعنا ڏنا ويندا هئا. ڇو جو جاءِ سنڌس سهرو سس جي نالي ڪري ويو هئو ۽ جاءِ جو ڀاڱور هن کي اڌو هئو جو هر وقت جاءِ جي اوٽ ۾ هوءَ نيلوءَ جي ڏکندڙ رڳ تي اُبي پير رکي هن کي ڌڪائڻ جي ڪوشش ڪندي هئي. ڇو جو هن کي خبر هئي ته ٻي جاءِ مسواڙ تي وٺڻ لاءِ هنن کي ڪافي وڏي رقم هر مهني ڪرائي تي خرچ ڪرڻي پوندي ۽ پوءِ گهر خرچ هلائڻ لاءِ بچندن ئي ڇا؟ ديپڪ ڪو وڏو آفيسر ته آهي ڪونه جو ايڏو خرچ برداشت ڪري سگهي. شايد ديپڪ جي ٽڏائيءَ جو سبب به اهو ئي هجي، اهو سمجهڻ جو نيلوءَ ۾ به عقل هئو پر روز روز جي طعنن کان ته الڳ جاءِ وٺڻ ئي بهتر آهي هوءَ سوچيندي هئي.

معمولي ڳالهه وڏي ڪٽي وڻ ڪيو. آفيس مان ديپڪ جي ايندي ئي وري معڻ متو. پر ديپڪ ماءُ کي هڪ اکر به نه چيو. ديپڪ جي پهڻ ئي هن لاءِ چانهه ڪٽي آئي پر نيلو ته ڪمري کان ٻاهر ئي ڪونه نڪتي. اندر ئي ٻڙ ٻڙ ڪندي پيٽيءَ ۾ جلدي جلدي ڪپڙا وجهڻ لڳي ۽ پوءِ تيز قدمن سان پيٽي کڻي پنهنجي نون سالن جي ڌيءُ گڏيءَ سان ڪري اهو چئي ته "هيڏي نرڳه جهڙي گهر ۾ رهڻ کان ته سٺو آهي ته مان پيڪي هلي وڃان." چوندي سج پڇ جوش

منجهند جو روٽي کائي سڀ آرامي وڃي ٿيا پر نيلوءَ کان آرام ڄڻ ڪوهه پري هو. هاڻي هن جي ڪروڻ جو شڪار ڏيپڪ ٿيو. نيلوءَ کي عجب لڳو تہ هيلتائين ڏيپڪ هن کي ونڻ ڇو نہ آيو آهي؟ هن کي تہ پورو وشواس هئو تہ هو هن جي پٺيان پٺيان ايندو هوندو ۽ پوءِ هوءَ بہ سڀ ماڻو پلجي هن جي پٺيان هلي وڃي هان. هن جي لاءِ هڪ ڏينهن بہ هڪ يڳہ جي برابر هئو.

منجهند جو ٻي ٻجي ڏيپا سهي سنيري پرس کڻي ۾ ڪري اهو چوندي هلي وئي تہ هوءَ مهلا ويلفيئر سوسائٽيءَ جي ميٽنگ ۾ وڃي رهي آهي ۽ شام جو موٽندي. گڏ کڻي ساهيڙيون بہ اينديون انهن لاءِ ناشتو تيار ڪري رکندا. اُس جو ڪارو چشمو اکين تي رکي هن سس ۽ نيلوءَ تي هڪ نظر اُڇلائي ۽ در کان ٻاهر ٿي وئي.

نيلوءَ ڏٺو تہ ماڻس نماڻن نيڻن سان، ڏرنهن کي وينندي پئي ڏٺو ۽ هن جي حڪم کي انڪار ڪيو ۽ پوءِ نيلو ۽ ماڻس کڻي ناشتو ٺاهڻ رسوئيءَ ۾ لڳي ويون.

سادي پنجي ٻجي شام جو ڏيپا ڇهن ستن ساهيڙين سان گڏ اچي بيٺڪ ۾ ويهي کاڻ ڳالهائڻ لڳي. هن

سنڌس ڏانهن ٿي ته پر سنڌس ماءُ ڏانهن به ديپا جو وهنوار بدليل ۽ ناقابلي برداشت هئو. ماڻس جڻ نونهن کان ٻ چنڊي ٿي رسوئي ۾ پير پاتو. ماڻس کي وڏي ڪمري مان ڪڍي هن جو بسترو اسٽور روم ۾ لڳايو ويو هئو ۽ ماڻس جي ڪمري کي ٻارن جي اسٽڊي روم جي ٽيبل ۽ سمهڻ لاءِ پلنگ وجهي ٻارن جي حوالي ڪري ماءُ جي چڱي طرح بيعزتي ڪيل ڏسي ته نيلوءَ جو اندر ٻڏري ويو.

نيلوءَ گهڻئي ڪوشش ڪئي ته ان ٻاري ۾ ماءُ سان ڪو حال اوري ۽ چوي ته "مئي جاءِ تہ توهان جي نالي آهي پوءِ هيءُ سب راجا ٿهي وينا آهن ۽ توهان کي نوڪرياڻي ٿاهي وينا آهن. جڏهن سنڌس سس جاءِ جي بانور تي پٽ نونهن کي مڃو ٿاهي ويٺي آهي."

پر نيلوءَ جي ماءُ نيلوءَ کي اهڙو ڪو موقعو ئي نه ڏنو جو هوءَ هن گهر کي به ويڙهائي سگهي.

پوڄا مان اٿي ماڻس وري بہ گهر جي ٻين ڪمن ۾ اهڙي جنبي وئي جو نيلو پاڻ کي نپٽ اڪيلي ۽ نڪمڙي سمجهڻ لڳي. پاڻ ڏانهن ٻنهي جو بدليل رخ ڏسي ان کان سواءِ هوءَ ڪجهه نه ڪري سگهي ته ويهي من ۾ ويچارن جي ماڻداڻي هلائي ڪنهن نتيجي تي پهچي.

ساڙهيءَ ۽ ٻيو ن تي ڪري ته مامي چوڻ لڳي ”توکي تميز ڪونهي، ماءُ توکي سيکاريو چاهي؟ هيڏو ڪم ٿي ڪري سگهين؟ ممي هلو جلدي پنهنجي گهر هلو. هلو نه ممي.“

گڏيءَ جو ٻوڙهو ٻڌل ۽ اُن تي اُڪريل آڱرين جو نقشو ڏسي نيلوءَ جي دل تي چڻ اُهي نشان اُڪري آيا. هن جي اکين مان ٻه ٻيو سيءَ جا ڳوڙها وهڻ لڳا. جوش ۾ اچي هوءَ ديپا کي ڪجهه جو ڪجهه ٻڪڻ لڳي ۽ پوءِ پيتي کڻي اُنهيءَ اُئي حالت ۾ واپس ٽرين تي وڃڻ لاءِ تيار ٿي.

تڏهن ديپا هن جو رستو روڪي ڳراٽڙي پائي چوڻ لڳي ”نيلو ناراضگيءَ ۾ تون ڀلجي وئي آهين ته رات جي ٽرين هاڻي توکي نه ملندي.“

نيلوءَ چيو ”مان پليٽفارم تي رات گذاريندس پر هتي نه رهندس. توهان مميءَ جي ڪهڙي حالت ڪئي آهي؟ ايتري قدر جو اسٽور روم ۾ رهڻ لاءِ مميءَ کي جاءِ ڏني اٿوَ؟ جڏهن ته هيءَ جاءِ مميءَ جي نالي تي آهي. ٻيو سڀ ته ٺهيو اڄ توهان منهنجي سڪيلڌي گڏيءَ کي به نه بخشيو آهي. اهڙي هند مان هڪ منٽ به ترسڻ پنهنجو اپمان ٿي سمجهان.“

تڏهن ديپا چيو ”جيڪڏهن اها ڳالهه آهي ته پوءِ

رسوئيءَ ۾ ليٽيو پائي ڌڻ جي رحمت ڪانه ڪئي ۽ آربر ڏنو ”ممي ڇهه ست ڪوپ پيالا چانهه ته مو ڪليندا.“

نيلوءَ جي ماءُ جلدي جلدي چانهه ٺري ۾ تيار ڪري اُيو ساهه کنيو جيئن ڏايو ٿڪجي پئي هجي ۽ پوءِ گڏيءَ کي نيزاري ڪندي چيو ”پٽ گڏي هيءَ چانهه ته بينڪ ۾ ڏئي اچ.“

نيلوءَ کي ماءُ جي روش بلڪل نه وڻي. ڇا گڏي نوڪرياڻي آهي جو چانهه کڻي وڃي؟ پر وري اهو سوچي ته ممي ٿڪل آهي هن پاڻ تي ظابتو ڪيو.

گڏيءَ جو چانهه کڻي وڃڻ هيو مس ته بينڪ مان زور زور سان چلائڻ جا آواز اچڻ لڳا جيئن ديپا کنهن کي دڙڪا ڏيندي هجي. نيلوءَ پڙدو هٽائي ڏٺو ته تن بدن ۾ آڳ لڳي ويس. ڇا ڏسي ته گڏي ڳل تي هٿ رکي روئي رهي هئي ۽ ديپا غصي ۾ لال ٿي دڙڪا ڏيندي الائي ڇا جو ڇا بڪندي ٿي وئي. ”ڇا ٿيو گڏي؟ تون ڇو پئي روئين؟“ گڏيءَ کي ٻانهن کان ڇڪيندي اندر وٺي ويندي نيلوءَ چيو.

گڏي نيلوءَ کي چنبڙي وئي ۽ سڏڪا ڀريندي ٻڌائين ”ممي چانهه کڻي اندر ويس ته ٽيبل سان پير ٽڪرائجي ويو ۽ چانهه جي ٺري وڃي ماميءَ جي

نيلو پنھنجي ڪئي تي تمام شرمسار ھئي. اُن وقت ئي در تي ٺڪ ٺڪ ٿي. ڏيڏڪ در تي بيٺي مسڪرائي پئي. ڏينھن نيلو ڏيڏڪ سان عزت ۽ نئي سکيا تي عمل ڪرڻ جي پڪي ارادي سان پنھنجي ساھري واپس موٽي. ھن کي اڄوڪي اُس سونھري ڀاسي رھي ھئي جيڪا ساھري گھر ۾ ھن جو سواگت ڪرڻ جو پيغام ڏيئي رھي ھئي.

ٿوهان پنهنجي سس کي ٽوڪرن جي ڪوارٽر ۾ وڃڻ جو
چئي ڇا هن جو اپمان ڪونه ڪيو آهي؟ ڇا نراڻ کي
ڇانهه ڪيرائڻ ٿي ٺٺڙ نه هڻي آهي؟ جيڪر اهو
اپمان آهي ته هو ۽ ڊيپڪ ڪيئن سهندا."

نيلوءَ جو ڪيو ساهون آيو هئو. هوءَ شرمسار هئي
ته هي ڳالهيون ڪنهن همن کي ٻڌايون. هوءَ سوالي
نگاهن سان ڊيپا ۽ ماءُ کي ڏسڻ لڳي. تڏهن ماٽس
چيو "پست جيڪر تون پنهنجي ماءُ جو اپمان نٿي
سهي سگهين ته پوءِ ديپڪ ڪيئن ماءُ ۽ پيءُ جو اپمان
سهندو. سس کي ماءُ ڪري مڃڻ سان ئي هوءَ توکي
ڌيءُ سمان پيار ڏيندي. 'منڙا گهر ته گهران' ليک
ٿي چيو اٿن. 'وهنوار اهڙو ڪجي جهڙو خود توهان ٻين
کان چاهيو ٿا."

ماٽس نيلوءَ کي ڀاڪر ۾ ڀريندي چيو "پٽ هيءَ
ته سڀ ناٽڪ آهي. اسان سڀني توکي سکيا ڏيڻ واسطي
ئي هيءُ ناٽڪ ڪيو آهي. نڪا مان اسٽور روم ۾
رهندي آهيان نڪا منهنجي نونهن منهنجو ڪڏهن
اپمان ڪندي آهي. تڏهن ته اسان جو گهر سرڳ لڳو
پيو آهي جتي اشانتي هوندي آهي نرڳ جو راڄ هوندو.
جيون کي سکي ۽ سندر ناهڻو آهي ته پريم پريت سان
رهي جيون کي سندر ناهڻ جي ذميداري هر عورت
جي آهي."

هن ٻنهي جا سپنا جڻ روشن جي ڊاڪٽر بڻجڻ تي
ئي ساڪار ٿيڻا هئا. جنهن ڏينهن روشن ڊاڪٽر ٿيو
هن سوچيو ته اسان جي غربت جا ڏينهن ڪوچ
ڪري ويا پر ائين ٿيو ڪين.

ڊاڪٽر ٿيڻ کان پوءِ روشن جي شادي هڪ امير
خاندان جي ڊاڪٽر ڇوڪريءَ سان ڪرائي وئي. جيوتي
ڪيڏو نه خوش هئي هئڙي سٺي سنٻنڌ مان. خوشيءَ
سان سڄو ڏينهن ڪم ڪار ۾ رڌل هوندي به ٽڙاندي
پئي هئي. جڏهن مينا هر وقت ٻاهر نوڪريءَ ۽ گهر
۾ آرام جي اڏ ڪاري هئي. مينا ڪڏهن به ڪنهن
ڪم ۾ هن کي هٿ نه وٺائيندي هئي. موڪل ڏينهن
به ٻئي زال مڙس سهي سنيري ڪنهن نه ڪنهن محفل
کي وڃي آباد ڪندا هئا.

مينا پنهنجي پهرين شاديءَ جي سالگره تي ڪجهه
ڊاڪٽر جوڙن کي پارٽ وٽ دعوت ڏني. هيترا ڏينهن
ته گهر جي حالت تي هن ڌيان ڪونه ڏنو هئو پر اڄ
دعوت ڏئي سمجهي نه سگهي ته مهمانن کي وهاريندي
ڪٿي؟ نه ته هن وٽ پلنگ جو سوفا هو نه ڊائننگ
ٽيبل، نه ماڊرن گهر نه گهر جي سجاوٽ. هوءَ جهنجهلائڻ
لڳي. اُن ڏينهن هن محسوس ڪيو ته هئڙي گهر ۾
هن لاءِ رهڻ هاڻي ناممڪن آهي. اُن ڏينهن ته ڪيئن

گهر جو چراغ

جيوتي پنهنجي خيالن ۾ غلطان آهي. چنتا سندس پيشانيءَ جي گهنجن مان صاف جهلڪي رهي آهي. چنتا کان آجي ٿئي به ڪيئن؟ جڏهن کان ديپڪ جو ٽائيفائيڊ بگڙيو آهي هو بستري داخل آهي. جيوتيءَ کي ياد آهي ته ڏيڍ مهني کان ديپڪ بستري داخل آهي. ديپڪ هڪ معمولي ڪلارڪ آهي. هن جي پگهار مان زال ۽ ٻن ٻارن جي پيٽ پالنا به مشڪل سان ٿئي ٿي. مهانگائيءَ جو منهن ڦاٽندو ٿو وڃي ۽ جيوتيءَ جو هٿ پئسي کان تنگ ٿيندو ٿو وڃي. بچيل پئسو به بيماريءَ ۾ سواهه ٿي چڪو آهي. چوندا آهن اُٺيو ڪاٺي اَن ۽ پيو ڪاٺي ڏن. ڏن خرچڻ تي به ديپڪ جي بيماري وڃڻ جو نالو نٿي وٺي.

جيوتيءَ کي پراڻيون يادون ورائي ورتو. جڏهن هن جو ڏير ڏهن سالن جو هئو هن جي سس گذاري وئي. روشن کي هن ماءُ جو پيار ڏنو. گڏي ۽ پپو ته هن گهر ۾ پوءِ آيا. روشن وڌندو ويو ۽ ديپڪ پيٽ کي پٽيون ٻڌي روشن کي ڊاڪٽري پڙهائي.

سونھن ۾ ڪوٺ ڏسڻ ۾ نه اچي ان لاءِ مينا وچ ۾ پيٽ ڪرائي سگهي پلاٽ کي ٻن ڀاڱن ۾ ورهائي ڇڏيو.

جيوتي مٺين خيالن ۾ ايڏي محو ھئي جو ڪيڏي مھل سنجها ٿي وئي ۽ اوندهه اچي ڪمري تي قبضو ڪيو ھن کي خبر ئي نه پئي. جڏھن ديپڪ ٿورو رو ڪنجهيو ته ھن کي سمڪ پئي. ٻئي پاري ھن ديپڪ کي پلنگ تي وھاڻن جو سھارو ڏيئي وھاريو ۽ پوءِ سنجها ڪرڻ جي تياري ڪرڻ لڳي.

پوڄا ۾ اڃان ويٺي مس ته سندس اٺن سالن جي گڏيءَ پٺيان پٺيءَ تي جھومندي گلي ۾ ٻانھون وجهي چيس "ممي، ڏياريءَ لاءِ ڪپڙا ۽ ڦٽاڪا وٺڻ ڪڏھن ھلندينءَ؟ ڏس نه چاچي چاچيءَ مانٺوءَ کي ڪيترا ڦٽاڪا ۽ نوان ڪپڙا وٺي ڏنا آھن؟"

جيوتيءَ جي اکين ۾ پاڻي تري آيو. ٻارن کي ڪھڙي خبر ته ڏياري صرف پئسي وارن لاءِ آھي. بنا پئسي ڪجھ به نه ملندو. پاڻيءَ وانگر ديپڪ جي بيماريءَ تي خرچ ڪرڻ کان پوءِ به ھو اڄ به بستري داخل آھي. ڏياريءَ جي خوشيءَ جي اُمنگ يا اُتساھ جيوتيءَ ۾ بلڪل ڪونھي. پر ٻار ته وري به ٻار آھن اُنھن کي ڪيئن سمجھائجي؟ سندس ڏير ڏيراڻيءَ جو رخ ته ھنن ڏانھن رکو ٿي ويو آھي. روشن صرف ھڪ ٻه دفعا اچي پاڻ کي ڏسي ويو آھي. جيوتيءَ به ٿـي

نه ڪيئن ڪم اُچي ونو پر ٻئي ڏينهن کان هوءَ روشن جا ڪن کائڻ لڳي. هن جا تن، من ٿڪائي ڏنائين، چي "هن گهر ۾ هڪ منٽ به رهڻ مشڪل آهي نه پلنگ جي جاءِ نه صوفا. آخر اَسان کي اوچي سوسائٽيءَ ۾ اُٿڻو ويهڻو آهي، ڪير اچي ته ويهارجي ڪٿي؟"

روز روز جي ڪل ڪل کان تنگ ٿي اچي روشن پڇيس ته "آخر ڪرڻ ڇا گهرجي؟" ته مينا پنهنجي اِڇا ظاهر ڪندي چيو "اسان الڳ ماڊرن بنگلو ٺاهي رهنداسين ۽ اُن کي خوب سينگارينداسين. اسان ٻئي هيڏو ڪمايون ٿا. سماج ۾ اسان جي ريپوٽيشن آهي. هيئن ڪم ڪيترا ڏينهن هلندو؟"

روز گهر جي شانتي بگڙندي ڏسي آخر ديپڪ به هن کي الڳ رهڻ جي صلاح ڏيندي چيو "روشن جيڪر مينا چاهي ٿي ته ڀلي الڳ بنگلو ٺهرائي. مون ۾ ته ايڏي سمرٿي ڪونهي پر اسان ڪو دليسن سان جدا ٿورئي ٿا ٿيون؟ پئسو ته ڪمائجي ئي سک وٺڻ لاءِ ٿو پوءِ تون ڇونه ٿو سک ڀوڳين؟"

جاءِ ته پيءُ جي هئي جنهن تي ٻنهين جو حق هئو. اڌ جاءِ ڊهرائي مينا ماڊرن بنگلو ٺهرايو ۽ اڌ جاءِ پراڻي روپ ۾ ئي رهي جنهن جي حالت ڏينهون ڏينهن خراب ٿيندي پئي وئي. ماڊرن بنگلي جي

ڦٽاڪن جي چيمت ۾ اچي پاڻ کي نه بچائي سگهي ۽
بيهوش ٿي ڪري پيئي.

اڃان اهو حادثو ٿيو ئي پيئي ته اندران روشن ۽
مينا موٽو موٽو ڪندا ڀڄندا پيئي آيا. هنن جيوتيءَ
کي ماٺوءَ کي بچائيندو ۽ خود زخمي ٿيندو ڏٺو هو.
روشن ڏٺو هو. روشن ڏٺو ته جيوتيءَ جي هڪ ٻانهن
ڪافي سڙي چڪي آهي ۽ سر تي به ڪافي سيڪ
آيا اٿس جو ڦٽاڪن پري ٿائين به هن جي پٺ نه
ڇڏي هئي.

روشن ۽ مينا نه ڪئي هر نه ترم. نوڪر کي ٻنهي
گهرن جي سنڀال جو ضمو ڏئي ڪار ۾ جيوتيءَ کي
وٺي اسپتال ۾ روانا ٿي ويا. هڪ ته ڏياري ٻيو رات
جو وقت. ڊاڪٽر ته ڏڻ ملهائڻ جي موج ۾ هئا پر
روشن جا حوصلا خطا هئا. ٻيڻ ڊوڙ ڪري ڊاڪٽرن
کي هٿ ڪيائين. جيوتيءَ کي آڪسيجن چاڙهي وئي،
ڦٽن تي مرهم لڳايو ويو پر هوءَ هوش ۾ ڪونه آئي.
روشن ۽ مينا هن جي اهڙي حالت جو ذميدار پاڻ
کي ٻيا سمجهن. روشن ايشور کي ليلائي وينتيون پيو
ڪري "هي پريو مون اڄ تائين تو کان ڪجهه نه گهريو
آهي پر اڄ منهنجي ديوي سروپ ڀاڄائيءَ کي جيون
دان ڏي جيئن مان پاڻ ڀاڄائيءَ جي سيوا ڪري جنهن

دفعا نيزاريون ڪندي چيس ته "تون ڊاڪٽر آهين پيٽ کي ٺيڪ ڪري ٿو سگهين."

پر هو اهو چئي پاسيرو ٿي ويو ته "پنهنجن جي دوا نه لڳندي آهي، هان چئو ته سٺا ڊاڪٽر ٻڌايانءِ." اهو جواب ٻڌي جيوتيءَ کي چوڻ لاءِ ڪجھ نه رهيو آهي. سٺن ڊاڪٽرن جو مطلب آهي وڏي فِي ۽ مهانگيون دوائون.

اڄ ڏياري آهي، روشن جي اڌ ٻلڊ نگر روشنيءَ سان جگمگائي رهي آهي. ميٺا سلڪ جي تمام چمڪيلي ۽ مهانگي ساڙهي پاتي آهي. ڳچي ڳنا پائي خوشيءَ ۾ نٽي ماڻي. پاڻ ڏيئا وجي ٿي روشن ڪندي.
هوڏانهن ٻلڊ نگر جو اڌ پاسو اونداهيءَ ۾ غرق لڳو پيو آهي. دپڪ جي ٻارن اڄين ڏياريءَ وارن ڪپڙن کي ئي من ماري پاتو آهي. جيوتيءَ جي من تي خوشي نه آهي نڪو هن نوان ڪپڙا ئي پاتا آهن.

هوڏانهن گڏي ڦٽاڪن جي موج ڏسڻ لاءِ ماءُ کي ساڙهيءَ جي پلوءَ کان گهليندي ٻاهر ٿي اچي جتي مونٽو چٽڪائي تيلي ٻاري رهيو آهي. اسان ڦٽاڪن جو ڍيڳ رکيو آهي. چٽڪائي تيليءَ جون چڻگون هن ڍيڳ کي باھ لڳائي ڇڪيون آهن. جيوتيءَ گڏيءَ کي ڌڪو ڏيندي پري ڪيو ۽ پاڻ مونٽوءَ کي بچائيندي

هٿ رکي چيائين "ڏاڏي مونکي معاف ڪندا."

ڇوٽيءَ چيو، "ڇاجي معافي ڇري آهين ڇا؟ مان ته بلڪل ٺيڪ آهيان."

هاڻي سڀ ڪار ۾ گهر آيا. جتي ڏيپڪ ٻه چنتا ۾ ليٽيو پيو هئو. روشن ڏيپڪ کي ڏياريءَ جون واڌايون ڏيندي ڀاڪر ۾ ڀري ٻاهر روشني ڏيکارڻ آيو جتي مونتوءَ کي خوش ڏسي سڀني جي دل جا ڏيئا روشن ٿي ويا. هوڏانهن سڀ وڏا هڪ ٻئي جي سد ڀاونا جي ڪري خوشيءَ ۾ نه پيا ماپن. هيڏانهن ٻار سڀ گڏجي ڦٽاڪا ٻاريندي تاڙيون وڄائيندي مٺڙ سر ۾ ڳائي رهيا هئا:—

ڏياريءَ جو ڏيئو ڏنو
نيو وڏو ڇيڙ مٺو —2

فرض کي پالڻ وارو هوس اهو فرض پاڙيان. پاپيءَ پنهنجي جان جوکم ۾ وجهي منهنجي گهر جو چراغ روشن ڪيو آهي مان به پنهنجي ڀاءُ جي گهر جي روشني وسامڻ نه ڏيندس." هو زور زور سان روئڻ لڳو.

ٻن ڪلاڪن کان پوءِ جيوتيءَ کي هوش آيو ته هن جي وات مان اِهي ٽي شبد نڪتا "موٽو، پٽ موٽو."

روشن ڀاڄائيءَ کي آٿت ڏيندي چيو، "پاپي موٽو بلڪل ٺيڪ آهي. ها توهان به دهشت جي ڪري بيهوش ٿي ويا هئا ۽ موٽوءَ کي بچائيندي ٻانهن ساڙي ويٺا."

جيوتيءَ چيو، "مونکي ڇڏ، ٻڌاءِ موٽوءَ کي ته ڪجهه ڪونه ٿيو؟"

"نه پاپي موٽوءَ کي ته توهان بلڪل بچائي ورتو."

جيوتي – "سچ!"

روشن – "سچ! پاپي وشواس ڪيو."

جيوتيءَ ڏٺو ته ميما جي اکين ۾ پڇتاءَ جا آنسون هئا. جيوتيءَ کي هوش ۾ ڏسي هوءَ هن سان چنبڙي پئي ۽ اوڇنگارون ڏيئي روئڻ لڳي. پوءِ پيرن تي

جهڙي رواجي ڇوڪري جيڪا ڏهون درجو پاس هجي ۽ رنگ روپ ۾ خاص ڪونه هوس پر سندس پياءُ 50 هزار ڏاج ۾ ڏيڻ قبوليو بس ان لالچ ۾ نريش وڪامي ويو. نريش بي.اي پاس هو ۽ ڪنهن انگريزي فرم ۾ سٺي عهدي تي هئو. هو ڏسڻ ۾ فلمي ائڪٽر کان گهٽ نه هو پر نرملا جهڙي رواجي ڇوڪريءَ کي پائي هن جا سڀ سپنا چور چور ٿي ويا هئا. هو نرملا کي پنهنجي اوچي سوسائٽيءَ ۾، پارٽين ۽ جلسن ۾ گڏ وٺي وڃڻ جي لائق نه سمجهندو هو. هو چاهيندو هو سندس زال هجي ها ڪا هيروئڻ جيڪا سوسائٽيءَ ۾ سهڻي سنهيري هن سان گهمي ڦري هان ۽ وري پنجاه هزار ۾ ته هن کي ڳهڻ، ڪپڙن ۽ گهريلو سامان جي روپ ۾ مليا هئا. نريش جي هٿ ڪيش ڪجهه نه آيو هو. ان جو ساڙ به هن جي من ۾ هو. نرملا جي سس ته تمام لالچڻ هئي. هر وقت چاهيندي هئي ته پيڪن مان هوءَ وڏي رقم آڻي ته هن گهر جو ستارو ٿئي. جو نريش جي پگهار ئي هڪ آمدنيءَ جو ذريعو هو، جيڪو اڄ جي مهانگائيءَ ۾ گهٽ هو. شروع ۾ نريش وٽ اسڪوٽر به نه هو تڏهن نريش ۽ ماڻس نرملا جي پنيان هٿ ڌوئي پيا ته هوءَ پيڻس کان ڏهه هزار وٺي اچي جو نريش کي آفيس يا ڪنهن ٻئي هنڌ به وڃڻ ۾ ڏکيائي

نئين راھ

جڏهن هن جي اک کلي هن پاڻ کي اٿاڻ جاءِ تي ليٽيل ڏٺو. عجب مان هن آس پاس نهاريو. هن جي پلنگ جي ڀرسان هڪ پيرسن ڏاڍي خوشيءَ ڀري اکين سان هن ڏانهن نهاري مشڪرائي رهيو هئو. نرملا عجب وچان پڇڻ چاهيو، "مان ڪٿي آهيان؟" پيرسن هن جي اکين جي سوال مان سمجهي جواب ڏنو "پٽ تون منهنجي گهر ۾ آهين." "توهان جي گهر ۾... .... توهان ڪير آهيو؟" "تون ياد ڪر، تون ڪٿي هئينءَ؟"

نرملا نراڙ تي آڱريون ڦيرائي ڪجهه ياد ڪرڻ جي ڪوشش ڪرڻ لڳي. اکيون ٻوٽڻ تي هن کي سئنيما جي ريل جيان گذريل زندگيءَ جو سڄو سڀڻ ياد اچي ويو. نرملا صبوح جو 5 بجي کان رات يارهين بجي تائين گهاڻيءَ جي ڍڳي وانگر پئي گهر پئي سس سهري جي سيوا ۾ ڳهندي هئي. نرملا جي شادي چار سال اڳ نريش سان سندس ماءُ پيءُ جي مرضيءَ سان ٿي هئي. ڏيتي ليتيءَ جي لالچ ۾ نريش جي ماءُ نرملا

ٻيان پاٺ پڙهائيندو هو. ٻهرين تہ هو نرملا تي صرف ڳارين جا وسڪارا ئي ڪندو هو پر هاڻي تہ ڪلهڪلها هن تي ٿڦڙن، مڪن جو وسڪارو ڪرڻ لڳو. وقتي وار ٻڪري جهڪي وٺي لوڏا ڏيندو هوس. اهو نظارو نرمش جي ماءُ خوشيءَ سان ويٺي ڏسندي هئي ۽ نرملا جو سهرو تہ چڻ گهر ۾ هئو ئي ڪين، جوءِ جو غلام گهر ۾ غلام ٿيو پيو هلندو هو.

نرملا هڪ ڏينهن تنگ ٿي سس کي چيو، ”مئي، توهان هنن کي سمجهايو تہ روز پيئڻ ڪائڻ ٺيڪ نہ آهي، هنن جي دوستي بہ ٺيڪ نہ آهي سڀ ٻيگڙ ٿا لڳن جيڪر توهان ظابطو نہ ڪيو تہ اسان جو گهر ئي برباد ٿي ويندو.“

ان تي سس هٽ نهائي چيو ”ڇهين ڇا ٿي؟ منهنجو پٽ لکن ۾ هڪ آهي مڙد ئي شونق نہ ڪندا تہ ڇا سڀ جو قسم ڪٽي ويهي رهندا؟ شراب ۽ دوستي تہ اڄ ڪلهہ فيشن آهي. جوانيءَ ۾ اهي شونق نہ ڪندو تہ ڪڏهن ٻڍاپي ۾ ڪندو؟ ڏس نہ وڏن ماڻهن جي پٽن سان تڏهن ڪان دوستي ٿي اٿس. ڪاريسن وارن سان ٻوءِ اهڙو سنگ سنو ٿيو يا خراب! اهڙو سنگ ڇڏي ڏي ڇا؟“

ٻيو اُن ڏينهن نرمش کي ماءُ اهڙو بر غلايو جو

ٿي ٿئي. خير ان ڳالهائيءَ کي نرملا به محسوس ڪيو.

نرملا کي روز گهٽ وڌ ڳالهيون مڙس ۽ سس جون ڪائيٽيون پونديون هيون. اهو قصو ڏينهون ڏينهن ويو وڌندو. تڏهن دکي ٿي هن روئي پنهنجي پاءُ کان ڏهه هزار گهريا. پاڻس به پيرڻ جي صدقي ڏئي ڇڏيا جيئن پيٽس کي ساهرا تڪليف نه ڏين. پر اهو قصو هر سال دهرايو ويندو هو. هن سال گرمين ۾ فرج جي ضرورت محسوس ڪئي وئي. هر ڏينهن نريش پنهنجي دوستن جي محفل گهر ۾ لڳائيندو هو. پهرين ته چانهه پارٽي ٿيندي هئي پر هاڻي ته پيگ هلندا هئا. نرملا کي ڇنڇر آرتوار هفتي ۾ ٻه ڏينهن ته انڊا اوٻاري تيار رکڻا پوندا هئا ۽ قيمو يا ڪڪڙن جا پڪوڙا تري نريش جي دوستن جي آجيان ڪرڻي پوندي هئي. اها صحبت اهڙي ڪسنگ ۾ مٽجي وئي جو نريش شراب جو غلام ٿي ويو. هاڻي ته هن جي پگهار اڌ کان وڌيڪ شراب ڪباب ۾ اُڏڻ لڳي. نريش هٿ تنگ محسوس ڪرڻ لڳو.

گرمين ۾ ته شراب لاءِ برف ضروري آهي جيڪا هو بزار مان گهرائي بيزار ٿي پيو پوءِ فرج لاءِ نرملا کي پيڪن مان پئسا يا فرج جو گفٽ وٺڻ جو طوطي

جڏ ٻاهر هن کان موڪلائي پري هليا ويا. هڪ مهيني ينتر وانگر صبوح کان شام بس ڪم ٿي ڪم. پنهنجي لاءِ سوچڻ جي هن کي فرصت ئي ڪٿي هئي؟ ۽ هاڻي وري ڪمري لاءِ ڏهن هزارن جي گهر تي هن تي روز ظلم ٿيندا هئا. هاڻي صبوح کان رات ڏائين مار ڪٽ ۽ نرملا جو روڏن هلندو هئو پر هن ڏٺي هن سوچي ڇڏيو هو ته هوءَ پاڻ کان هاڻي ڪجهه نه وٺندي جو هن کي به 5 ٻچڙ هيون. پنجن ٻچڙن ۾ هڪ پاڻ شاٻس اٿس جو سيني جا ننگ وينو نڀائي. جڏهن ڪ نريش کي هڪ به ڀيڻ ڪونه هئي نه ته شايد هڪ جا ننگ به نه نڀائي سگهي ها.

سو اُن ڏينهن نرملا رات تمام دير سان سمهي، دير سان سمهڻ ڪري صبوح جو اُٿڻ ۾ دير ٿي ويس نرملا جي سس ته ڪک ڪٽي ٻيٺو ڪونه ڪندي هئي بس نرملا تي حڪم هلائڻ ۽ هن جي ڪمن مان وڏون ڪڍڻ جو ڪم ئي هئو هن جو. نيرن ٺاهڻ کان پوءِ روٽي نبيل ٿي ٻهچڻ ۾ ڏهن پندرهن منٽن جي دير ٿي وڃڻ تي نريش اهڙو اچي ڪاوڙيو جو روٽيءَ جي ٿالهي زور سان اڇلي نرملا کي گارئون ڏيندو چوڻ لڳو ”بس هاڻي روٽي به وڃي هوٽل تي کائڻي پوندي، اڻ پڙهيل خبر به اٿيئي ته 9.40 تائين ۽ مونکي

نريش آپي کان ٻاهر ٿي ويو ۽ نرملا تي ڏاٻڙ ٽوبڙ مڪون، ٺڪڙون، ڏڪ هڻي هن کي اڌ مئو ڪري ڇڏيائين.

پر نرملا الائي ڪهڙي مٽيءَ جي ٺهيل هئي. رات جو ڇا ٿيو سڀ وساري صبوح جو وري نهين جي شيوا ۾ لڳي ويندي هئي. چانهه ڏيڻ کان پوءِ نيرن تيار ڪندي هئي. سڀني کي نيرن کارائي برتڻ صاف ڪري وري منجهند جي تياريءَ ۾ لڳي ويندي هئي جو نريش ساڍي نوين ٻجي روٽي اڳو پوءِ کائي ويندو هو.

روز روز جي مار کان بچڻ لاءِ نرملا جي پيءُ فرج ڏيڻ به قبوليو ۽ دهليءَ مان پارسل ڪرائي موڪلي ڇڏيائين. خير نرملا سامت جو ساهه کنيو ته هاڻي ڪٽش وٺڻ جي نوبت نه ايندي. پر ڪجه ڏينهن ۾ ئي نرملا جي سس هڪ ٻيو رينگٽ لڳائي ڏنو ته گهر ۾ ٻه ڪمرا گهٽ ٿا ٿين ٽيون ڪمرو ٺهرايو. پر اُن لاءِ پئسو ڪٿي؟ پئسو عيش کي گهٽائي جمع نه ڪري نرملا کي آڻڻو هو. نرملا روز مارون کائڻ لڳي. هن پنهنجو سو پمان، آتم سنمان، عزت ۽ جذبات کي ڇڙ تاڪ تي رکي ڇڏيو هو ۽ هاڻي جڙ هلندڙ چلندڙ لاش ٿي پئي هلندي هئي. هن جي من جا سپنا، تمنائون ۽

ٽون روٽي تيار ڪري رکج."
هونئن ته نرملا کي اُنهن ٻنهي جو ته ڪو سهارو نه
هو. اڄ هن جو آتم سنمان هن کي ڌڪارڻ لڳو،
"جيڪر ٽورو ته سوُ ڀيرا اٿئي ته نريش کي وري
شڪل نه ڏيکارج." نريش جا اکر هن جي ڪنن ۾
گونجڻ لڳا. نرملا جو من نريش ۽ هن گهر تان کڄي
ويٺو. هيڏي غلامي ڪندي به ڪنهن کي خوش نه
رکي سگهڻ ۽ نرملا توکي هيئڙي نرڳه کان ته مرڻ بهتر
آهي ۽ اهو نشچو گهڙيءَ جي سئين جي اڳيان وڌڻ
سان گڏ و گڏ هيڪاري پڪو ٿيندو ٿي ويو.
پوڻا ڇهه هن گهڙي ڏني جهڙن ڪپڙن ۾ هئي
چمپل پائي هن گهر کي تالو لڳايو. پاڙي واريءَ کي
چابي ڏئي هوءَ تکڙن قدمن سان تيز هلندي رهي
هلندي رهي. ته غصي ڀريون لعل لعل اکيون جڻ هن
کي پنهنجان ايندڙون ڏسڻ ۾ پئي آيون جن کان هوءَ
پري ڀڄي وڃڻ جي ڪوشش ۾ هئي. جڻ ڊوڙ پائڻ
لڳي. هن کي هوش نه هو. هن جا قدم نديءَ طرف
وڌڻ لڳا. ڪلاڪ ڏيڍ پڇڻ کان پوءِ هوءَ نديءَ جي
ڪناري پهچي وئي. شام جو اوندهه ڪار دنيا تي غالب
ٿيندو ٿي آيو. ايڪڙ ٻيڪڙ ماڻهو هواخوريءَ لاءِ
جيڪي آيا هئا سي به موٽيا ٿي. نرملا نويڪلو ڪنارو
ڏسي ڌو ڪٽي نديءَ ۾ ٽپ ڏنو.

9.30 پهچڻو پوندو آهي. تون نوڪري ڪرڻ هان تہ عقل بہ هجئي ها تہ وقت جو ڪهڙو ملھہ آهي؟ منهنجي ڪرمن ۾ بہ تو جهڙي جاهل لکي پوڻي هئي. مان تو جوان ڪٿي ڏٺي جو نٿي ٿين؟ هيءَ منحوس شڪل وري شام جو مان نہ ڏسان ڪٿي اوڙاهہ ۾ وڃي پئي." ائين چوندو آفيس جو فائيل کڻي نريش هلي ويو هو.

نرملا ڏٺو تہ نريش اڄ بنا ماني ڏني آفيس هليو ويو آهي. هاڻي اها ڪسر شام جو اچي فرسٽ ۾ ڏيندو ڇو جو جڏهن بہ ائين ٿيو آهي تڏهن نريش همت ڪئي آهي نہ تہ شام جو مار ڪٽ مچائي آهي. اهو سوچي نرملا پٽ جو سهارو وٺي پٽ تي ويهي رهي. هن جي بدن ۾ جڻ جان ئي نہ هئي. ڳوڙها هنئڪ تي وڃا هئا. سس سهرو روئي ڪائي وڃي آرامي ٿيا پر نرملا نہ روئي ڪاڏي نہ ڪنهن پڇيس. وقت پنلا ڪنهن جي لاءِ ترسيو آهي؟ گهڙيءَ جون سيون ون ون ڪنديون ۽ جيئن جيئن شام جو وقت پرسان ايندو ٿي ويو تيئن تيئن نرملا جون واڪون بيتاب ٿينديون ٿي ويون تان جو اچي شام جا پنج لڳا. نريش ڇهين بجي ايندو هو. نرملا جو سس سهرو تيار ٿي اهو چئي هليا ويا تہ "اسين تلسائيءَ جي گهر ڪلاڪ بہ ٽي تا اچون

پڙائي پنهنجو من هلڪو محسوس ڪرڻ لڳي.

پيرسن سمجهائيندي چيس ”پٽ مرڻ ڪنهن سمسيا جو سماڌان نه آهي مڙس تي انهن مشڪلاتن کي منهن ڏيڻ ئي انسان جو فرض آهي. اڄ اسي فـي صدي زالون نرڳه جو جيون گذاري رهيون آهن پر هينئر وقت آهي انهن جي جاڳڻ جو. استري ۽ پرش گاڏيءَ جا ٻه ڦيٿا آهن جيڪي برابر آهن پوءِ استريون ئي انياءُ ڇو سهن؟ انياءُ سهڻ وارو انياءُ ڪرڻ واري کان وڌيڪ ڏوهي آهي. اِن جو هڪ ئي اُپاءُ آهي ته ناريون پنهنجي پيرن تي بيهي پنهنجي آتم سنمان کي برقرار رکن ۽ نرڀش جهڙن مردن کي سبق سيکارين ۽ انهن جي غلام رهڻ کان سواولمبي (آتم نرڀر) جيون گذارڻ جو پرڻ ڪن ۽ جيڪر اهڙا مڙد وري به نه سڌرن ته انهن کان الڳ رهي زندگيءَ کي سرڳه بڻائي فخر سان جيئڻ سگهن.“

نرملا ”بابا، جڏهن توهان مونکي پٽ چيو آهي ته اِن حساب سان توهان به منهنجا پتا ٿيا. مان توهان جي ڳالهين سان سهمت آهيان.“

پيرسن، ”ته پوءِ پٽ ڇا تو واپس نرڀش وٽ وڃڻ جو فيصلو ڪيو آهي؟“

نرملا ”نه، نه بابا هرگز نه. مان وري هن نرڳه ۾ وڃڻ جي ته ڪلپنا به نٿي ڪري سگهان.“

اِتفاق سان ٽپ ڏيڻ تي ڇپاڪ جو آواز هڪ موٽندڙ پيرسن ٻڌو پنهنجي ڏندلي اکين سان هن ڏٺو ڪير ٻڏو ضرور آهي. هن واڪا ڪيا بچايو بچايو. ايشور جي مهر جو واچمين اُتي پرسان ئي ويٺو هو تنهن اچي جلد نرملا کي پاڻيءَ مان ڪڍيو پر نرملا جي مٿي تي پٿر جي ڇهنب گهري گهپي وئي هئي جنهن ڪري رت وهڻ لڳس ۽ هوءَ بيهوش ٿي وئي. واچمين نرملا کي پيرسن سان گڏ سمجهي هن کي پيرسن جي گهر پهچائڻ جي ذهمت ڪئي. ڊاڪٽر کي گهرائي پيرسن نرملا جي جانچ ڪرائي پٽي ڪرائي.

ڊاڪٽر چيو، ”ڊپ جي ڪا ڳالهه نه آهي.“ نرملا گهري گهاو جي ڪري 24 ڪلاڪ بيهوش رهي ۽ هينئر هن جون اکيون کليون هيون. اڳين آپدائن کي ياد ڪري نرملا جي اکين مان زار زار ڳوڙها وهڻ لڳا. هوءَ هٿن ۾ منهن لڪائي زور سان روئڻ لڳي. تڏهن پيرسن هن کي تسلا ڏيندي چيو، ”پٽ تون آتم گهات لاءِ ڇو تيار ٿئين؟ ڇا تنهنجي ڪا مجبوري هئي؟“ نرملا چپ. ”تون مونکي پنهنجو پيءُ سمجهي ٻڌاءِ.“ ڪافي وقت کان پوءِ جڏهن نرملا سامت ۾ آئي ته پيرسن کي پنهنجي گذريل زندگيءَ جي ڪهاڻي

ڏيءُ وڇڙيل ماءُ کي گهڻي وقت کان پوءِ ڳڏي هجي.
نرملا "بابا، او منهنجا بابل."

پيرسن "پٽڙا منهنجا نرمل پٽڙا" ۽ پيرسن نرملا جي
وارن تي سنڀهه پريو هٿ ڦيرڻ لڳو.

اڄ کان هنن جي نئين راه شروع ٿي هئي.

—o§—

ڀيرُسن ”ڀلا پُٽ تون گهڻو پڙهيل آهين؟“
نرملا ”بابا مان صرف ڏهون پاس آهيان.“

ڀيرُسن ”پُٽ تون فڪر نه ڪر. ضروري نه آهي ته سڀ اِستريون آفيسن ۾ وڃي نوڪري ڪن تون گهريلو اُديوگ ڌنڌو شروع ڪري پنهنجو جيون پالڻ ڪري ٿي سگهين ۽ پنهنجي پيرن تي اُڀي ٿي سگهين.“

نرملا ”ها، بابا مان پاپڙ، ڪيچا، ڪچريون چپس ڪري ڄاڻان، مونکي نمانو سا بس، جيئن ۽ طرح طرح جا مربا ۽ آچار ناهڻ به ايندا آهن.“

ڀيرُسن ”ها پُٽ تون گهر ۾ گهريلو ننڍي چڪي رکي اُن ۾ مرچ مسالا پيهين پئڪ ڪري ڏيندينءَ ته مان دڪانن تي سپلاءِ ڪري ايندس. مان پنهنجي قوت آهر توکي مالي ۽ جنسي مدد ڪندس تون دل ننڍي نه ڪر منهنجا پُٽ.“

نرملا جو سو پهان اڄ جاڳي اُٿيو. اڄ هن جي نئي زندگيءَ جي شروعات ٿي ۽ هن جو گرو هو هن جو اڻ سڃاتل پِتا.

نرملا جي اکين ۾ پريم جا ڳوڙها تري آيا. سنيهه وس هوءَ ڀيرُسن سان اُنين چنبڙي ڳئي جيئن ڪا

رستي ۾ ايندي وقت هن گيتا کي چيو، "چو گيتا
اڄ راجو اسڪول ڪونه ويو آهي ڇا؟"

گيتا سهج سڀاءَ چيو، "ها، ها، هو ته اسڪول
ويو آهي."

نيتا چيو، "پر مون ته بزار ۾ هن کي پاڙي جي
سائيڪل تي گهمندو پنهنجي اکين سان ڏٺو آهي."

گيتا کلي چيو، "نه نه تون ڀلي هوندينءَ راجو ته
اسڪول ويو آهي." خير گيتا گهر هلي آئي.

شام جو نيتا گيتا جي گهر آئي ته راجو گهر ۾ ئي
هو. نيتا گيتا کان پڇيو "ته تو راجوءَ کان پڇيو
ته هو اسڪول ويو هئو يا نه؟"

گيتا تڏهن راجوءَ کي سڏ ڪندي پڇيو، "راجو
تون اڄ اسڪول ويو هئين يا نه؟"

راجو ان سوال جو جواب ڏئي ته ٻيو سوال
ٿيو، "نيتا آنٽي چوي ٿي ته تو بزار ۾ سائيڪل
پئي هلائي؟"

راجوءَ جو منهن ڦڪ ٿي ويو همت ڪري چيائين،
"ممي مان ته اسڪول ويو هوس."

ان تي گيتا کلي ڪري چيو، "مون چيو ڪونه
منهنجو راجو اهڙو ڪونهي جو اسڪول گسائي. ضرور
توکي غلط فهمي ٿي ٿيئي، نيتا جون ته ٻه ٻه ويون،

اڌي ممتا

گهر جو ڪم ڪار لاهي گيتا تيار ٿي وئي. هفتي ۾ هڪ ٻه دفعو گيتا ۽ نيتا گڏجي خريداري ڪرڻ نڪرنديون آهن. گهر جو راشن پاڻي، ڀاڄي ڀتي ڪٺي وٺي خريد ڪري ڪلاڪ ٻن ۾ واپس اچي گهر سکي ٿينديون آهن.

ٻئي پاڙيسري آهن پر پريم سڳين ڀينرن کان به گهڻو. ٻنهي جا گهر وارا گوپال ۽ گڻيش به هڪ ٻئي جا جگري دوست آهن. روز ڦيرو هڪ ٻئي وٽ نه ڪن ته ماني ئي هضم نه ٿئين.

ٻئي ڏينهن نيتا جي گهر مهمان اچڻ وڃڻ ڪري هن کي وري بزار وڃي ڏهي، ڀاڄيون، ڦل وٺي اچڻ پيا.

هن پري کان ڏٺو ته گيتا جو پٽ راجو پاڙي جي سائيڪل تي گهمي رهيو آهي. هن کي عجب لڳو جو اسڪول کليل هئا، اڄ موڪل به ڪونه هئي پوءِ راجو ڪيئن پيو مٽر گشتي ڪري؟

مان ڪپڙا مٽائي اچھو تہ آئس." گيتا ڪم ۾ مشغول هئي. گڻيش چيس، "ڪيو خبر ڀاڀي ڪھڙو حال آهي؟"

گيتا جواب ڏنو، "ٺيڪ آهي."

هيڏانهن هوڏانهن نهاري گڻيش چيو، "ڀاڀي! راجو ڏسڻ ۾ نٿو اچي؟ هونئن تہ شام جو اسڪول جا ڪم پيو ڪندو آهي؟"

گيتا چيو، "هو تہ دوست وٽ پڙهڻ ويو آهي اتي ئي اسڪول جا ڪم بہ ڪري ايندو. مونکي ڪم مان فرصت ڪونهي ۽ پاڻس بہ ٿڪي ٿو اچي. پاڻ سنو جهنجهٽ اتي ئي ختم ڪري ايندو."

گڻيش دل ۾ چيو تہ چوانس ٿو تہ برابر اسڪول جا ڪم ويٺو ڪري توهان جو پٽ پر وري اهو سوچي تہ گيتا وشواس نہ ڪري ڪجھ جو ڪجھ چئي نہ ڏئي ۽ منهنجي من ۾ بہ دک ٿي پوي ان ڪري چپ رهيو ۽ گوپال سان گڏ نڪري ويو.

اجان هفتو کن ئي ڪونہ گذريو تہ ٻڌڻ ۾ آيو تہ راجو گهر مان ڀڄي ويو آهي.

نيتا ۽ گڻيش بہ ٻڌو پر ٻڌي اڻٻڌي ڪري ڇڏي. نيتا تہ همدرديءَ لاءِ بہ گيتا وٽ وڃڻ لاءِ تيار نہ هئي پر گڻيش هن کي پاڙيسريءَ جو فرض

ڇهه ٻه وڄون. راڄو کهڙيءَ نه صفائيءَ سان کوڙ ڳالهائي رهيو هو ۽ ماڻس هن تي وشواس ڪري رهي هئي. شايد هن کي نيتا کان وڌيڪ وشواس راڄوءَ تي هو.

خير نيتا جو من خراب ٿي پيو. هوءَ اُٿي ڪُڙي ٿي ۽ گهر هلي آئي.

گهر اچي هن گڻيش کي ٻڌايو ته ڪيئن راڄو اسڪول ڪونه ويو ۽ ماڻس هن جي ڳالهه تي وشواس نه ڪيو.

گڻيش کي ٻڌي غصو اچي ويو. چيائين، "مان ٿو چوان تون ٻين جي ڳالهين ۾ دست اندازي ڇو ٿي ڪرين؟ نه ويو ته نه ويو ممتا ته انڌي ٿيندي آهي. ڪنهن به ماءُ کي پنهنجي ٻار ۾ ڪو کوٽ نظر نه ايندو آهي.

ٻئي چوٿين ڏينهن گڻيش آفيس مان موٽندي راڄوءَ کي سئنيما جي ڪڙڪيءَ تي ٽڪيٽ جي لائين ۾ بيٺي ڏٺو. هٿ ڪنگڻ کي آرسي ڇا؟ هن جو شڪ مضبوط ٿي ويو. گهر اچي چانهه پي هو سير ڪرڻ نڪتو ته گوپال کي به سڏ ڪيائين. صبوح شام ٽهلڻ تندرستيءَ لاءِ مناسب آهي ۽ گهڻو ڪري ٻئي گڏ نڪرندا هئا. گوپال چيس، " بيهه !

ٻئي هڪ ٻئي تي ڏوهه مڙهڻ لڳا. گڻيش ٻنهي کي شانت ڪندي چيو، "هاڻي توهان شانت ٿيو ته هن کي ڪو ڳولهڻ جو ٻلو ڪجي."

گوپال ته هٿ مٿي کي ڏئي ويهي رهيو. چيائين "مونکي ته ڪجهه سمجهه ۾ ئي نٿو اچي."

گڻيش چيس، "هاڻي مڙسي ڪيو. هلو ته پڇون راجوءَ جي دوستن وٽ ٿا هلون جن وٽ هو اڪثر ويندو هئو."

ٻئي اسڪوٽر تي چڙهي ڪافي دوستن وٽ ويا پر سڀني چيو ته راجو ٻن ڏينهن کان اسان وٽ ڪونه آيو آهي ۽ اسڪول جي اُنهن ساٿين ٻڌائين ته راجو ته عرصي کان اسڪول ۾ ڪونه ويندو هئو. اِهو ٻڌي هو اسڪول پهتا. خبر پيئي ته راجوءَ جو نالو اسڪول مان ڪٽجي چڪو آهي ۽ مهني کن کان هو اسڪول ڪونه آيو آهي. نڪو ئي پنهنجي في ڀري اٿائين."

اِهو ٻڌي ته گوپال جڻ آسمان تان ڪريو. هن کي پنهنجي غلطيءَ جو احساس ٿيو. هو هر مهني في ٻــ راجو کي ڏئي ڀرائيندا هئا. رسيد وٺي رکن اهڙو به هنن وٽ وقت نه هئو. اسڪول جو هوم ورڪ ۽ ڪلاس ورڪ به ڪري ٿو يا نه. ان جي چڪاس به ماءُ پيءُ کي ڪرڻ جڳائي پر ٻنهي زال مڙس اُنهيءَ جي

نياڻڻ لاءِ ٻي هلڻ جي لاءِ تيار ڪيو.

جڏهن ٻئي گوپال جي گهر پهتا ته ممڻ مٽو پيو هو. ڪافي ماڻهو همدرديءَ لاءِ ڪٺا ٿيا هئا ۽ گهيتا روئي روئي اڌ مئي ٿي وئي هئي.

نيتا کي ڏسي ته هن کي ڇنڊڙي پئي ۽ هيڪاري اوچنگارون ڏيئي روئڻ لڳي ۽ چوڻ لڳي، ”نيتا، جنهن ڏينهن تو ڇيو هو اُنهيءَ ڏينهن ٻي مان اکيون پٽيان ها ته هيءُ ڏينهن نه ڏسڻو پوي ها.“

گوپال - ”ته ڇا نيتا کي خبر هئي؟“

گڻيش نيتا واري ڳالهه گوپال کي ٻڌائي ته هو ڪروڌ ۾ پرجي ويو. چوڻ لڳو، ”هن ته مون سان ڪا ڳالهه ئي ڪونه ڪئي. انڌي ممتا ۾ وڙهجي پٽ جي اَوگڻن تي پڙدا پئي ڪيائين. گهڻي لاڏ پيار جو ئي اهو نتيجو آهي جو هو ايڏو بگڙي ويو. هن جي ايڏي همت ٿي جو ڀڄي ويو. پر به وڃي پرنيا ۾ پوي اهڙي پٽ کي ڳولهي وري ڪهڙو منهن ڪڍي گهمندس؟“

اهي اکر ٻڌي ته هيڪاري گهيتا زور زور سان روئڻ لڳي، ”ڏنو! ڏنو توهان پيءُ جي ڪنوار وهنوار جي ڪري ئي منهنجو لال مونکي ڇڏي ويو هلي.“

ساڳي ڪنهن سان؟

ڳڻپش ۽ نيتا نيم سان روز شام جو هن جي شيوا ۽ همدرديءَ لاءِ ايندا هئا. آٿت ڏيندا هئا - "پاپي توهان خيال نه ڪريو، ايشور تي ڀروسو ڪريو. راجو ضرور واپس ايندو."

پر گيتا کي ته اجايا سجايا خيال اچي پاڳل بڻائي ڇڏيندا هئا - "الائي منهنجو لال ڪهڙي حال ۾ هوندو. اُڃايل، بکايل الائي ڪٿي پيو ڀٽڪندو هوندو. الائي هن دنيا ۾ به آهي الائي نه؟" اُنهن ڇٽي روئڻ لڳندي هئي.

چنتا آهي چتا سمان. سڪيلڌو پٽ وڃي هليو ته اُن گهر جي حالت ڪهڙي ٿيندي.

ڳڻپش اڪثر آفيس جي ٽور سان احمدآباد ويندو هو. اُتي هو هڪ ننڍي ڍاٻي ۾ روٽي کائيندو هو. ڇو جو اُتي صفائي به ڪافي رهندي هئي، روٽي به تازي، گرم ۽ سستي ملندي هئي. هو روٽيءَ جو آرڊر ڏئي ويٺو هو ۽ پاڻيءَ جو گلاس چپن سان لڳايائين ته هن جي نظر ٻيءَ ٽيبل تي روٽي ڏيندڙ هڪ ڇوڪري تي پيئي. هن جا ڪپڙا ڦاٽل، وار وکريل ۽ بيترتيب ۽ چهرو ڪومايل هو.

ضرورت ئي ڪونه سمجهي.

راڄو روز ڪهڙن دوستن وٽ پڙهڻ ٿو وڃي، ڪٿي ٿو وڃي؟ پڙهي ٿو يا مٽرگشتي ٿو ڪري ان جي سڌ به ٻنهي ڪونه لڳي.

پر هاڻي ته جهرڪيون سڀ ٻني ئي چڳي چڪيون هيون. هاڻي ڪافي دير ٿي وئي هئي. هاڻي ته صرف هڪ هٿيار ئي آخري هو، "پوليس ۾ رپورٽ ڪرائڻ." سا به ڪرائي وئي. اخبارن ۾ اشتهار به وجهايا ويا پر سڀ بيڪار. راڄو ته ائين غائب هئو جيئن گڏهه جي مٿي تان سنڱ.

گيتا ته روئي روئي اکيون ڪٽي وڃايون، بيمار ٿي پئي. کٽ کٽي پڪڙ پاتائين. اولاد جي موهه جي جهري ڪا گهٽ آهي ڇا؟ جيئن ڪاٺ کي اندر ئي اندر اڏوهي کائيندي وڃي ته به خبر ئي نه پوي. تيئن گيتا کي به اندر ئي اندر ڳڻتي وئي کائيندي.

پر هاڻي ڪجي به ڇا؟ جٿي به ڏس ملندو هون ته اسان راڄوءَ جهڙو ڇوڪرو فلاڻي شهر ۾ ڏٺو آهي ته گوپال جهٽ گاڏيءَ ۾ چڙهي اتي وڃي هن جي تلاش ڪندو هو.

پيءُ جو هردو ڪيڏو به ڪنور هجي پر اولاد لاءِ ته هو به مٺو آهي. اندر ۾ ته هو به ڳرندو پئي پر

گڻيش راڄوءَ کي سڌو گهر اچي ڇڏيو.
گيتا جو ته اندر ٺري پيو پٽڙو ڏسي. ڄڻ نئون جنم مليو ويس.

گڻيش راڄوءَ کان پڇيو - ”تون گهران ڀڄي ڇو وئين؟“

راڄو - ”مان پاڻ ڪونه ويس، مونکي گونڊا کڻي ويا هئا.“

گڻيش - ”پر جڏهن اُنهن توکي ڇڏي ڏنو ته تون گهر ڇونه آئين؟ اُتي ٻئي جو ڪم پيو ڪرين، هتي ته تو ڪڏهن ماءُ پيءُ کي به هڪ گلاس پاڻيءَ جو پري ڪونه پياريو؟ نوڪر جو ڪم ڪندي توکي شرم نه آيو؟“

اهي اکر ٻڌي گيتا جو پارو چڙهي ويو، اندي ممتا وري زور مارڻ لڳي. چي ”ٻڙو ٻڙو ڇئي توهان ته اسان کي لهي ڪرائڻ جي ڪوشش ٿا ڪيو. هڪ ته ڇوڪرو مصيبت ۾ ڦاسي پيو؛ توهان هن کي ڪڙو ڳالهائي وري گهر مان دل کڻي ٿا ڪرڻ چاهيو ڇا؟“

اهو ٻڌي گڻيش کي لڳو ڄڻ ٻم هن جي مٿان ٺي ڦاٽو. هن نيتا کي هلڻ جو اشارو ڪيو ۽ ٻئي گهر کان

گوپال کي سمجهندي دير نه لڳي ته هو راڄو ئي آهي. راڄو بيخيالو هو اُن ڪري گوپال وڌي وڃي راڄوءَ جي ٻانهن اڪڙي.

گوپال کي ڏسندي ئي راڄوءَ جي پيلي ڇهري تي هيڪاري هيبت هارجي وئي. هو ٻانهن سان پنهنجو منهن لڪائڻ جي ناڪام ڪوشش ڪرڻ لڳو. اُن تي هيڪاري گوپال جو شڪ پڪ ۾ بدلجي ويو. هن پڇيس، ”تون راڄو ئي آهين نه؟“

راڄو ته ڪوڙ ۾ ماهر هو. چيائين - ”نه مان ته رامو آهيان، ڀلي سيٺ کان پڇو.“

گوپال سيٺ کان پڇيو، ”سائين! هي ڇوڪر توهان وٽ گهڻن ڏينهن کان آهي؟“

”سيٺ، ”مان سمجهان ٿو مهينو کن ٿيو هوندس. ڇو توهان هن کي سڃاڻو ٿا؟

گوپال، ”سائين! هيءُ گهران ڀڄي آيو آهي. ماءُ پيءُ هن جي ياد ۾ بيمار ٿي پيا آهن. هن جي ماءُ ته بستري داخل پئي آهي. سڄو گهر ڇڏي هت نوڪر جو ڪم ويٺو ڪري.“

سيٺ، عجب مان - ”رامو ڇا هيءُ سچ آهي؟“

راڄو ڪڇي جهڙي پيت.

ڪهاڻي

نئين زندگي

اڄ هن جي خوشيءَ جي ڪا حد نه هئي. من روپي مکڙي ٽڙي جڻ گل ٿي پيئي هئي. ٽڙي ڀلا ڇو نه؟ جواني ئي اُمنگن، جذبات ۽ خوشين جو سنگم آهي. جوانيءَ ۾ هر ڇوڪري ۽ ڇوڪريءَ جي هڪ خواهش ٿي رهي. سنو جيون ساٿي ملي ۽ نئين جيون جي شروعات ٿئي.

سو مدوءَ جي قسمت به پاسو ورايو. اڄ راجڪمار جيڪو نه صرف نالي جو ئي راجڪمار هو پر شڪل شبيهه، رنگ روپ، ناهه نوهه ۾ به راجڪمار کي مات ڪري رهيو هئو. اُنهيءَ جي راجڪمار سان مدوءَ جي مڱڻي يعني هاف مئريج شام جو پنجين ٻجي ٿيڻي آهي. جيون ساٿيءَ جي چونڊ تي هن کي فخر آهي. راجڪمار ٻمبئيءَ ۾ نيڪن جو ڪم ڪندو آهي.

ٻاهر هلي آيا. گڻيش جو چهرو غصي ۾ ڳاڙهو ٿي ويو. پر نيتا جي اکين مان لڙڪ ڳڙي آيا. ٻنهي جي ڪيڏي نه گهٽتائي ٿي هئي.

گهر پهچي گڻيش نيتا جي ڳلن تان ٻنهي هٿن سان ڳوڙها اگهي چيو، ”ڇوري اسان ته پنهنجي فرض ادائي ڪئي آهي. هاڻي انڌي ممتا جي ڪري هن جو پٽ هٿن مان وڃيس ته وڃڻ ڏينس.“ ۽ ٻئي ان ڳالهه کي دل تان وسارڻ جي ڪوشش ڪرڻ لڳا.

مڙوءَ جي پاڻ کي هتي هفتو کن ترسڻو پيو جو ڊاڪٽرن جي راءِ جاچڻ بنا موٽڻ هن لاءِ مناسب نہ هئو. مڙوءَ جي سڄي زندگيءَ جو فيصلو هاڻي ڊاڪٽرن جي راءِ تي ئي قائم هئو. مڙوءَ جي پاڻ پنهنجي مهتر ڊاڪٽر سان ڳالهايو. ڊاڪٽر چيو، حقيقت هيءَ آهي تہ هڪ تہ هڏيون جڙڻ ۾ وقت لڳندو. ٻيو تہ جڙڻ کان پوءِ مريض جي ٽنگ ۾ ڪا وڏ رهجي وڃي ان ۾ ڪو شڪ نہ آهي جو هڏيون ٻن ٽن هنڌان جڙڻ کان پوءِ قدرتي طور بگڙي سگهن ٿيون. ڪيتري بہ ڪوشش ڪرڻ کان پوءِ بہ پوريءَ طرح وشواس نہ آهي تہ ٽنگ پنهنجي اصلوکي بيهڪ تي بيهندي. وڌيڪ ڪٿي قسمت.“

”توهان جي راءِ ۾ راجڪمار کي ٺيڪ ٿيڻ ۾ گهڻو وقت لڳندو؟“

ڊاڪٽر - ”اهو چوڻ ڏکيو آهي. ڇو جو اهو هڪ تہ مريض جي تندرستي ۽ مرض جي گهرائيءَ ٻنهي تي مدار ٿو رکي. ٿي ٿو سگهي ڇهہ مهنا لڳن يا سال بہ لڳي وڃي.“

مڙوءَ جو پاڻ گهري سوچ ۾ پئجي ويو. ڍيمن قدمن سان هو اسپتال کان ٻاهر نڪتو. هن جي سڪيلڌي ڀيڻ جي قسمت ۾ خوشيءَ جي گهري آس

گهر ڀريو ڀاڳيو آئن. لکن سان پيو راند ڪري. پيو مٺوءَ کي ڪيئي چا؟ مٺو ته گلاب جو گل لڳي پيئي آهي. ڪاليج ۾ ليڪچرار آهي سنگيت جي. سريلو گلو ورثي ۾ مليو اٿس. سو جوڙي ڏسي هر ڪنهن هنن جي تقدير کي ساراهيو. وري سون ۾ سهاڳو اهو ته پول چول ڪا هئن ڪونه. بس شادي ٻه مهيني کن کان پوءِ ڪرڻ جو ارادو ڪيو ويو جيئن ٻنهي ڌرين کي شاديءَ جي تيارين لاءِ ڪجهه وقت ملي وڃي. بس مهورت ڪڍائڻ باقي هو ۽ ٻنهي پاسي شاديءَ جون تياريون زوردار ٿيڻ لڳيون.

پر چوندا آهن ته ٻنهي جي من ۾ هڪڙي ته صاحب جي من ۾ ٻيءَ جو انت ڪنهن نه لڌو آهي. ٻن ڏهن ڏينهن کان پوءِ مٺوءَ جي گهر تار آئي ته راجڪمار جو ڪنهن ٽرڪ ايڪسيڊنٽ ۾ ٽنگ ۾ زبردست فرڪچر ٿي پيو آهي.

اهو ٻڌي مٺوءَ جو ڀاءُ جنهن جي مٺو سڪيلڌي ڀيڻ هئي، ٻمبئيءَ روانو ٿي ويو. راجڪمار اسپتال ۾ پرتي هو. هن جي ساڄي ٽنگ ۾ فرڪچر ٿيو جنهن ۾ هڏي ٻن ٽن هنڌان ٽٽي پئي هئي. ٻي ٽنگ هلڪي چوٽ لڳڻ ڪري ايشور جي ڪرپا سان بچي وئي هئس.

ڇو جو هن وقت مڙوءِ جو پيءُ، گهر جو بزرگ ۽ وڏو ڀاءُ به هوُ ئي هو. ڪيئن هو پنهنجي پٽ جي آئينده کي انڌڪار جي سمنڊ ۾ ٻوڙي ڇڏي؟ ڏينهن قدمن سان هلندو هو پنهنجي ڪمري ۾ وڃي ويهي رهيو. هتاش، نراش، ٿڪل ۽ ٽٽل. ڪجھ وقت کان پوءِ ماٽس ئي همت ڪري هن کان حال چال پڇڻ جي همت ڪئي.

”ڇو پٽ ايڏو ويچارن ۾ ڇو آهين؟ ڇا راجڪمار جي طبيعت وڌيڪ خراب آهي؟“

ڪجھ وقت پٽ ماءُ جي اکين ۾ اکيون کپائي ويچارن جي سمنڊ ۾ غوطا کائيندو رهيو. هن کي لڳو هو زمين تي نه آهي ڪنهن ٻيءَ دنيا ۾ وڃي الوٽ تي ويو آهي. پر ماءُ جي وري ڪيڪارڻ ڪري جڻ هو ٻيءَ دنيا مان واپس موٽي آيو ۽ پنهنجو اٽل ۽ گنڀير فيصلو ڏنو - ”امان، هيءُ رشتو هاڻي ٿي نه سگهندو.“

ماٽس ٻرس ۾ اچي چيو، ”پٽ، هيءُ تون چئين ڇا پيو؟“

”ها امان، مان ٺيڪ ٿو چوان. راجڪمار جيڪر ٺيڪ ٿي به ويو ته به هن جي ٽنگ ۾ وڏ رهجي ويندي جو هڏي ڪافي هنڌن تان ٽٽي پئي آهي. الهيءَ

۾ آرسيءَ جي چمڪي جيان جهٽ چمڪاٽ ڪري
غائب ٿي وئي هئي.

ته ڇا هو راجڪمار جي نيڪ ٽيڻ جو انتظار ڪري؟ ۽ وري ايتري انتظاريءَ کان پوءِ به ننگ ۾ ڪا وڌ رهجي وئي ته ڇا سندس پيٽولو وساڪين جو سهارو وٺي عمر ڀر لنگڙائي هلندو؟ ۽ پوءِ ماڻهو ڇا چوندا ته هيءُ لنگڙو مڙوءَ جو پٽي آهي؟ ۽ پوءِ هو مڙوءَ کي دنيا جي نظر سان ڏسندا يا عجب کائيندا يا ور ڌاتا جي هن بي انصافيءَ تي ڇي ـ ڇي ڪندا ويندا.

سمنڊ جي لهرن وانگر هن جي لونڊڙن تي ڌانءِ ڌانءِ ويچارن جا ڌڪ لڳڻ لڳا. سوڙ کان هن جو مٿو ڦاٽڻ لڳو. ٻه گهڙيون هو ٻئي هٿ مٿي تي رکي ويهي رهيو ۽ پوءِ تڪڙ ۾ اٿي واپس گهر اچڻ جو ارادو ڪري ٽُرڻ ۾ ڪيئن ۽ ڪيڏي مهل چڙهي اچي گهر پهتو ان جو هن کي هوش نه آهي.

گهر ۾ گهڙندي ئي گهر جي سڀني ڀاتين جون اکيون هن جي چهري تي کپي ويون. هر نظر ۾ هڪ ئي سوال هو. هر نظر پريشان، بيتاب، بيچين هئي. مڙوءَ جي نظر سان نظر ملائڻ جي ته هن ۾ همت ئي نه هئي. ته به پاڻس من ۾ نشچو ڪري مَن مضبوط ڪري چڙهيو هو ته گهر ۾ فيصلو ڪهڙو ڏيڻو آهي؟

چنتا نه ڪر امان، مان ڪوشش ڪري ڇوڪرو ڳولهي لهندس. پر مٺوءَ کي ڪنهن لنگڙي جي سپرد نه ڪندس." مٺوءَ جي ڀاءُ چيو.

ان کان وڌيڪ ماڻس ڪڇڻ ٺيڪ نه سمجهيو. سيٺيءَ "هري اڇا بلوان" سمجهي مٺوءَ لاءِ ٻئي ڇوڪري جي تلاش جاري رکي.

قسمت سان مٺوءَ جي ڀاءُ جو هڪ ننڍپڻ جو ڪلاس جو ساٿي جيڪو هن وقت پائلٽ هو ۽ ڪنهن ڪم سانگي هن شهر ۾ آيو هو تنهن جي ملاقات رستي تي مٺوءَ جي ڀاءُ سان ٿي. ڳالهائيندي ڳالهائيندي مٺوءَ جو ڀاءُ بنا ڪنهن ويچار جي هن کي چانهه پاڻيءَ لاءِ گهر تائين وٺي آيو. مٺو چانهه کڻي آئي. ٻنهي دوستن چانهه ناشتو ڪيو ۽ پوءِ پائلٽ ڪشور هن سان وري گڏجڻ جي پيشڪش ڪري رخصت ٿي ويو.

مٺو جڏهن چانهه جا خالي پيالا واپس کڻڻ لڳي ته ڏسي ته ٽي.وي. تي هڪ فائيل پيو آهي جنهن ۾ ڪشور جي آفيس جي ڪم جا ڪاغذ پيا آهن. هو شايد فائيل کڻڻ ڀلجي ويو هو.

ڪشور کي ڏسي مٺوءَ جي من ۾ ٿوري هلچل ٿي ضرور پر هوءَ پهرين مڱڻي ٽٽڻ کان پوءِ هڪدم

ڪري مون فيصلو ڪيو آهي ته مڌوءَ جي زندگيءَ
سان کلواڙ نه ڪري راجڪمار جو وچار ڇڏي ڏيون."

ماءُ- "پر پٽ تون اهو ته سوچ ته وري
اسان کي اهڙو ڇوڪرو ڪٿي ملندو؟ ڪا ٻول چال
به ڪونهي، خاندان سٺو، پئسي وارا، اهي سڀ
ڳالهيون هڪ نئين هنڌ اسان کي ڪٿي ملي
سگهنديون؟"

"امان، مون پڪو نشچو ڪيو آهي ته مڌوءَ جو
هاڻي هن ڇوڪري سان ڪو به سنبنڌ ڪونهي. پس،
وڌيڪ بحث مان نٿو ڪرڻ چاهيان." پٽ اٽل ارادي
سان چيو.

ماءُ- "پٽ، اهو ته سوچ، روز دنيا ۾ ڪيترا
ائڪسيڊنٽ پيا ٿين ته ڇا ماڻهو ٺيڪ ڪونه ٿا ٿين؟"

پٽ- "ها امان، ٺيڪ ڇو نه ٿا ٿين پر هيءَ ڪيس
نيڙو آهي هن ۾ وڏ رهڻ جي پوري گنجائش آهي.
وري سڄو سال انتظار ڪير ڪندو؟"

پر جيڪر شاديءَ کان پوءِ اهڙو ڪجهه ٿئي ها ته
پوءِ ڇا ڪري سگهجي ها؟ پوءِ به ته ڪا راهه ڪڍڻي
هئي؟" ماءُ چيو.

"ها پوءِ راهه نه هئي پر هاڻي ته راهه آهي. مڌوءَ
جهڙي ڇوڪريءَ لاءِ سوين ڇوڪرا ملي ويندا. تون

چانهه ۾ ويچارن جي چڪروهه ۾ چڪر پيو لڳائي ته دل جي ڪال ٻيل وڃي. دل مدوءَ جي ماءَ کوليو. پر شيام جي ويچارن جو سلسلو نه ٽٽو. ڪشور ڪيئن ۽ ڪڏهن اچي هن جي پر ۾ ويٺو شيام کي سمڪ ئي نه پيئي. هو ته اکيون پوري ڪنهن گهري سوچ ڪري ڪمارو ملڻ جون انڪلون پيو لڳائي. آخر ڪشور کي ئي ڳالهائڻو پيو، "ڪر خبر يار ڪهڙن ويچارن ۾ گم آهين؟ مان ڪيتري دير کان ويٺو آهيان ۽ توکي ڪا سڌ ئي ڪانهي؟"

شيام ڇڙ ڇرڪ پري ننڊ مان جاڳيو. دوست جي آجيان ڪندي هٿ ملايائين. ڪشور چيو، "يار پنهنجي يارن کان به من جي ڳالهه لڪائيندين ڇا؟" پر شيام چپ رهيو. "ڇڏ يار، هيڏن ڏينهن ۾ ته هٿ آيو آهين، پنهنجي پريشاني ٻڌائي توکي پڄائڻ نٿو چاهيان."

ڪشور - "واه دوست! دوستن کي خوب سڃاتو اٿئي. چوندا آهن ونڊ ورهاءِ سک پاءِ. هو نٿن ته خوشيون ئي ورهائيندا آهن پر دوستن ۾ غم به ورهائجن."

گهڻي چوڻ تي شيام مدوءَ جو سڄو قصو ڪشور کي ٻڌائي تڏو ساهه ڪنيو.

بي جان، نراس ۽ غمگين ٿي وئي هئي. جڻ هن لاءِ جيون ۾ خوشيءَ جي روشنيءَ جو سامان ڪنهن انڌيري کي سپرد ڪري روشنيءَ کي تالي ۾ بند ڪري ڇڏيو هجي.

جيڪو به ٻڌندو هو ته هن جي ڀرپور مڱٽي ٿڪل آهي ته ٻنا ڪنهن جاچ جي اهو ئي سمجهندو هو ته ضرور ڇوڪريءَ ۾ ئي ڪو نقص آهي. مڏوءَ جي ڪل خوشي، اُڇاهه جڻ ڇو منتر ٿي ويا هئا.

انسان جذباتي آهي. هو نراس جلد ٿيندو آهي. آشاوادي گهٽ. غمگين جهٽ ٿيندو آهي، خوش دير سان. وري ڪنهن ٿي وقت جي مار سان جيڪر ڪو حادثو ٿيو ته پوءِ عمر ڀر ڏڇي ڀير ڀير وڌائيندو. مڏو به زندگيءَ ڏانهن هاڻي بلڪل نراس ٿي وئي. هن جو جوش، اُمنگ، اُتساهه، چنچلتا جڻ پر ڪري اڏامي ويا هئا. ڀلا من کي ڪير سمجهائي؟

وقت جي ٻلهاري آهي. وقت جيڪر ڪروٽ نه مٽائي ته انسان ته مٽيءَ جي مورت ٿي پوي. جيئري ئي مري وڃي. خوشي غم، رات ڏينهن وانگر جوڙو آهن. ٻنا خوشيءَ غم جي سڃاڻ نه ٿي ٿي سگهي. ٻنا غم خوشيءَ جي قيمت جو اندازو نٿو لڳائي سگهجي.

ٻئي ڏينهن شام جو مڏوءَ جو پيءُ آفيس مان اچي

سڀ ضرورتون سڃاڻي هن جي اڳيان ڪئي پورو ڪري خوش رکي ٿو سگهي. مدوءَ کي خوش ڏسي شيام به خوش هو جو مدوءَ جي جيون ۾ رونق اچي وئي هئي. زندگي هن لاءِ رنگين ۽ رومانسي ٿي پئي هئي.

اهي زندگيءَ جا ٻه سال ڪيئن نڪري ويا مدوءَ کي سمجهه ئي ڪانه پئي. پر چوندا آهن ته انسان جي جنم کان پهرين ئي وڌاتا هن جو ليکه لکي ڇڏيندو آهي. اهو ليکه ئي ته هو نه ته ڀلا سيتا بن ۾ ڇو وڃي ها؟ راڌا کي ڪرشن جو وڇوڙو ڇو سهڻو پوي ها؟ ميران کي راڄ ڇو ڇڏڻو پوي ها؟ ان ليکه کي وڏيون هستيون به نه ميٽي سگهيون ته پوءِ مدو ته هڪ رواجي استري هئي. پائلٽ جو جيون هميشه جوکي ڀريو هوندو آهي. ليکه اهڙو ٻڌيو جو ڪشور جو هوائي جهاز درگهٽنا ۾ موت ٿي ويو. مدوءَ جي زندگيءَ ۾ اونڌيري رائين قدم رکيو جو اجالي جي هڪ تروري جي روشني به هن لاءِ ڪين بچي.

شاديءَ کان پوءِ مدوءَ نوڪري ڇڏي ڏني هئي پر هاڻي وري هن نوڪري ڪرڻ جو ارادو ڪيو. هن پيپر ۾ اشتهار پڙهي نوڪريءَ لاءِ درخواستون موڪليون. اتفاق سان مدوءَ کي بمبئيءَ جي هڪ

ڪشور ڪلي چيو ”بس ڳالهه ٻه اهڙي؟“
”ٻيلا مون ٻڌي لاءِ توهان جو ڪهڙو خيال آهي.“
اهڙو ٻڌندي ئي شيام جي چهري تي جڻ چمڪ اچي وئي. چي ”ڪشور تون مذاق ٿو ڪرين!“

ڪشور مسڪرائيندي چيو، ”شيام، سچ ته هيءَ آهي ته ڪلهه ئي مان دل توهان جي گهر ڇڏي ويو هوس اها ئي ته ڪٽڻ آيو آهيان.“

”تون مذاق ڪرڻ ۾ گهٽ ڪينهين، هيءَ فائيل ڪٽڻ آيو هوندين.“ فائيل ڪشور طرف وڌائيندي شيام چيو.

ڪشور - ”نه نه، شيام مان سچ ٿو چوان. مان ته مڌوءَ جي سونهن تي ئي موهت ٿي ويو آهيان. سچ هيءَ مذاق نه سمجهه.“

شيام کي ته اهڙي ڪا اميد ئي نه هئي ته ڪو هيءَ ڪم هيڏي سولائيءَ سان ٿي ويندو.

ايئر فورس وارا هوئڻ ۾ ٻي ڌڀا، دل ڦينڪ ۽ فارورڊ ٿيندا آهن. جهٽ مڱڻي پٽ شادي ٿي وئي. مڌوءَ جا سپنا ساڪار ٿي ويا. هن جون سڀئي لاچائون، امنگون، جذبات ڪر موڙي جاڳي اٿيا. ڪشور هن سان بي انتها محبت ڪندو هو. هن جون سڀ خواهشون پوريون ڪندو هو. مڙس ئي ته زال جون

راجڪمار ٿي خاموشي ٽوڙي. "جيڪر مان ڀُل نه ڪيان ته تون مڌو آهين؟"

مڌوءَ ڪنڌ 'ها' ۾ لوڏي هامي ڀري ۽ چيو "ها مان مڌو ئي آهيان."

"مڌو تون هتي ڪٿي؟"

"اِها وڏي داستان آهي." مڌوءَ چيو.

"ڇا اڪيلي آهين؟"

"فلحال ته اڪيلي آهيان."

"جيڪر ڪو اعتراض نه هجي ته هڪ ڪوپ ڪافي گڏ ويهي پيئون."

مڌوءَ ڪنڌ سان هامي ڀري.

ٻئي پر جي هڪ ريسٽوران ۾ گهڙي ويا.

راجڪمار پڇيو "تو شادي ڪئي؟"

مڌو "ها."

"پر هي ڇا تنهنجي مٿي تي نه تلڪ آهي نه ڳلي ۾ منگل سوتر؟ ته ڇا؟"

مڌو - "ها، هاڻي منهنجو جيون ساٿي هن دنيا ۾ نه آهي."

راجڪمار - "اوه! آئي ايم ساري. پر اهو ڪيئن ٿيو؟"

مڌوءَ پنهنجي ٻن سالن جي رام ڪهاڻي ٻڌائي

ڪاليج ۾ سنگيت ليڪچرار جي پوسٽ ملي ۽ هن کي
ٻمبئيءَ اچي رهڻو پيو. جيئن جيئن جي گذريل سونهري
گهڙين کي ياد ڪري هوءَ پنهنجو جيون گذاري رهي
هئي. گهمڻ گهتڻ جو شونق تمام گهٽ هوس پر ته به
ڪڏهن ڪڏهن ساهيڙيءَ سان گڏ شهر ۾ خريداري
ڪرڻ وڃڻو ٿي پوندو هوس ۽ آرتوار ڪان سواءِ اهو
ڪم ناممڪن هو. ها اُن ڏينهن ته آرتوار هو. هن کي
روز مره جي شين لاءِ بنارسيداس ڊپارٽمينٽل اسٽور
تي وڃڻو پيو. برش، ٽوٿ پيسٽ، ريڪسونا، رِن ...
وغيره. ۽ هوءَ اسٽور تي ٻهي مٿي تي هٿ رکي
باقي شيون ياد ڪرڻ لڳي ته هن جي نگاهه ڪنهن
سڃاتل شڪل تي پئي جيڪو ڪائونٽر تي بيٺو هو.

هن جي هٿ ۾ لڪڻ هو جنهن جي مدد سان اڳيان
وڌي هو اسٽور ۾ شيون ڏسڻ لڳو. اها شڪل ڀلا
مٿو ڪيئن ٿي وساري سگهي؟ اهو ئي راجڪمار
هيٺرن سالن کان پوءِ هن جي سامهون بيٺو هو. انهي
جون نظرون هڪ ٻئي جي نظرن سان ٽڪرايون ۽ ڪيترا
ئي شڪوا گلا نظرن مان ئي پڙهيا ويا ۽ پوءِ فارميلٽيءَ
سبب هلڪي مرڪ ٻنهي جي چپن تي تري آئي ۽
نمستي لاءِ ٻنهي جا هٿ ٻڌجي ويا. منهن مان ڪير
ڪيئن ۽ ڇا ڇوي؟ اهو هڪ اهم سوال هو. نيت

”سچ ته هيءُ آهي مڌو، ته مان تنهنجي دل ڏکي نه ٿي ڪرڻ چاهي نڪو جذبات کي اڀارڻ ٿي چاهيو. توکي دک پهچائڻ جي هن گستاخيءَ لاءِ مان شرمسار آهيان ۽ معافيءَ جو طلبگار آهيان، پر جيڪر منهنجي دل کان پڇين ته اڄ به منهنجي دل ۾ تو لاءِ اهوئي پيار ۽ عزت آهي جيڪا اڳ ڏينهن هئي.“

مڌوءَ ساڙهيءَ جي پلوَ مان منهن ڪڍي عجب ڀرئي انداز سان راجڪمار کي ڏٺو. هن جي منهن مان ازخود نڪتو ”ته ڇا هي سڀ ٻڌڻ کان پوءِ به.......؟“

راجڪمار- ”ها، هي سڀ ٻڌڻ کان پوءِ به جيڪر تنهنجي دل مون ڏانهن مائل ٿئي ته مان تنهنجو زندگي ڀر شڪرگذار رهندس ۽ نئين زندگي شروع ڪرڻ ۾ جيون ساٿي ٿي رهڻ جي ’ها‘ ڪرين ته مان گذريل وقت کي ڀلجي نئين جيون جي شروعات ڪندس.“

مڌو ڪجهي جهڙي پئي.

مڌوءَ کي چپ ڏسي راجڪمار مڌوءَ جي ڪومل هٿ تي پنهنجو هٿ رکي هن کي هلڪو دٻايو. مڌوءَ جي ڳلن تي پيار جي لالي جڻ ان ڳالهه جي اظهار ڪرڻ جو ثبوت هئي.

پڇيو "توهان شادي ڪئي؟"

"نه، مون شادي ڪئي ئي ڪونه."

"پر، ڇو؟"

"بس، لائين ئي."

"لائين وري ڪيئن."

راجڪمار دل جي سچي ڳالهه زبان تي آڻيندي چيو "سچ ته اهو هو ته مون توکي پنهنجي دل ڏيئي ڇڏي هئي ۽ پوءِ جڏهن پتو پيو ته توهان مڱڻي ٽوڙي ڇڏي آهي ته استري ذات جي بيوفائيءَ کان دل کٽي ٿي پئي. سو وري شاديءَ جو ارادو ڪيم ئي ڪين."

"سچ ته هيءُ هو ته اُن وقت منهنجي جذبات جو ڪو قدر نه ڪيو ويو، نڪو مونکي ڪجهه چوڻ جو حق ئي ڏنو ويو، نڪو منهنجي ڪنهن صلاح جي ڪا ضرورت سمجهي وئي. منهنجو پيءُ توهان جي ٽنگ ڀڄي وڃڻ ڪري توهان سان سنٻنڌ ڪرڻ کان ڊڄي ويو ۽ وري قسمت سان مونکي هڪ هونهار پائلٽ ملي ويو. پر منهنجي قسمت کي منهنجو سک برداشت نه هو ۽ هوائي جهاز حادثي ۾......" مڌو منهن ساڙهيءَ جي پلوءَ ۾ وجهي سڏڪڻ لڳي.

ساڌو رام ٻاهران چپ رهيو پر اندر ئي اندر سڙي ٻري ويو. من ۾ چيائين گهٽ ۾ گهٽ پنجاهه جو نوٽ ڇٽ ۽ ساڙهيءَ جي فرمائش الڳ.

ساڌو رام چيو – ”ها ڀلا ٻڌاءِ ته ڇا ڇا آڻڻو آهي؟“

سنيتا چيو – ”مونکي اَسر ڪرڻو آهي ٿورو ماوو ضرور وٺي اچجو.“

ساڌو رام پڇيس – ”گهڻو؟ پاءُ ڪافي ٿيندو؟“

سنيتا مرڪي ڏئي چيو – ”ڪمال ٿا ڪيو! ڀلا پاءُ مان ڇا ٿيندو؟ ٻار ٻه ته کائيندا، گهٽ ۾ گهٽ اڌ ڪلو ته هجي.“

”ها ٻيو ڇا؟“ ساڌو رام مٺي کي کڻندي چيو.

سنيتا سوچيندي چوندي وئي – ”ٻيو ته مينديءَ مساڳ، مهاور، سندور، ڪجهه سڳنڌي اگربتيون ۽ ٿورو فروٽ بس.“

ساڌو رام ٿيلهي کڻي نڪتو ۽ رات ٿيڻ کان اڳ سڀ سامان اچي سنيتا کي ڏنو.

رات جو سمهڻ وقت سنيتا ساڌو رام کي 4 بجي جو الارم لاهڻ جي هدايت ڪئي.

اَسر ٿيو ته سنيتا پاڻ اٿي. ساڌو رام کي به جاڳائڻ جي ڪوشش ڪيائين – ”ٻڌو ٿا! توهان به اٿي ڪجهه ته سگن ڪيو. مينديءَ جو به سگن ضروري آهي.

ٽيجڙيءَ جو ورت

نيتا ۽ سنيتا پاڙيسري ته آهن ئي گڏ و گڏ هڪ ٻئي جون سکيون ساهيڙيون پڻ. ٻنهي جو گهر هڪ ٻئي جي سامهون هو.

نيتا سنيتا کي ياد ڏياريندي چيو – ”ٻڌ ڀڻ ٿـــي! سڀاڻي ٽيجڙيءَ جو ورت اٿئي. ياد اٿئي نه؟“

سنيتا چيو – ”چڱو ڪيئه جو ياد ڏياري ڇڏيئه مان ته وسري ڪاڏي آهيان.“

شام جو ساڌورام جيئن ئي آفيس مان آيو ته هن کي چانهه پياريندي سنيتا چيو – ”ٻڌو ٿا! سڀاڻـــي ٽيجڙيءَ جو ورت آهي.“

ساڌورام ’هان‘ چئي چپ ٿي ويو.

سنيتا ورجائيندي چيس – ”بس، هان چئي ڇڏـــي ويا ڇا؟ خبر نه اٿو ته هـــيءُ ورت مان توهان جـــي تندرستيءَ ۽ وڏي عمر ايشور کان گهرڻ لاءِ هـــر سال رکندي آهيان ۽ هر سال مونکي ئي ٻڌائڻو پوندو آهي ته توهان کي ڇا ڇا آڻڻو آهي.“

سان رڱيون پيون آهن - ”ٻڌو ٽا! هيءُ توهان ڇا ڪيو سڀ چادرون خراب ٿي ويون. هيءُ داغ تہ لهندا بہ ڪونہ.“

ساتو رام وائڙو ٿي ويو چيائين - ”ڇا ٿيو؟“

سنيتا چيو - ”مون توهان جي ڇيڄ ۾ ڪٽي ميندي هڻين سا توهان ننڊ ۾ چادرن کي هٽي ڇڏي.“

ساتو رام کلندي چيو، ”تو ائين ڇو ڪيو؟ اُن ۾ منهنجو تہ ڪو ڏوهہ ڪونهي.“

سنيتا ڪافي دير پٽ پٽ ڪندي رهي. ڇانهہ پياري سنيتا جان کٽي ڳوٺڙيءَ ۾ همت وجهي تہ مساڳـــہ ٿهي ئي ڪونہ. رڙ ڪري چيائين - ”ٻڌو ٽا! مون توهان کي مساڳہ چيو هئو سو تہ ڏسڻ ۾ نٿو اچي.“

ساتو رام ڏاڙهي وڃي لاٿي هڪ پاسي لاهي ڇڪو هو ٻئي پاسي لاهڻ وارو هو تہ واڪو ٻڌي اچي سنيتا اڳيان حاضر ٿيو، ”وري ڇا ٿيو؟“

”مساڳہ ڪٿي آهي؟“

ساتو رام غلطي مڃيندي چيو، ”برابر هيترين شين ۾ مساڳہ تہ مونکان پلجي ويو.“

پوءِ تہ سنيتا اڌ ڪلاڪ پٽي پٽ پٽ ڪئي.

وري سنيتا نيتا کي سڏ ڪري پڇيو، ”نيتا تو اسر ڪيو؟ ڏسان تنهنجي ميندي؟“

ٽوهان ٻه هڪ آڌر ۾ ته لڳايو."

پر ساڌو رام گهري ننڊ ۾ هو. اون، اون ڪري پاسو ورائي سمهي پيو.

سيتا ننڊ ۾ ئي ساڌو رام جي چيچ تي ٽوري ميندي سڳڻ طور لڳائي ڇڏي.

اڄ صبح ٿي وئي هو پر ساڌو رام ڏٺو ته، سيتا اڃان سمهي پئي آهي. هن سيتا کي ڊونڊاري اُٿاريندي چيو - "ڇو ڇا اڄ چانهه ٻه ڪونه ملندي ڇا؟"

سيتا ننڊ سر پاسو ورائيندي سمهندي چيو، "مان ته اَسر ڪان اُٿي آهيان. مونکي چانهه ٻه پٽي ڪونهي، گئس ٻه ختم ٿي وئي اٿو. اُٿي سلينڊر لڳائي اڄ ته پاڻ اُٿي ڪٽي هڪ ڪوپ چانهه ٺاهي پيئو." ۽ سچ پچ سيتا ٻي اوني تي سمهي پئي.

ساڌو رام من ۾ چيو، "اُف پڇت ساڌو رام آخر تنهنجي تندرستي ۽ وڏي عمر لاءِ ئي ته هيءَ ايڏو ڪشٽ ڪري رهي آهي." پٽ پٽ ڪندو اُٿندي چيائين - "هي ڀڳوان! شڪر جو سال ۾ هڪ ڏهاڙو ئي تيجڙي اچي نه ته سڀئي مڙدن جو سر رلي وڃي."

سيتا اڪ ڪولي اٿين ٻجي ۽ ساڌو رام کي چانهه ملي ساڍي اٺين ٻجي.

سيتا جان اچي بستر جون چادرون ڏسي ته ميندي ۽

سنيتا موڙو ڏيندي ڳالهہ ڪٽيندي چيو، ”اڄ تہ ڪٺي ڪائو. سال ۾ هڪ ڏينهن جيڪر پيٽ جو ناشتو ڪيو تہ آسمان ڪونہ ڦاٽي پوندو. آخر تہ ورت توهان جي تندرستيءَ ۽ وڏي عمر جي ڪري ئي ڪري رهي آهيان.“

ساتو رام وقت جي نزاڪت کي ڏسندي اکيون ٻوٽي ڳيتون ڏيندي پيٽ ڳرڪائي ويو.

آفيس ويندي چيائين – ”منهنجو ٽفن تہ ڏي.“

سنيتا چيو – ”اڄ روٽي هڪ وقت اڳو پوءِ رات جو ئي چنڊ سان ٺهندي. مونکي بہ تہ ورت ڇوڙڻو آهي. ورت رکي ڪير ويٺو هر هر روٽي ٺاهيندو؟ مان اسر کان اٿيل آهيان. توهان بہ اڄو پوءِ رات جو ئي پيٽ ڀري کائجو.“

ساتو رام اداسيءَ سان اِسڪوٽر ڏانهن وڌيو تہ سنيتا چيس – ”ياد اٿوَ باقي ڪهڙا ڪم ڪرڻا اٿوَ؟“
ساتو رام ورائيو – ”هينئر تہ تيجڙي آڻي ڏيڻيءَ نہ؟“
سنيتا چيو – ”ها، هينئر جو هينئر مان پوڄي پوءِ ئي تہ پاڻي پيئندس. ڪنٺ تہ هينئر ئي سڪي ويا آهن.“

ساتو رام تيجڙي آڻي ڏنس ۽ آفيس وڃڻ لاءِ وڌيو. سنيتا ورجائيندي چيس – ”شام جو ڪٿا ٻڌائڻ لاءِ

ڏسي ته نيتا جا هٿ مهنديءَ سان رڱيا پيا آهن
۽ هن جا هٿ صرف پيلا لڳا پيا آهن.

اچي ساڌورام کي ورتائين - "پٽو ڏسا! توهان
ميندي ته سٺي ٿي ڪونه آندي آهي. مون توهان کي
چيو هو ته چونڪ جي ڪنڊ تي جيڪو ڪاٽي جو
دوڪان آهي اُتان ٿي ميندي آڻجو جو هن جي
مشهور آهي پر توهان ته الائي ڪٿان وٺي آيا آهيو.
سال ۾ هڪ دفعو هٿون ميندي سا به رڇي ٿي ڪونه."

ساڌورام مٺهن پلو ڪري چيو، "مان ڪالهه اُن پاسي
کان لنگهيس ٿي ڪونه سو جيڪو دوڪان سامهون لڌو
اُن تان ٿي وٺي آيس."

آڪي باقي سنيتا جي پٽ پٽ زور وٺندي وئي.

ساڍا نو ٿي ويا. ساڌورام ناشتي لاءِ اچي ٽيبل تي
ويٺو. ڪافي انتظار ڪرڻ کان پوءِ هڪ وڏي ڪٽوري ۾
پت پائي سنيتا کڻي اچي ٽيبل تي رکيو ۽ پاڻ ٽڏو
ساهه کڻي ڪرسيءَ تي ويهي رهي.

ساڌورام عجب کائيندي چيو، "هيءُ پت وري
ڪهڙي مرض لاءِ آهي؟"

سنيتا جواب ڏنو- "توهان لاءِ."

ساڌورام ڪاوڙ کائيندي چيو، "توکي ته خبر آهي ته
مونکي پت ڏنو به ڪونه وڻي ۽...."

وارو اچي ته ڪير وٽي گرم ڪري رکجو، ڌيان رکجو ته اُپامي نه وڃي ۽ ها ٿورو ڪجهه ڪير اڳ لاءِ الڳ ڪڍي رکندا، پلجندا نه.

ويچارو ساڌو رام اڄ ڦاٿو ڪي ڦاٿو. سوچيائين شُڪر جو سال ۾ هڪ ڏينهن ته ٻيڙي اچي ٿي ته روز هيٺڙا پاپڙ ويلڻا پون. پر ٻي ورت ته هن جي تندرستيءَ ۽ وڏي عمر لاءِ ٿي ڪيو ويو آهي. سوچي ساڌورام رسوئيءَ ۾ گهڙيو ته ڪلاڪ ڪان پوءِ جڏهن سنيتا موٽي تڏهن ٿي هن کي ڇٽي ملي.

سنيتا رسوئيءَ جو ڪم جيئن تيئن لاٿو ۽ ڦان ٿي اچي بستري تي ڪري. مٿو سور ۾ پئي ڦاٽس.

ساڌورام همدرديءَ وچان پڇيس، "پاٽي پئنديءَ؟"

سنيتا چيو - "نه نه، سنجها کان پوءِ ته هاٽي پاٽي به ڪونه پيئجو."

ساڌورام چيو - "ماڻ تو چوان، زمانو ڇنڊ تي پهچي ويو آهي ۽ توهان انهن ٿي پراڻن ويچارن ۾ جڪڙيون پيون آهيو. ڀلا چانهه پيئڻ ۾ ڪهڙي برائي آهي؟ جيڪو ماڻهو ڏينهن ۾ چار دفعا چانهه پئي، اُن کي هڪ دفعي به نه پيئڻ سان مٿي ۾ سور ٿيندو يا نه؟"

ساڌورام کي گهر ۾ گهٽن ٿيڻ لڳي. هو ٻاهر

گرياٽيءَ کي چوندا وڃجو ۽ سنيتا شرمائيندي چيو ٻيو ٻه ڪجهه ياد اٿوَ يا نه؟"

ساڌو رام اچرج مان سنيتا ڏانهن نهاريو. جڻ ڪو نئين نوبلي ڪنوار ٿي هجي، ائين پئي شرمائي. ساڌو رام سمجهي ويو ته سنيتا جو اشارو ڪيڏانهن آهي؟ چيائين - "نئين ساڙهيءَ کان سواءِ ڪم نه هلندو ڇا؟"

پر ائين چوندي هو سنيتا سان نظر ملائڻ جي جرئت نٿي ڪري سگهيو ۽ اسڪوٽر کي ڪڪ هڻي هوا سان ڳالهيون ڪندو نڪري ويو.

شام جو ڇهين بجي گهر پهتو ته سنيتا جڻ نئين ساڙهيءَ جو انتظار ڪري رهي هئي. شاديءَ کي ڏهه سال ٿيا اٿس ۽ هر سال نئين ساڙهي ايندي اٿس. پر هن سال ساڌو رام جو هٿ تنگ هئو. ٻن ٻارن واري گرهستي هلائڻ اڄ جي مهانگائيءَ ۾ ڪو مذاق ڪونهي. ڪوشش ڪرڻ تي به هن کي اوڌر ڪونه ملي سگهي هئي.

سنيتا اڳين ساڙهين مان هڪ ساڙهي پاتي. سورهن سينگار ڪيائين ته ساڌورام هڪ ٽڪ هن کي ڏسندو رهيو.

سنجها ٿي ته سنيتا چيو - "ٻڌو ٿا! مان ڪٿا ٻڌڻ ٿي وڃان توهان رسوئيءَ ۾ سائي ڀاڄيءَ جي ڪکر کي بس ٻه سيٽيون هڻائي سر تي ڪري ڇڏجو، ڪير

جي لاءِ ئي رکيو ويو هئو.

چنڊ نڪتو ته سنيتا پوڄا ڪري ارگهه ڏنو.

ساڌو رام ڪلي چيو - "چنڊ کي ته سائنسدانن هاڻي مٽيءَ ۽ جبلن جي جاءِ چئي آهي ۽ توهان اڃان پيون چنڊ کي ارگهه ڏيو."

سنيتا ته هاڻي ورندي ڏيڻ جي سامرٿ ۾ ئي ڪونه هئي. هن جو مٿو سور کان ڦاٽو ٿي. بک کان پيٽ ۾ گئس پيدا ٿيڻ ڪري دل ڪچي پئجي ٿيس. الٽي اچڻ جهڙي حالت ٿي ويس.

صبوح کان ورت جو جيڪو اُتساهه هوس سڀ ختم ٿي ويس. ٻه گرهه کائي هن ورت ڇوڙيو ۽ وڃي بستري تي پئي.

ساڌو رام ٻارن کي روٽي کارائي ۽ خود به جهڙي تهڙي کائي اچي سنيتا جي مٿان کان ويٺو ۽ هن جي مٿي کي هلڪا هلڪا زور ڏيڻ لڳو.

سوچڻ لڳو هيڏي جتن سان روٽي ناهيائين سا به ڪافي زيان ٿي وئي. ساڌو رام به صبوح کان وٺي ڪڪ ٽوڙ جي ڪري اُڪجي پيو هئو. هن کي سوچ هو ته هوءَ سنيتا لاءِ نئي ساڙهي نه آڻي سگهيو جڏهن ڪ هيءُ ورت سنيتا هن جي تندرستيءَ ۽ لنبي عمر

نڪري وڃڻ لڳو ته ٽورو ٽهلي اچي ته سنيتا ٽوڪيس - ”ٻڌو ٽا! ٻري نه نڪري وڃجو، چنڊ ساڍي اٺين ٽائين نڪرندو اُن کان اڳ اچي وڃجو.“

ساڌو رام خفا ٿي چيو، ”مونکي ٿورڻي ارڳ ڏيڻو آهي؟“

سنيتا - ”ارڳ ته مان ڏيندس پر روٽي توهان کان ڀهرين ته ڪونه کائيندس. توهان کي ٻيري ٻڌي ٻوء ئي کائيندس. جڏهن ورت ٿي توهان جي تندرستي ۽ لمبي عمر لاء ٿي ڪيان ته ڇا توهان ايترو به نٿا ڪري سگهو ته جلد هلي اچو.“

ساڌو رام ٺيڪ اٺين بجي واپس موٽي آيو.

سنيتا چيس - ”ٽوري تڪليف ڪري مٿي ڪڏ تي چڙهي ته ڏسي اچو ته چنڊ جي سهائي ٽوري گهٽي ڏسڻ ۾ اچي ٿي يا نه؟“

ساڌو رام چڙهي پاسي نهاري ٻارن کي ڳولهڻ لڳو. ”ٻار ڪيڏانهن ويا آهن؟“

سنيتا چڙ مان جواب ڏنس - ”اهي ته پڙهڻ ويا آهن.“

۽ ساڍي اٺين بجي ٽائين ته ساڌو رام کي ست دفعا ڪڏ تي چڙهڻو لهڻو پيو. ڪري به ڇا؟ ورت به ته هن

گنھگار

سياري جا ڏينهن هئا، سو بہ ڊسمبر وارو مهينو. آڌيءَ رات جو هرڪو سوڙ ۾ سوگهو ٿيو سمهيو پيو هو. اچانڪ ٺاه، ٺا جا آواز ٻڌڻ ۾ آيا. ٻاڙي وارن جي اک کلي پيئي. ٺاه، ٺا جو آواز ٻڌندي ئي. مگر ڪو بہ گهر کان ٻاهر ڪونہ نڪتو تہ ٻاڙي ۾ ڇا ٿي رهيو آهي. صرف ٿوري وقت جي واسطي، هيسائل اکڙين سان سوڙ مان منهن ٻاهر ڪڍي وري سوڙ وجهي سمهي پيا.

صبح ٿيو، کير واري اچي دروازو کڙڪايو. ڪافي دير تائين دروازو کڙڪائيندو رهيو، مگر دروازو ڪونہ کليو. آخر دروازي کي ٿورڙو زور ڏنائين تہ دروازو کلي پيو. تنهن ڪانپوءِ ٻہ ٽي ڀيرا سڏ ڪيائين، مگر اندران ڪوبہ جواب ڪونہ آيو. لاچار ٿي گهر جي اندر گهڙيو. گهڙڻ سان ئي هن کان دانهن نڪري ويئي. ڏٺائين تہ چار لاش رت سان رنگيل پٽ ۾ پيا آهن ۽ ٻجوڙيءَ جو دروازو ڀڳل کليو پيو آهي. کير وارو وڌيڪ وقت ترسي نہ سگهيو ۽ دانهون ڪندو ٻاهر نڪري آيو. سندس دانهن تي اوڙي پاڙي وارا اچي گڏ ٿيا. نٿورام جو هيءُ حال ڏسي سڀني جي نيڻن

لاءِ ٿي ڪري رهي هئي. اها ڳالهه ياد ڪري هن کي ڪافي سنتوش مليو سنيتا هن لاءِ ڪيڏي نه جاکوڙ ڪئي هئي. هوءَ سنيتا جي مٿي کي هلڪا هلڪا زور ڏيندي آئي ٿي ڪرسيءَ تي ويٺو ننڊ جي گود ۾ سمائجي ويو.

مان مونکي ناروءَ ۾ ئي شڪ پوي ٿو." اها ڳالهه ٻڌي مکي صاحب خود منجهي پوي ٿو. سب انسپيڪٽر ڪلڪرنيءَ کي نٿورام وٽ وهاري، پاڻ مکي صاحب کي ساڻ ڪري جيپ اچي ناروءَ جي دروازي وٽ بيهاري. مکي صاحب کي انسپيڪٽر چيو ته توهان هتان ئي وڏي آواز سان ناروءَ کي سڏ ڪريو. مکي صاحب ائين ڪيو.

ناروءَ مکي صاحب جو آواز سڃاتو. هن ڄاتو ٿي ته مکي صاحب مونکي نٿورام جي موت جي خبر پڇائڻ آيو هوندو. مان به روئي پٽي بيگناهيءَ جو ثبوت ڏيندس. ناروءَ جيئن ئي دروازو کوليو ته انسپيڪٽر تي نظر پيس. نارو انسپيڪٽر کي ڏسي هراسجي ويو. هوش گم ٿي ويس. هن ڀڄڻ جي ڪوشش ٿي ڪئي، مگر انسپيڪٽر کيس ڊوڙي ٻانهن کان پڪڙي ورتو. ڀڄڻ جي ڏوهه سبب انسپيڪٽر ناروءَ کي ٻه ٽي چماٽون پڻ وهائي ڪڍيون. گهر وارا پوليس کي گهر ۾ آيل ڏسي گهٻرائجي ويا. ڪن ته گهر کان ٻاهر ڀڄڻ جي ڪوشش ٿي ڪئي مگر انسپيڪٽر هڪل ڪري گهر وارن کي چيو ته "ڪو به ٻاهر نه وڃي جيڪڏهن ڪنهن به ڀڄڻ جي ڪوشش ڪئي، ته انکي شوٽ ڪيو ويندو."

۾ نيم پرچي آيو. خبر پوندي مکي مينگهراجمل پڻ ڊوڙندو آيو. اچڻ شرط هن پوليس کي فون ڪئي. فون ملڻ شرط پوليس سرزمين تي آئي. جاچ ڪندي انسپيڪٽر کي نٿورام جو سرير ڪجهه گرم محسوس ٿيو. فون ڪري ڊاڪٽر صاحب کي پڻ گهرايو ويو. ڊاڪٽر نبض ڏسندي چيو ته نٿورام اڃان تائين ته زنده آهي. کيس جلدي اسپتال کڻائي ويا. آپريشن ڪري سندس سيني مان روالور جي گولي ڪڍي وئي ۽ رت جي بوتل پڻ چڙهائي وئي هئي. ڪجهه ڪلاڪن کان پوءِ نٿورام هوش ۾ آيو. هوش ۾ اچڻ شرط هن جي منهن مان نڪتو، ”نمڪ حرام نارو تو هي ڇا ڪيو!“ اهي اکر ٻڌي پوليس انسپيڪٽر سري نٿورام جي پرسان ٿي ويٺو. نٿورام کي هڪ ٻه سڏ پڻ ڪيائين مگر نٿورام ڪو به جواب ڪو نه ڏنو. ڊاڪٽر صاحب انسپيڪٽر کي منع ڪئي ته فلحال نٿورام کي آرام ڪرڻ ڏيو.

”مکي صاحب، هيءُ نارو ڪير آهي؟“ انسپيڪٽر مکي مينگهراجمل کان پڇيو.

”سائين، نارو ته نٿورام جو جگري دوست آهي“ انسپيڪٽر ڏانهن نهاريندي مکيءَ چيو.

”برابر دوست هوندو مگر، نٿورام جي چيل لفظن

سان دشمني ھئي؟ تون تہ سندس گھري ۾ گھڻو يار ھئين."

نارو وڏا وڏا قسم کڻڻ لڳو تہ مونکي ڪابہ خبر ڪونہ آھي.

"تنھن ھوندي بہ توکي اسان سان گڏ ھلڻو پوندو."

"انسپيڪٽر صاحب توھان ايتري قدر بي انصافي ڇوٿا ڪريو. يار بہ مري منھنجو ۽ پڪڙيو بہ مونکي ٿا. ھيڏي وڏي شھر مان توھانکي ڪو بہ گنھگار نظر ڪونہ ٿو اچي مونکان سواءِ؟"

"نارو، وڌيڪ ڳالھائڻ جو ضرور ڪونہ آھي. ھيءَ تہ مکي صاحب جي عزت ڪري توکي ڪجھہ ڪونہ ٿو چوان، نہ تہ ھينئر ئي ڏينھن جا تارا ڏيکاري ڇڏيانءِ. جلدي پنجين منٽين ۾ تيار ٿي اچ."

نارو ءَ اندر وڃي زال کي ڪن ۾ ڪجھہ چيو ۽ مٿي ٻچڙيءَ ڏانھن اشارو پڻ ڪيائين. انسپيڪٽر دريءَ کان سڀ ڪجھہ ڏسي ورتو ھو. اھڙي گنھگار کي ڀڳوان بہ معاف نہ ڪري سگھندو آھي. نارو جيڪڏھن ٻچڙيءَ ڏانھن اشارو نہ ڪري ھا تہ انسپيڪٽر کي شڪ ئي نہ پوي ھا.

انسپيڪٽر مکي صاحب کي چيو تہ، "ٿورو وقت اندر تہ ھلجو. انسپيڪٽر اندر آيو. "نارو ھن ٻچڙيءَ ۾

انسپيڪٽر پوليس وارن کي حڪم ڪيو ته سڄي گهر جي تلاشي ورتي وڃي. مکيءَ نرس جي نگاهن سان ناروءَ ڪي ڏٺو. ناروءَ پنهنجون نظرون جهڪائي ڇڏيون هيون. جيئن هن گناهه جي قبوليت ڏيئي ڇڏي هجائين. اڌ ڪلاڪ جي تلاشيءَ کان پوءِ به ڪجهه هٿ نه آيو ته ناروءَ جو جهڪيل سر مٿي کڄيو. مکي صاحب ڏانهن نهاري پڇڻ لڳو، "مکي صاحب آخر ڳالهه ڇا آهي؟"

مکيءَ ڪيس سڄيءَ حقيقت کان واقف ڪيو. اها حقيقت ٻڌي نارو اچي رئڻ ۾ ڇٽڪيو. ورلاپ ڪري روئڻ لڳو. گهر وارا پڻ ناروءَ کي روئندو ڏسي پاڻ به روئندا رهيا. انسپيڪٽر خود پريشان ٿي ويو. ان وقت ڪيس به ڪا ڳالهه سمجهه ۾ نه پئي اچي.

"انسپيڪٽر صاحب هاڻي توهانجو ڇا ويچار آهي؟" مکيءَ انسپيڪٽر ڏانهن نهاريندي پڇيو.

"مکي صاحب پڪي ڏٺي ثبوت نه ملي سگهيو آهي مگر منهنجي دل ٿي چئي ته هن راز جي ڄاڻ ناروءَ کي ٿي آهي."

مکيءَ ناروءَ کان پڇيو، "نارو توکي خبر آهي ته هيءَ ڪڌو ڪم ڪنهن ڪيو هوندو؟ يا نٿورام جي ڪنهن

ڪري دوست کي ڪٽنب سميت قتل ڪري ڇڏيائين.
نارو دوستيءَ تي جڻ ڪارهن جو داغ ٿي پيو. نه ته
دوست دوست جي واسطي جان به ڏيندو آهي. ليڪن
ناروءَ دوست جي جان وٺي ڇڏي. تنهن ڪري لڳي ٿو
ته قدرت واري به اصلي گنهگار کي سزا ڏيارڻ جي
واسطي ئي، نٿورام کي تيستين زنده رکيو، "نمڪحرام
نارو، تو هيءُ ڇا ڪيو؟" اِهي نٿورام جا آخرين لفظ
هئا. اِنهن لفظن ئي ناروءَ کي سخت سوڌو پڪڙايو.

اڄ ناروءَ جي شنوائيءَ جي تاريخ آهي. ڪورٽ
جي ٻاهران هزارين ماڻهو اچي گڏ ٿيا هئا. سڀني ماڻهن
اِهو ئي ٻڌڻ ٿي چاهيو ته، "ڏسجي نارو پنهنجي
صفائيءَ ۾ ڇا ٿو چوي."

جج صاحب پنهنجي ڇيمبر مان ٻاهر نڪري، ڪورٽ
۾ داخل ٿئي ٿو. سڀئي جج صاحب جي عزت ۾ اُٿي
بيهن ٿا. جج صاحب جيئن ئي پنهنجيءَ ڪرسيءَ تي
وينو، تيئن هرڪو پنهنجي سيٽ تي ويهي رهيو.
ٻئي ڪيس هلي چڪا هئا تنهن ڪانپوءِ ئي ناروءَ جو
نالو پڪاريو ويو. نارو جنهن وقت پڃري ۾ اچي بيٺو،
تنهن وقت سندس نظرون جهڪيل هيون. سندس
سامهون گيتا آندي وئي. ناروءَ گيتا تي هٿ رکي
قسم کاڌو ته جيڪي به چوندس سچ چوندس. جج

چا آهي؟"

اهو سوال ٻڌي نارو هراسجي ويو تنهن هوندي به همت ٻڌي چيائين ته "سائين هن ۾ ته گهر جو پرائو سامان رکيل آهي."

"هن پيٽيءَ جي سرچ ڪئي اٿو؟" انسپيڪٽر سپاهين کان پڇو.

"سر اسانجو ته پيٽيءَ ڏانهن ڌيان ئي ڪونه ويو آهي."

"چڱو مٿي وڃي جاچ ڪري اچو. سپاهي مٿي چڙهيا. ناروءَ جو جڻ ته خون ئي سڪي ويو. هن سمجهو ته هاڻي مان سڄي زندگي آرام سان ويهي کائيندس. ليڪن قدرت واري کيس اهو ڪاڌو هضم ڪرڻ نه ڏنو. نٿورام جا سڀئي زيور ۽ روڪڙ ان پيٽيءَ مان ئي نڪتا.

مکيءَ کي ته جڻ وشواس ئي نٿي آيو ته، نٿورام جو قاتل سندس جگري دوست نارو ئي هوندو. انسپيڪٽر ناروءَ جي هٿن ۾ هٿڪڙيون ۽ ڪمر ۾ رسي ٻڌي، ڪارو منهن ڪري، پنڊ شاهي بزار ۾ گهمايو. هشام ماڻهن جا هن جي پٺيان هئا. سڄي شهر ۾ خبر پئجي وئي ته نٿورام جو قاتل نارو ئي آهي. سڀني کي ناروءَ مان نفرت اچڻ لڳي ته ٿوريءَ لالچ جي

پڻ ڳنڀير ٿي ويو هو ۽ ناروءَ جو آواز پڻ ٿوري وقت جي واسطي بند ٿي ويو. آنسون اُگھندي ناروءَ وري ڇوڙڻ شروع ڪيو ته سرڪار، مونکي جڏهن جڏهن به پئسن جي ضرورت پوندي هئي ته نٿورام مونکي ڏيندو هو. ڪڏهن به پئسن ڏيڻ کان اِنڪار نه ڪيائين. ليڪن سندس ننڍي ڀاءُ منگت کي اِها ڳالهه نه وڻندي هئي. مگر مريادا جي خيال کان وڏي ڀاءُ کي وڏيڪ چئي نه سگھندو هو. منگت چئن جي برابر سگھارو مڙس آهي. هن جي هوندي ڪڏهين به سندن گھر جي چوري نه ٿي هئي. هڪ ڏينهن نٿورام کيس چيو ته ”منگت! اَمان ۽ بابا جي اِڇا آهي ته تيرٿ ياترا ڪري اچون. هاڻي حياتيءَ تي ڀروسو به ڪونه آهي. اُنهن کي به تيرٿ ياترا ڪرائي اچ ۽ پنهنجن ٻارڙن کي پڻ زال سميت ياترا ڪرائي اچ.“ منگت ياترا تي ويل هئو. نٿورام جي ٻجوڙي سون چانديءَ ۽ نوٽن سان ڀريل هئي. منهنجي اندر ۾ پاپ اچي واسو ڪيو. منگت جي هوندي، جگر نه ٿئي ها. نٿورام ٻن ٻارن ۽ زال سميت هئو. سوچيو هوم ته روالور ڏيکاري ٻجوڙيءَ جو بار ڪجهه هلڪو ڪري ايندس. هيءُ روز روز ڀيکارين وانگر نٿورام کان پئسا گھرڻ سو به ٺيڪ نٿو لڳي. اُن رات مون پاڻ کي اهڙي

صاحب ناروءَ کان ٻيهريون اهو ئي سوال پڇيو، "فوٽي نٿورام ۽ سندس ڪٽنبين جو ڪنهن قتل ڪيو؟ تنهن جي توکي ڄاڻ آهي؟"

"مي لارڊ اهو گناهه مون کان ئي ٿيو آهي."

"تون پنهنجو هوش حواس سالم رکي ڳالهائين ٿو يا نه؟" جج صاحب پڇيو.

"سرڪار مان سچ سچ چئي رهيو آهيان." ناروءَ جج صاحب ڏانهن نهاريندي چيو.

"قتل ڪرڻ جو ڪارڻ؟"

"حضور اها هڪ لنبي ڪهاڻي آهي. اجازت ڏيو ته ٻڌايان."

جج صاحب کيس حقيقت ٻڌائڻ جي اجازت ڏني.

"سرڪار نٿورام منهنجو گهري ۾ گهرو دوست هوندو هو. اسين هڪ ٻئي کان ڪابه ڳالهه ڪونه لڪائيندا هئاسين. قرب وچان نٿورام هميشه پاڪر پائي گڏبو هو. روٽيءَ کائڻ جو وقت ٿيندو هو، تڏهن به روٽيءَ کارائڻ کا سواءِ ڪين ڇڏيندو هو. سندس ٻارڙا پڻ مون کي عزت ڏيندا هئا. سندس زال مون کي ڏير سمان سمجهندي هئي. ائين چوندي چوندي ناروءَ جي نيڻن ۾ نير ڀرجي آيو. کيس اُن وقت ماضيءَ جون ڳالهيون ياد اچڻ لڳيون. سڄيءَ ڪورٽ جو وايومنڊل

منهنجي مٿان ڪو ڀوت سوار آهي. نه چاهيندي ٻـ منهنجي رِوالور جون گوليون ٺا، ٺا ڪري ٻاهر نڪرڻ لڳيون. سيني کي ڦٽڪندو ڏسي منهنجو هوش ئي گم ٿي ويو. مون هي ڇا ڪيو؟ ڀوءِ مان ڏاڍو پڇتائڻ لڳس. اچانڪ ٻبلوءَ جي منهن مان نڪتو، "انڪل پاڻي". مان ڊوڙي پاڻي ڀري آيس. ليڪن پکي پڃري مان نڪري ويو. مون ٻبلوءَ جي لاش مٿان ڏاڍو رنو هو. مونکي ياد آيو ته جنهن ڏينهن ٻبلو ڄائو هو تنهن ڏينهن مان کيس گود ۾ کڻي ڏاڍو نچيو هوس. نٿو رام منهنجي مٿان ۽ ٻبلوءَ جي مٿان نومت ٿي گهوريا. منهنجي يار جي گود ڀري هئي. تنهن ئي ٻبلوءَ جو قتل منهنجي هٿان...... ! ڀڳوان مون هي ڇا ڪيو؟

جيڪا ڀاڀي مونکي گرم گرم روٽي پنهنجن هٿڙن سان تيار ڪري کارائيندي هئي تنهن کي به مون ماري وڌو!

وچاري نياڻي ڪيڏي نه سباجهي هوندي هئي. مونکي ڀاڪر پائي ڪيڏو نه پيار ڪندي هئي. پنهنجن ننڍڙن ننڍڙن هٿڙن سان مونکي ڪجهه نه ڪجهه کارائيندي رهندي هئي. انجي هٿيا به منهنجي ئي هٿان ٿي. منهنجو يار به منهنجي ئي هٿان ڪسجي ويو!

نموني ۾ ڪيو جو مونکي ڪير سڃاڻي نه سگهي. ٻڪي مان به صرف ٻه اکيون نظر ٿي آيون. آڌي رات جو وقت هو، روالور هٿ ۾ ڪٽي، اچي نٿورام جو دروازو کڙڪايم. نٿورام جي اک کلي، "منگت آهين ڇا؟" ننڊاکڙين اکين سان هن اچي دروازو کوليو. مان ڪيس روالور ڏيکاري گهر جي اندر داخل ٿيس. روالور ڏسي نٿورام ڏڄي ويو. تجوري کولڻ جو ڪيس اشارو ڪيم. هن چابي هٿي تجوريءَ جو دروازو کوليو. مون سون، چانديءَ ۽ نوٽن سان ٿيلهو ڀري ڇڏيو. مان پنهنجي ڪاميابيءَ تي ڏاڍو خوش ٿيس. ليڪن دل ۾ ۾ ڇا ٿيڻو آهي، تنهنجي جاڻ ڪانه هيم. گهر جا سڀ ڀاتي جاڳي پيا هئا. هراسيل اکڙين سان مون ڏانهن نهارڻ لڳا. مان پويان پير ڪري هلڻ لڳس. اچانڪ مونکي ڌڪو اچي ويو. مان ڪري پيس. منهنجو ٻڪو ڀڄي لهي ويو. نٿورام مونکي ڏسي وائڙو ٿي ويو. سندس منهن مان نڪتو "اڙي نارو تون! هيءُ ناٽڪ ڪرڻ ڪڏهن کان سکئين؟" اِئين چئي هن مونکي پنهنجن ٻانهن جو سهارو ڏيئي اچي اُٿاريو. "نارو، تو نه اسانجو ساهه اِي ڪڍي ڇڏيو هو." گهر جا سڀئي ڀاتي مون ڏانهن نهاري مشڪڻ لڳا. شرافت جي به ڪا حد ٿيندي آهي. هن وچارن کي ڪهڙي خبر ته

چاهيو. جوش ۾ اچي گهر کان ٻاهر نڪتس. سڌو تلاءُ ۾ وڃي ٽپو ڏنم. مونکي خود پاڻ تان ئي عجب ٿيڻ لڳو. مون مرڻ خاطر ئي تلاءُ ۾ ٽپو ڏنو هو، مگر ٽپي ڏيڻ کانپوءِ، مان جيئڻ خاطر تري رهيو هوس. ترندي ترندي اچي ڪناري جي ڏاڪڻ وٽ پهتس. ڪافي ٽائيم تائين ويٺو رهيس. ڏٺم ته صبح ٿيڻ وارو آهي. اچانڪ مندر جو پوڄاري ڀڳوان جو نالو جپيندو جپيندو، تلاءُ جي گهاٽ وٽ اچي سنان ڪرڻ لڳو. پوڄاري ڪيترو نه خوش آهي. ڪيڏي نه شانتي اٿس. مان سندس مشڪندڙ چهري مان ائين محسوس ڪرڻ لڳس. هيئڙي حال ۾ مونکي ڀڳوان جي نالي جپڻ جو به اڌڪار ڪونه آهي. ڪهڙي منهن سان ڀڳوان جو نالو جپيان؟ اُن وقت مان ائين سمجهڻ لڳس ته مون کان سواءِ، هتي جو هر ڪو انسان سکي آهي. ڪيتري وقت تائين ائين سوچيندو رهيس. آخر آلن ڪپڙن سان ئي پنهنجي گهر موٽي آيس. اُن وقت گهر جا سڀيئي ڀاتي جاڳي رهيا هئا. منهنجو حال ڏسي سوالي نظرن سان، مون ڏانهن نهاريندا رهيا. مان سڌو پنهنجي ڪمري ۾ وڃي آلا ڪپڙا بدلائڻ لڳس. ”نيرن ڪٿي اچان؟“ منهنجي ڌرمپتنيءَ مونکي چيو، ”نه.“ مون صرف نه ۾ جواب ڏنو.

”ڀلا چانهه پيئندا؟“

هُن مُنهنجي واسطي ڇا نہ ڪيو! اُنجي بدلي مان ڇا ڪري ويٺس! ٿوريءَ لالچ جي ڪري مان پنهنجي يار جو گهر برباد ڪري ويٺس .... ! لائين ڇئي ڪنهڙي سان سر ٽڪرائڻ لڳو.

جج صاحب مان پنهنجي يار جي لاش مٿان ڪري پيو هوس. مون پنهنجو بہ انت آڻڻ ٿي چاهيو. ريوالور ڪٽي سر جي مٿان رکيم. صرف گولي هلائڻ جي دير هئي. مگر اندر ۾ ويٺل پاپ مونکي ائين ڪرڻ نہ ڏنو. پوءِ تہ مان پنهنجي جان بچائي گهر کان ٻاهر نڪتس. ٻاهريون دروازو ٻيڪڙي تيز قدمن سان هلندو رهيس. هلندي هلندي اچي پنهنجي گهر پهتس. گهر وارا سڀ گهريءَ ننڊ ۾ سمهيا پيا هئا. هنن کي ڪهڙي خبر تہ مان ڪهڙو خطرناڪ ڪم ڪري آيو آهيان. ٿاهو ٻچٽيءَ ۾ لڪائي مان بہ وڃي پنهنجي بستري تي سمهيس. مگر نيڻن ۾ ننڊ ڪٿي!

”اَنڪل پاٽي.“ ٻبلوءَ جا ساڳيا ٻہ اکر، مونکي بار بار ٽڙقائيندا ٿي رهيا. تنهن ڪري منهنجي نيڻن مان نير وهندو ٿي رهيو. ڇا منهنجي زندگي هاڻي هن طرح ڪٽبي! اُن وقت منهنجو سڄو سرير ڏڪي رهيو هو. مونکي خود پاڻ تان ئي نفرت اچڻ لڳي. هن جيئڻ کان تہ موت بهتر آهي. مان اُن وقت مرڻ ٿي

"جج صاحب، مان خوني آهيان، مان قاتل آهيان. مونکي ڦاسيءَ جي سزا ڏيو. بس، مونکي هينئر ئي ڦاسيءَ تي لٽڪايو وڃي."

اهو بيان ٻڌي، سڄيءَ ڪورٽ ۾ سناٽو ڇانئجي ويو. ڪٽهڙي ۾ بيٺل نارو، مڇيءَ وانگر تڙڦندو ٿي رهيو. باقي جج صاحب کي فتوا ڏيڻي هئي. جج صاحب فتوا ڏيندي چيو ته، "جوابدار ناروءَ جيڪو گناه ڪيو آهي، تنهن گناه لاءِ جوابدار کي ڦاسيءَ جي سزا ڏيڻ گهٽ سزا آهي. تنهن ڪري مان جوابدار کي، جنم ٽيپ جي سزا ٿو ڏيان ته جيئن جوابدار ڪيل گناه جي آگ ۾، ساري زندگي جلندو رهي."

اها ججمينٽ ڏيئي جج صاحب، ڪورٽ مان اُٿي پنهنجي چيمبر ۾ هليو ويو.

اها ججمينٽ ٻڌي نارو زار زار روئندو رهيو. پوليس وارا آيا، ناروءَ کي هٿڪڙيون هڻي پاڻ سان گڏ وٺي ويا. زندگيءَ ڀر روئڻ لاءِ.

—

"مونکي ڪجهه نه گهرجي." ٻانهن کان پڪڙي ڪيس پنهنجي ڪمري مان ٻاهر ڪڍيائين. مان جوش ۾ سهڪندو سهڪندو پنهنجي بستري تي اچي سمهيس. "انڪل پاڻي." ٻلوءَ جي صورت منهنجي اکين جي سامهون اچي بيٺي. "ٻلو مان بدنصيب توکي پاڻيءَ جا ٻه ڍڪ به پياري نه سگهيس. مونکي معاف ڪج ٻلو، مونکي معاف ڪج. ائين چئي مان زار زار روئڻ لڳس، چلائڻ لڳس. ايتري قدر جو مان زور زور سان واڪا ڪرڻ لڳس. منهنجي ماءُ ڊوڙندي اندر آئي. "ٺارو پٽ ڇو ٿو روئين؟ ڪهڙي تڪليف اٿيئي !!" هن منهنجي مٿي تي هٿڙو گهمائيندي چيو.

آمان، آمان، چئي مان سندس گود ۾ ڪري پيس. منهنجي نيڻن مان نير وهڻ لڳو. آمان مونکي ڪٺي پنهنجي سيني سان لڳايو.

"ٺارو، ڇا پنهنجي دل جو حال ماءُ کي به نه ٻڌائيندين !"

مان پنهنجي ماءُ سان سڄي حقيقت ڪرڻ وارو ئي هوس ته، هڪ ڪاري ٻلي اچي اڱڻ ۾ بيٺي. ڪاري ٻليءَ کي ڏسي منهنجي ڇاتي ڇڄي پئي. اچانڪ اُن وقت مکي صاحب جو سڏ ٿيو.

مونا جي رهڻي ڪهڻي، کاڌو پيتو، پهراءُ سڀ وديشي. ماءُ کان بلڪل اُبتڙ.

سندريءَ کي به بس هڪ ئي چنتا هئي ڌيءُ جي شاديءَ جي.

اڄوڪي پوسٽ جي لفافن ۾ هڪ لفافو امريڪا مان آيو آهي. اهو ڪا وڏي ڳالهه ڪونهي. سندريءَ جا ڀائر ڀاڄايون امريڪا ۾ ئي رهندا آهن ۽ سندريءَ انهن کي مونا جي رشتي لاءِ ڇوڪرو ڳولهڻ جي پيشڪش پڻ ڪئي آهي. پهرين سندريءَ اهو لفافو کوليو. چٺي پڙهندي ئي هن جي چال ۾ ڦڙتي اچي وئي. لکيل هو ته دنيش هندستان ۾ شاديءَ لاءِ ڇوڪريون ڏسڻ اچي رهيو آهي. توهان وٽ اچي لهندو. مونا لاءِ دنيش تمام سٺو ساٿي ثابت ٿيندو جو هو پئسي ۽ تعليم ۾ تمام چڙهيل آهي.

لکيل هو ته هن جي کلي دل سان آءُ ڀڳت ڪجو ته ڪم ٿئي وڃي. ان ۾ ڪو شڪ ڪونهي ته مونا کي هو ضرور پسند ڪندو.

سندريءَ ٻن ٽن ڏينهن جي موڪل ورتي ۽ گهر جي ٺاهه ٺوهه ۾ لڳي وئي. ڏينهون ڏينهن گهر جا پڙدا مٽيا ويا، نوان ۽ قيمتي پڙدا لڳايا ويا. ميزن جا ميزپوش ۽ گلدستا پڻ مٽيا ويا. پلنگن تي جهاليدار چادرون وڇايون

سچو جيون ساٿي

ڪاليج جي پروفيسر سندري ڪلڪتي جي هڪ عاليشان بنگلي ۾ پنهنجي ڌيءُ مونا سان رهندي آهي. عمر گذري اٿس پر هن تي وديشي نشو نه چڙهيو آهي. هندستاني ساڙهي ۽ سادو سودو جوڙو هن جي سادگي ۽ ڀارتيه سنسڪرتيءَ جي ساک ڏئي رهيا آهن.

ڪنهن وقت ۾ سندريءَ جو پتي نامي گرامي واپارين مان هڪ هو پر ٻه سال اڳ هارٽ اٽيڪ ۾ ويندو رهيو. پئسو ته ستن پيڙهين لاءِ ڇڏي ويو آهي پر پئسو انسان جي پورائي ته نٿو ڪري سگهي.

سندريءَ جي ڌيءُ جو نالو آهي مونيڪا پر پيار سان سڀ چونس مونا. ڪافي حسين، پڙهيل ڳڙهيل ۽ ماڊرن آهي پر وديشي تهذيب جي حامي آهي. سندريءَ گهڻيئي چاهيو ته مونا کي هندستاني تهذيب ۾ ٻڌي رکان پر مونا کي ته پوري سنڌي به ڪونه اچي. ڀلا جنم کان انگريزي اسڪول ۾ تعليم وٺڻ سبب انگريزي ئي هن جي مادري ڀاشا ٿي وئي. لٽريچر ۾ بي اي. ڪري هاڻي ايم. اي. به انگريزيءَ ۾ ئي ڪري رهي آهي.

انيتا ته مونا کان بلڪل اُبتڙ هئي. هن کي پنهنجي ماتر ڀاشا ڳالهائڻ ۾ شرم نه ايندو هو. ڪٽ وار هن کي پسند نه هئا. لڙن ڪري گهاٽا ۽ لنبا ڪارا وار چوٽيءَ جي روپ ۾ چيلهه تي جهولي رهيا هئا. سنهڙا ڪپڙا هن کي پسند نه هئا جن مان انگ پردرشن ٿئي. هن کي هندستاني لباس ڪڙتو ۽ ساڙهي ئي پسند هئا. ڪاڌن ۾ هوءَ هندستاني ڪاڌا سنا ۽ سوادي ٺاهڻ ڄاڻندي هئي ۽ رسوئيءَ ۾ ڪم ڪرڻ هن جي 'هابي' هئي. سڀاءُ جي مٺڙ ۽ ڪم جي ڦڙتي هئڻ ڪري ئي سمڌريءَ هن کي پاڻ وٽ گهرائي ورتو.

دنيش کي وٺي جڏهن ڪار بنگلي ۾ داخل ٿي ته انيتا نمستي ڪري دنيش جو سواگت ڪيو. اُن وقت هڪ هلڪي مسڪان هن جي مک تي هئي ۽ هڪ ناري سُلڀ شرم جي سُرخائي اکين ۾ هئس. ڳالهائڻ ماکيءَ کان مٺو ۽ هندستاني ناريءَ جي لچڪ وارو هوس.

حال چال وٺڻ کان پوءِ ناشتي جو دور شروع ٿيو. انيتا دنيش لاءِ ديسي ۽ وديشي ٻنهي طرحن جي ناشتي جي تياري ڪرائي هئي. هڪ پاسي مڪائيءَ جو ڀريو، سڄي گيهه جي خوشبوءِ وارو ۽ ڏهي، ٻئي پاسي مکڻ، بريڊ ۽ نوڊلس.

ويون. ديوارن تي وڏيون شاهي پينٽنگس لڳايون ويون. غاليچن کي بہ ويڪيوم ڪلينر سان صاف ڪرائي چمڪايو ويو. شيشي جي الماڙين ۾ شو پيس چمڪائي رکيا ويا. مطلب تہ گهر جي ڪايا پلٽ ڪئي وئي ٻن ڏينهن ۾.

گهر ۾ رسوئي ناهڻ لاءِ نوڪرياڻي تہ هئي پر سنا طعام ناهڻ لاءِ هوشيار ڪُڪ جو بہ بندوبست ڪيو ويو. سڀ ڪم ڦڙتيءَ سان ٿي ويو.

صبوح جي فلائيٽ ۾ دنيش لهندو. ڪار جي بہ صاف صفائي ڪري چمڪايو ويو.

مونا جي خوشيءَ جو تہ پار ئي نہ هو. هن جي دل ۾ تہ سندر سپنن جيڪو گهر ڪيو هو سي سچ ٿيندا ٿي نظر آيا.

ان ۾ شڪ نہ هو تہ مونا حسين، نازڪ ۽ ماڊرن هئي. هن پنهنجا وار هيڪارڙن بواءِ ڪٽ ڪرايا ۽ اسڪرٽ بلائوز پائي دنيش کي وٺڻ ماءُ سان ائروڊرام تي وئي. هن هلڪو ميڪ اپ ڪيو هو پر لپسٽڪ گهري لڳل هئس جيئن دنيش کي گهڻو لباني سگهي.

ان وچ ۾ سندريءَ پنهنجي ڀيڻ جي ڌيءُ انيتا کي جيڪا مونا سان گڏ ڪاليج ۾ پڙهندي هئي گهرائي ورتو. جيئن تہ ڪم ڪار ۾ مدد ملي سگهي.

فلمس سان ئي پيار آهي. هن هڪ سنجيدو فلمي گيت ڳايو. مونا انگلش گيت ڳايو. انيتا کي دنيش ڀڄن ڳائڻ جي فرمائش ڪئي. هن ميرا جو ڀڄن ڏاڍي سريلي طرز ۾ ڳايو. دنيش هن کي تمام ساراهيو.

شام جو سڀ فلم ڏسڻ ويا. دنيش هندستاني فلم ڏسڻ پسند ڪئي. مونا کي نه وڻيو پر من ماري سڄي دير ويٺي رهي. انيتا ٻڪچر انجاءِ ڪئي. گهر اچي روٽي کائي سڀ ٽهلڻ نڪري ويا. رستي تي دنيش چيو، ”هندستان ۾ ناريءَ پنهنجي اها جڳهه نه ناهي آهي، جيتري فارين ۾ انهن ناهي آهي.“

ان تي انيتا چيو، ”مان نٿي مڃان. هتان جا طور طريقا ٻيا آهن پر سٺا آهن. اتي ناري ڪيتري به فارورڊ ٿي وڃي پر فئملي لائيف انجاءِ نٿي ڪري. ماڻهون ڪٽنب کي پڄن ڪونه. روز طلاق ۽ فئشن جي ڊوڙ ۾ ناري ئي ته برباد ٿي آهي.“

دنيش چيو، ”تنهنجو سوچڻ ڪنهن حد تائين ٺيڪ آهي پر هندستاني پرش جي نظر ۾ ناري اتي به پوڄيه آهي بشرطيڪ ناري به هندستاني سوچ اختيار ڪري.“

انيتا - ”اتي جي هوا ئي اهڙي آهي جو ناريءَ جي سوچڻ جو طريقو مٽجي ٿو وڃي. اتي دوست نه مٽاءِ

دنيش ته ڏهي پيو ڏسي هڪدم ڪائڻ کي جهڙي ويو ۽ پوءِ اُن ڪاڌي جي ساراهه ڪندي چيائين - ”واهه ڇا ڪاڌو آهي پاڻي ڪنهن ٺاهيو آهي؟ دل ٿي ڪري اُن جا هٿ چمي وٺجن.“ هن سنڌيءَ ۾ چيو. انيتا جا نيڻ شرم کان جهڪي ويا ۽ ڳلن تي شرم جي لالي ڇانئجي وئي.

هاڻي ناشتي کان پوءِ گهمڻ ۽ شاپنگ. جو پروگرام رکيو ويو. مونا وري فئشنيبل ماڊرن ڊريس پاتي ۽ گهرو ميڪ اپ ڪيائين. انيتا سمپل ڪپڙن ۽ ميڪ اپ ۾ هئي ته به من موهيندڙ ٿي لڳي. شاپنگ دنيش کي پنهنجي پيرن پائرن لاءِ ڪرڻي هئي. اُتي انڊين ڊريسون ۽ سوکڙيون پسند ڪيون وينديون آهن جيئن اسين هتي وديشي ڪپڙن ۽ سوکڙين کي پسند ڪندا آهيون.

دنيش ڏٺو ته هن جي ۽ انيتا جي پسند ميل پئي کائي، مونا جي پسند ۾ وديشي جهلڪ وڌيڪ هئي.

لنچ تائين اچي گهر پهتا. روٽي ٽيبل تي تيار هئي. سرهيءَ جو ساڳ، آلوءَ جا پراٺا، پنير جي ڀاڄي، ڪوفتا ۽ نان وغيره به هو. پر دنيش هندستاني ڪاڌو دل سان ڪاڌو.

ڪاڌي کان پوءِ ميوزڪ جي واري آئي. ڪير ڇا جاڻي، سوئي ڳائي. دنيش ڪي پراڻا گانا ۽ انڊين

بہ ڪاڙهي ڪونہ ڄاڻيندي هئي. هيڪاري ڪاڏي مان
نقص ڪڍي ڪُڪ ڪي پئي جهاڙيندي هئي تہ هن
۾ هيءَ ڪمي آهي. هن ۾ غرور هو ۽ نڪ تـي
سدا غصي جي جهلڪ نظر ايندي هئي. جڏهن ڪ
انيتا جي چهري تي سدا هڪ قدرتي مسڪان پئـي
هن جو چهرو ٻهڪائيندي هئي.

مونا کي نہ ساڙهي پائڻ ايندي هئي نہ پسند هئي.
گڏو گڏ ميرا ڪبير هئي، رام جـو آدرش رامائـڻ ۾
کهڙو آهي يا ڪرشن گيتا ۾ کهڙو اُپديش ڏنـو
آهي؟ ان باري ۾ ڪابہ ڄاڻ نہ هئي نہ ئي ڪڏهن
هن ڄاڻڻ جي ڪوشش ئي ڪئي هئي. جڏهـن ڪ
انيتا خالي وقت ۾ ڌرمي پستڪ چاهہ سان پڙهـي
اُنهن جا آدرش پاڻ تي لاڳو ڪندي هئي. هن کي
پڙهڻ جو چاهہ هو. مونا کي گهمڻ ۽ اوچي اُڏڻ جو
چاهہ هو پر انيتا هن ڌرتيءَ تي رهي ئـي سچائيءَ
جي زندگيءَ کي جيئڻ جي چاهہ رکندي هئي.

سندريءَ پڻ ڀارتيہ سنسڪرتيءَ جـي حامي هئڻ
سبب دنيش جي دل کي کينچي ورتو هو. پر مونا
دنيش جي دل تي ڪوبہ اثر نہ ڇڏي سگهي.

مونا پندرهن ڏينهن ۾ 45 وڳا مٽيا هوندا ۽ دنيش
کي طرح طرح سان پاڻ ڏانهن کينچڻ جـي ڪوشش

۽ اُن ناريءَ کي نه ڪيانوس چوندا. پوءِ ناريءَ جو اُن ۾ ڇهڙو ڏوهه؟ چوندا آهن جهڙو ديش تهڙو ويس، جهڙو اَن تهڙو مَن. پوءِ ناريءَ ۾ هندستاني تهذيب رهي ڪٿان؟ مان ته ايڏي ناري يا پرش جي آزاديءَ جي خلاف آهيان جنهن سان فئملي ٽٽي ٿي، پريم نٿو رهي ۽ بزرگن کي نه ڪير پسند ئي نٿو ڪري."

وچ ۾ سنڌريءَ ٽوڪيس، "رات جا ٻارهان لڳا آهن هاڻي آرامي ٿيو."

سڀ پنهنجي پنهنجي بستري تي آرامي ٿيا.

ديش هڪ هفتي لاءِ آيو هو پر 15 ڏينهن رهي پيو. اُنهيءَ 15 ڏينهن ۾ هن مونا ۽ انيتا ۾ وديشي ۽ ديشيءَ جي جهلڪ ڏٺي.

مونا رنگين تتليءَ وانگر هئي. هوءَ سرير جي انگن جو پرورش ڪرڻ جي ڪوشش ۾ رهندي هئي. پنهنجي سندرتا جو پورو پرورش ڪندي هئي. جڏهن ڪ انيتا جي چني به ڪڏهن ڪلهي تان کسڪي ويندي هئي ته هوءَ پشيمان ٿي چني پاسي ڏسندي هئي ته ڪنهن ڏٺو ته ڪونه؟

کاڌا به هندستاني سوادي ٺاهي چاهه سان هوءَ ديش کي کارائيندي هئي. مونا ته هڪ ڪوپ چانهه

زيور چاهه سان پائي. هندستاني ڪاڏا ناهڻ ۾ ماهر هئي ۽ هندستاني پتنيءَ وانگر پتيءَ کي ديوتا نه به مڃي ته برابر جو ساٿي ضرور مڃي. هوءَ وڏن جي عزت ڪري ۽ گڏيل ڪٽنب ۾ رهي سگهي. سپنن جي دنيا ۾ نه رهي ڌرتيءَ تي رهڻ واري هئي ۽ هن کي هندو ڌرم جي آدرش تي هلڻ لاءِ ڌرمي ڪتابن جو گيان هئي.

توهان پنهنجي سپتريءَ ۾ مٿين گڻن مان ڪو به گڻ نه ڏسندا. توهان ۾ ته هندستاني تهذيب جي پرمار آهي پر مونا ته ديش ۾ رهي به وديشي ٿي وئي آهي. ان ڪري مونا کي جيون ساٿي ناهڻ ۾ مان اسمرٿ آهيان. مونکي ان جو ڏک آهي.

مونکي ڪپي سادگي ۽ هندو سنسڪرتيءَ جي جهلڪ جيڪا توهان جي ڀيڻ جي ڌيءُ انيتا ۾ آهي. جيڪر انيتا منهنجي جيون ساٿي ٿيڻ قبول ڪري ۽ 'ها' ڪري ته منهنجو هندستان اچڻ سڦلو سمجهندس. مونکي اهڙي ئي سچي جيون ساٿيءَ جي ضرورت آهي. گهڻ وڏائيءَ لاءِ مونکي معاف ڪندا.

پيارن مان

دنيش

ڪئي. پر دنيش اُنهن ڇوڪرن مان نه هو ته هو اهو ظاهر ڪري ته مونا هن کي پسند نه آهي. هن جي وهنوار ۾ شاليئتا هئي. هو گنڀير هو جو معاملو جيون ساٿيءَ جو ۽ سڄي عمر جي نباهَ جو هو.

آخر دنيش جي وڇڙ جو ڏينهن به اچي سهڙيو. مونا ۽ سندريءَ کي دنيش جي 'ها' جو انتظار آهي. پر دنيش مؤن آهي. ڪار ائروڊروم تي به اچي پهتي آهي. ٻنهي جون نظرون دنيش جي 'ها' يا 'نه' جي هڪ جهلڪ لاءِ هن جي منهن تي کتل آهن. پر دنيش ڏي، گنڀير لڳو پيو آهي.

هوائي جهاز اُڏامڻ تائين به هو ڪو جواب نه ٿو ڏئي ۽ هليو ٿو وڃي.

پندرهن ڏينهن کان پوءِ سندريءَ جي هٿ ۾ هڪ لفافو ٿو ملي. لکيل هو:—

ڀيڻ آنٽي،

مان هندستان ۾ جيون ساٿيءَ جي تلاش ۾ آڪري آئس جو مونکي هندستاني تهذيب واري ڇوڪريءَ جي تلاش هئي. ماڊرن ۽ ويسٽرن رنگ ۾ ٻڏل تتليون ته مونکي هتي به گهڻيئي ٿي ملي سگهيون پر مونکي کپي هڪ هندستاني ناري جنهن ۾ ناريءَ جي شرم حياءَ جو گهٽو هجي. هوءَ هندستاني ڪپڙا ۽

ٻڪڙ ڏسڻ ٿا وڃون، نوين ٻجي اچي ويندا سين توهان خيال نه ڪجو.”

پر ڀڳي لوڏ ڏئي ٻاهر نڪري وئي.

ڀڳيءَ جي ان سندر، موهيندڙ روپ تي ئي رتن فدا ٿي ويو هو. ڀڳي ننڍپڻ کان گلاب جي رنگت واري هئي ان ڪري ئي هن جو نالو ڀڳي ئي رکيو ويو هو. هاڻي شادي کي سال کن مس ٿيو اٿن.

هونئن ته رتن به ٺاهوڪو جوان آهي، انجنيئر آهي پر هن جو گهر ۽ اُن جا سڀ ڀاتي سادا سودا آهن. هنن کي ٺٺ ٺانڊا اچن ئي ڪونه.

رتن جو پيءُ به انجنيئر هو، پر هو ايماندار ۽ محنت ڪش. ڪڏهن به رشوت نه ورتائين ان ڪري عاليشان محل نه اَڏائي سگهيو. هن جي پٽ ۾ به اهي ئي گڻ شامل آهن.

ڀڳي خاصي امير گهراڻي مان آئي آهي. شروع کان ڪانوينٽ جي هاسٽل ۾ رهي گريجوئيٽ ٿي آهي. هيڏانهن امتحان ڏنئين هوڏانهن شادي ٿي وئس.

شاديءَ جا ڇهه اَٺ مهينا ته هني مون، سير سپاٽن ۾ ئي نڪري ويا. پر پوءِ رتن کي خبر پئي ته ڀڳي نه ته ٿي ڦلڪو وجهڻ به ڪونه ڄاڻي. مشين بنان قائل

پيار جو احساس

آفيس مان موٽندي ئي رتن پنڪيءَ کي چيو - ”ڊارلنگ! اڄ پڪچر جون ٽڪيٽون وٺي آيو آهيان، تون جلدي چانهه پي تيار ٿي. ڇهين بجي گهران نڪرڻو آهي.

پنڪيءَ کي تيار ٿيڻ ۾ پورو ڪلاڪ لڳو. جڏهن هوءَ تيار ٿي رتن جي سامهون اچي بيٺي ته هو کيس ڏسندو ئي رهيو. کيس لڳو ڄڻ ڪا حور اندر لوڪ مان هن پرٿويءَ تي لهي آئي آهي.

هن جو چندرما سمان چهرو، هرڻيءَ جهڙا نماڻا نيڻ، گلاب جي گلن تان ورتل ڳلن تي لالي، چپ لپسٽڪ سان ڳاڙها ٿيل ۽ هن جو ستارن سان ڳاڙها ٿيل ۽ هن جو ستارن سان سجيل نيري ساڙهيءَ ۾ سينگاريل سونهري سرير.

رتن سندس حسن کي ٻه ٽڪ ڏسندو ئي رهيو. پوءِ هن جي ڪلهي تي هٿ رکي هلڻ جو اشارو ڪندو ڪمري کان ٻاهر نڪتو. رتن جي ماءُ در تي ئي ڇڏڻ آئي. رتن ماءُ کي پيري پئي چيو - ”ممي! اسين

ڏينھن رتن آفيس مان آيو ته ڏسي پنڪي ڪمري ۾ ڪوانھي. ھو پڇڻ ماءُ جي ڪمري ۾ ويو ته ماڻس اُتي وسوڙيءَ ۾ آئي. چانھه جا ٻه ڪوپ ٺاھي ھڪ رتن کي ڏنائين ٻيو پاڻ کڻي پيئڻ ويٺي.

رتن پڇيس - ”ممي! پنڪي ڪيڏانھن وئي آھي؟“

ممي سھج سڀاءَ چيس، ”ھوءَ ته صبوح کان نڪتي آھي، پڙھائي ته وڃي ڪونه.“

رتن جي ماءُ جي آواز ۾ ھڪ درد ۽ نراسا ھئي. رتن ڇتائي ماءُ جي منھن ڏانھن نھاريو ته منھن ڪومايل ۽ اکيون ڳريون ڏسي ڊڄي ويو. ڇتائي ڏسي ته چھرو زرد لڳو پيو اٿس. ماءُ جي مٿي تي ھٿ رکندي چيائين، ”ممي ڇا توھان جي طبيعت ٺيڪ ڪونھي؟“

ميءَ چيو - ”نه نه مان ته بلڪل ٺيڪ آھيان.“

رتن چيو - ”ممي! توھان کي ته مچ بخار لڳو پيو آھي. اھڙي ۾ توھا گھر جو سڄو ڪم پيا ڪيو. پنڪي ٻه توھان کي اڪيلو ڇڏي وئي آھي؟“

ممي چيو - ”اڙه نه مان ڪا گوري وٺندس ته ٺيڪ ٿي وينديس. چنتا جي ڪا ڳالھه ڪونھي.“

رتن ماءُ کي ٻانھن کان وٺي سندس ڪمري ڏانھن وٺي وڃي بستري تي ليٽايو. پاڻ ڊاڪٽر کي وٺڻ لاءِ ٻاھر نڪري ويو.

جو ٽوپو ڏيڻ ته ٿيو پر هٿ سان به ٽوپو هٽڻ ڪونه اچيس.

چوندا آهن شاديءَ وقت ته چم ڏنو ويندو آهي پر پوءِ ڏنو ويندو آهي ڪم.

گهر ۾ ويٺي ويٺي سڀ اجان رتن جي ٻڍي ماءُ سنڀالي. ٻنهيءَ کي بس صبوح کان وٺي شام تائين سينگار، ڏينهن ۾ ٽي وڳا مٽڻ، انگريزي مگزنون ۽ ناول پڙهڻ، انگلش گانن جي ٽيپ وڄائڻ مان ئي فرصت ڪونه ملندي هئي.

رتن جي آفيس وڃڻ کان پوءِ يا ته هوءَ ڪو ناول کڻي پنهنجي ڪمري ۾ بند ٿي وڃي رهندي هئي يا سٽر سپاٽي ۽ شاپنگ لاءِ نڪري ويندي هئي روٽي کائي منجهند جو آرام سان سمهي پوندي هئي ۽ شام جو وري رتن سان سٽر، پڪچر، پارڪ، ڪلب يا شاپنگ جي چڪر تي نڪري ويندي هئي.

رتن جي ماءُ وقت تي روٽي ٽيبل تي لڳائي پوءِ نونهن کي سڏ ڪري ته هوءَ روٽي پرهر سان اچي کائي. ٻنهي کائي وري ڪمري ڏانهن رخ ڪري. نڪو گهر گرهستيءَ جي چنتا نڪو ڪنهن جي دک سک جو خيال.

پر سڀ ڏينهن به هڪ جهڙا نه ٿيندا آهن. ان

رتن هوٽل تان ٽفن ۾ روٽي وٺي آيو، تڏهن ٻنهي کاڌي.

رتن سڄي رات ماءُ جي پلنگ وٽ ڪرسي وجهي ويٺو رهيو. هر ڇهن ڪلاڪن تي ڪيپسول ڏيندو رهيو. سڄي رات اکين ۾ ڪاٽي ڇڏيائين. پر پنڪي اوڏو به نه آئي.

چار ڏينهن رتن جاڳي ڪاٽيا. پنجين ڏينهن هن پنهنجي پرٽيل پيءُ کي تار ڪري گهرائي ورتو. پيلا هو اڪيلو گهڻا ڏينهن جاڳي؟ ۽ آفيس مان موڪل وٺي؟

آشا اچي گهر ۽ ماءُ جي ذميواري سنڀالي تڏهن رتن ٿڌو ساهه کنيو.

قدرت اهڙي جو ڪم ڪندڙ نوڪرياڻي ڪسي به هينئر ئي بيمار ٿي پيو هو. پر آشا بلڪل دل نه لاٿي. هوءَ تمام ڦڙتيلي ۽ هر ڪم ۾ هوشيار هئي. ٿانو ملڻ کان وٺي جهاڙو پوچو ڪرڻ ۽ مريض جي سار سنڀال سان گڏ روٽي ٺاهڻ ۾ به هٻڪ نه ڪيائين. ڪم ڪار کان سواءِ به هن ۾ ٻيا گڻ به تمام هئا. هوءَ تمام گهڻي کلمک، ملنسار ۽ سٺي جو من موهيندڙ هئي. هن کي خبر هئي ته پنڪيءَ کي وسوئي گهر کان پرهيز آهي، ان ڪري اڪيلي هوءَ به ماءُ وانگر ڪم ۾ لڳي پئي هوندي هئي. آشا خود ڪانوينٽ ايڊيوڪيٽڊ هئي ۽

ڊاڪٽر اچي چڪاس ڪئي. چيائين - "ٻخار تہ ڪافي ڏينهن کان ٿو لڳي ۽ هاڻي ٽائيفائڊ جو روپ اچي ورتو اٿائين. مريض کي آرام جي تمام گهڻي ضرورت آهي." لن وچ تہ رتن جي ماءُ جي حالت هيڪاري خراب ٿي وئي، ٻخار وڌڻ ڪري بيهوشيءَ جي حالت اچي ٿيس.

ڊاڪٽر دوائون لکي هليو ويو.

پنڪي لڏندي لمندي هٿن ۾ ڪجھ بنڊل سنڀاليندي 8 ٻجي رات جو گهر پهتي. سڌي پنهنجي ڪمري ۾ هلي وئي. ڪپڙا مٽائي انگريزي گانن جي ٽيپ لڳائي ٻڌڻ لڳي.

رتن دوائون وٺي موٽيو تہ سڌو ماءُ جي ڪمري ۾ هليو ويو. جڏهن پندرهن منٽن ٿائين بہ ڪو نہ نڪتو تہ پنڪيءَ کي عجب لڳو، هو تہ سڌو سڌ ڪندو پنڪيءَ وٽ ئي ايندو آهي، اڄ ڇو دير لڳائي اٿس؟ سوچيندي هوءَ سس جي ڪمري ۾ هلي وئي. ڏسي تہ هوءَ بستري تي ليٽي پئي آهي.

پنڪيءَ رتن کان پڇيو - "ڇا ٻخار ٿي پيو اٿن؟"

رتن چيو - "ها."

پنڪي اٿرو ٻڌي بہ اتي ترسي ڪو نہ ۽ پنهنجي ڪمري ۾ هلي وئي.

”جيڪر تنهنجي ماءُ بيمار ٿئي ته ڇا تون هن جي شيوا نه ڪندينءَ؟ ته پوءِ سس جي شيوا ڪرڻ ۾ ڪهڙو اُهم آهي؟“

هن بي رحميءَ سان رتن کي جواب ڏنو- ”اسان جي گهر ۾ ايترا نوڪر نوڪرياڻيون آهن جو اسان کي ته ڪنهن ڪم کي هٿ لائڻ جي ضرورت ئي ڪونه پوي. بيمار جي سار سنڀال به اُهي ئي لهن مونکان ته رات جو جاڳڻ ٿئي ئي ڪونه.

رتن ماٺ پئي رهجي ويو.

هڪ صبوح آفيس وڃڻ لاءِ جيئن ڪٽي شرٽ پائي ته ڏسي سڄو ڪالهو اُڌڙيو پيو آهي.

مجبور ٿي بي شرٽ ڪڍيائين ته اُن جو ڪيسو اُڌڙيو پيو هئو. ٻينءَ جي پريس خراب ٿي وئي هئي. تڏهن رڙ ڪري چيائين - ”پنڪي! تون سڄو ڏينهن ويٺي آهين پر هڪ ٽوپو نٿي ڏئي سگهين؟

پنڪي تڪرار جي موڊ ۾ چوڻ لڳي - ”نه، مونکي ڪونه اچي ٽوپو ڏيڻ، جيڪر توهان کي گهر جو ئي ڪم ڪرائڻو هو ۽ ٽوپا ڏيارڻا هئا ته مون جهڙي ڪانوينٽ ايجوڪيٽيڊ ڇوڪريءَ سان شادي نه ڪيو هان، ڪنهن اڻ پڙهيل سان شادي ڪيو هان.“

اِئين چئي پنهنجي ڪمري ۾ هلي وئي. ٿوري

انگلش ميڊم سان گريجوئيٽ هئي پر هن کي ان ڳالهہ جو گهمنڊ نہ هو.

صبوح ٿيندي چانهہ ڏاهي - "چانهہ گرم - چانهہ گرم" جا هوڪا ڏيندي ٻاءُ ٻاجائيءَ کي ڪمري ۾ چانهہ ڏئي ايندي هئي.

وري نوين بجي ناشتو ٽيبل تي تيار ڪري چوندي هئي - "اچو ٻر ٻوءَ جا پيارا ناشتو اچي ڪيو."

منجهند جو تہ ٽراڻ ٻاجائي ٻئي روٽيءَ جي ٽيبل تي هونديون هيون.

آشا ماءُ لاءِ ڪڏهن موسميءَ جو جوس ڪيندي تہ ڪڏهن ٽماٽي جو سوپ ٺاهيندي، ڪڏهن دوا ڏيندي ڪڏهن پاٺي اوباري ٺاري ماءُ لاءِ چاٺي رکندي نظر ايندي هئي. پر هن جي پيشانيءَ تي گهنج بہ نہ هو. رات بہ هوءَ ماءُ جي شيوا ۾ جاڳي گذاريندي هئي تہ بہ هر وقت گلاب جي گل وانگر ٻئي ٽڙندي هئي. ڪڏهن ڪو قصو تہ ڪڏهن ٻاجائيءَ کي چهچٽو ٻڌائي ٻئي کلائيندي هئي.

آخر آشا جي شيوائن رنگ ڪيو. سندس ماءُ جو بخار لهي ويو پر هوءَ بيحد ڪمزور ٿي وئي هئي.

رتن پنڪيءَ جي ايڏي پرگهي ڏسي اڄ ڪلهہ من ئي من ۾ هن کان خفا رهڻ لڳو هو. هن چيس -

پنڪي پاڻ کي ٺيڪ ڀئي سمجهي. اک کڻي نهاري ته هڪ پاسي رتن ۽ ٻئي پاسي آشا هن جي اک کڻ جو انتظار ڪري رهيا آهن. رتن جي ڏاڙهي وڌيل ۽ منهن چنتا سان پيلو لڳو پيو آهي. آشا به ٿڪل ۽ غمگين پئي لڳي.

پنڪيءَ کي جاڳندو ڏسي آشا ڪلندي چيو - "ته پوءِ اچي چانهه گرم؟"

چانهه پيئندي پنڪيءَ جي اکين مان ڳوڙها وهڻ لڳا، "ديدي مونکي معاف ڪندا." رتن ڏانهن به ٻاچنا ڀري نگاهن سان نهارڻ لڳي. چيائين - "برابر آهي ته دک ۾ پنهنجن جي پيار جو اسپرش اڌ دک دور ٿو ڪري ڇڏي. اُن پيار جي اسپرش سان ڪيڏو نه آساس ٿو اچي. اوترو نوڪرن سان ڪٿي ايندو؟"

اينتري ۾ مسٽس کير جو گلاس کڻي آئي - "هان پٽ کير پيءُ." چئي هن جي مٿي تي پيار جو هٿڙو گهمائڻ لڳي.

پيار ڀريا ٻول ۽ پيار جو ڇهاءُ پائي پنڪي گد گد ٿي سس جي ٻاڪر ۾ سمائجي وئي. هن جي من ۾ پيار جو احساس ڇوليون مارڻ لڳو.

ڊبي ۾ سوٽ ڪيس هٿ ۾ کڻي ٻاهر نڪتي.

رتن لال وچ ۾ آفيس ۾ هليو ويو.

آشا اهو رنگ ڏٺو ته هن جي هٿ مان سوٽڪيس ڦري ڪمري ۾ رکي آئي. پيار سان چيائينس - "پاپي! توهان هي ڇا ڪيو؟ توهان کي ائين نه ڪرڻ گهرجي. شاديءَ کان پوءِ ساهرو گهر ئي پنهنجو آهي. سس ماءُ جو روپ ۽ اڙاڻ پيءُ جو روپ آهن. عورت جي هڪ دفعي گهر کان ٻاهر پير رکڻ کان پوءِ وري انهيءَ چائنٺ تي نه چڙهي سگهندي."

ائين چئي پاڪر پائي پنڪيءَ کي ڪمري ۾ وٺي وئي. چيائين - "مان ته ننڍي ٿي توهان کي پئي اپديش ڪيان. ڇي ڇي!" ۽ کلي پاپائيءَ کي ڪتڪتائي ڪري ٻارن وانگر کلائڻ لڳي. آشا هڪ گهر مان ٻه گهر ٿيندا بچائي ورتا.

اتفاق سان انهيءَ ئي رات پنڪيءَ کي اچي بخار ٿيو. رات جو وڌندو ويس ۽ هوءَ بخار ۾ وقلڻ لڳي. رتن ڊاڪٽر کي وٺي آيو. ترت پنڪيءَ جو علاج ڪرايو ويو. سڄي رات آشا ۽ رتن ويٺي پنڪيءَ جي مٿي تي پٽيون رکيون، دوائون ڏنيون. رتن جي ماءُ ته نونهن جو هيءُ حال ڏسي پنهنجو ڏک ئي ڀلجي وئي.

ٻن ڏينهن کان پوءِ پنڪيءَ کي هوش آيو. اڄ

آهي، تون بہ لاپرواهي نہ ڪج. وڏيڪ تون سمجهدار آهين.”

هيما ڄڻ عرش تان فرش تي ڪري. هن تہ مٿو ڦرڻ ٿوري دير جي ڪمزوري ٿي سمجهي پر هيءُ تہ سلسلو ئي اُبتو ٿي لڳو. ۽ پوءِ جڏهن هن کي خبر پئي تہ واسو گهڻي وقت کان بيمار آهي. ان ڪري تہ ٿي ٿو سگهي شادي ڪرڻ سان ٺيڪ ٿي وڃي، هن جي شادي ڪرائي وئي آهي. هيما جي من ۾ ڪئين سوال اُڀري آيا تہ ڇا واسوءَ جي بيماري هن کان لڪائي وئي آهي؟ ڇا هن سان دوکو ڪيو ويو آهي؟ هڪ بيمار جي سيوا لاءِ تہ هيءُ سڀ نہ ڪيو ويو آهي؟ اهي ڳالهيون سوچي هن جو مٿو ٿي چڪرائڻ لڳو.

ويس تياڳي هن سادا ڪپڙا پاتا ۽ پتيءَ جي سيوا ۾ جنبي وئي. هن جو وشواس هو تہ هن جي پتيورتائيءَ سان ئي واسو جلد ٺيڪ ٿي ويندو ۽ هن جا سپنا ساڪار ٿي ويندا. هوءَ بنا ڪنهن شڪوي شڪايت جي ماٺ ميٽ ۾ واسوءَ جي تن، من، ڌن سان سيوا ڪندي رهي.

پر ’مرض ويو وڌندو جيئن جيئن دوا ٿي.‘ واري ڳالهہ ڪارگر ٿي.

سپنا سچ ٿــي ويــا

هيما ڪنوار بڻجي جڏهن ڏينهن ساهري گهر آئي، هن جي من ۾ ڪئين جذبا جاڳي اُٿيا هئا. هن جيڪي ڪنواري سپنا ڏٺا هئا اهي سچ ٿي رهيا هئا. هوءَ به ڪنهن راجا جي راڻي بڻجي ڪنهن جي دل تي راڄ ڪندي. هن جو به هڪڙو ننڍڙو گهر هوندو، جنهن ۾ هن جو حڪم هلندو. رسڻ پرچائڻ جو سلسلو هلندو.

پر هيما جا سپنا ته چائنٺ اورانگهڻ وقت ئي چڪناچور ٿي ويا هئا. چائنٺ تي ئي واسوءَ کي چڪر اچي ويا هئا ۽ هن کي يار دوست هوا ڪري لڳا ۽ سهارو ڏيئي پلنگ تي ليٽائي ڇڏيائون. هيما ته هن کي ٿڪاوت جو ڪارڻ سمجهي گمڀيرتا سان نه ورتو. سس کي پيري پئي جڏهن ڀاڪر ۾ ڀريائين ته سسڻس آسيس ڪيس - ”سدا سهاڳڻ رهين.“ گڏ ئي ڪن ۾ چئي ڇڏيائينس، ”هيما، واسوءَ جي طبيعت ڪجهه ٺيڪ نه آهي، ڊاڪٽر هن کي آرام ڪرڻ جي هدايت ڪئي

سڄو ڏينهن پئي ڪندي هئي ۽ رات جو ٿڪجي پئجي رهندي هئي. پلا هن جو دک، سور ٻڌڻ وارو هئو ئي ڪير؟ ڪير ڪونه هو جيڪو همدردي يا پيار جا ٻه اکر ٻه هن سان ڳالهائي.

هيما اسڪول جي شڪشا پائي اچان نڪتي مس ته مامي مامي‌ءَ پنهنجي ڌيءَ جو ٻوجو لاهڻ لاءِ هن کي مريض واسوءَ سان پرڻائي ڇڏيو. هيما ڏهن سالن ۾ ئي اناٿ ٿي وئي هئي. مامو مامي وٽسي ويس ۽ جيئڻ ٽيئڻ پلجي هوءَ وڏي ٿي. اچا هوندي ٻه هوءَ ڪاليج ۾ نه وڃي سگهي. نه ئي شاديءَ بابت هن ڪان ڪا راءِ ئي گهري وئي. اڄ هوءَ پنهنجي پير تي بيهڻ لائق به نه هئي. هن گهر جي چار ديواري ۽ هن جي سس اها ئي هن جي سيما هئي.

وقت گذرندو ويو. ماءُ ٻه پٽ جو دک پلجڻ لاءِ ستسنگ ۾ يا پارٽي ۾ ساهيڙين وٽ وڃي ڏيڄ وقت ويهي پنهنجي من جي ڳالهه ڪنهن سان اوري ايندي هئي پر هيما ته اندر ئي اندر ۾ پئي ڳرندي هئي.

ٻه سال لائين ئي نڪري ويا. وقت گذرندي کهڙي ٿي دير لڳي.

هڪ ڏينهن ڪال بيل وڄڻ تي جيئن ئي هن در کوليو ته هڪ اڻڏوڻ پٽ جينٽلمين، گورو چٽو، ڏاهو ڪن

پريا ٻه سال گذري ويا پر واسوءَ پلنگ نه ڇڏيو. مرض آهستي آهستي هن جي سرير کي لڪڙيءَ ۾ اُڏهيءَ وانگر ويو خالي ڪندو ۽ آخر اهو ٻه ڏينهن آيو جو واسو هيما کي هميشه لاءِ ڇڏي هليو ويو.

هيما جي مٿي تي جهڙو نالي ماتر سندور ۽ تلڪ هو سو به ڪسجي ويو. وڌاتا جي ليکه کي ٽلا ڪير ٽسو مٽي سگهي. سيٺي اهو ٻڌي هن کان رخصت ورتي. پر هيما هئي جو قاتل اکين سان بس آسمان ۾ ٽڪي ٻڌي نهاريندي هئي. هن جا سپنا جيڪي هن وري به واسوءَ لاءِ اُڻي سهيڙي رکيا هئا شيشي جي پياليءَ وانگر هڪ اُڻي ٺوڪر ۾ چور چور ٿي ويا هئا. اينئرو ئي هجي هان ته به ٺيڪ هو. پر سيٺس ته هن کي سيٺي جي سامهون پڻ ذليل ڪندي هئي. چئي - ”هن جا اهڙا پير پيا جو منهنجو پٽ ڪٽ تان اُٿي ڪونه اٿيو. ڏائڻ ڪائي وئي مڙس کي. اهڙي نياڻيءَ نوٽهن مٽي مونکي.“

هن جي شيوائن ۽ نياڻيءَ جي ساراه ڪرڻ ته ٺهيو پر هر ڳالهه ۾ تعانا ڏئي هن جو جگر جلائي ڇڏيندي هئي.

هيما ايڪانت ۾ ويٺي رت جا ڳوڙها ڳاريندي هئي. هن جو وس اچو ٿي ويو. سڀي گهر جو ڪم

توهان تہ اجايو ٿا هن تي ڏوهہ هڻو، واسو تہ سالن کان بيمار هو، توهان کي تہ هن جي شادي ئي نہ ڪرائڻ گهربي هئي. اُلٽو توهان هن بيقصور کي ٿا ڏوهہ ڏيو. مان تہ سوچي بہ نٿو سگهان تہ هن شادي ڪرڻ سان هن کي ڪهڙو سک مليو؟ هن جا تہ ڀڳي جهان ويا."

هيما رسوئيءَ ۾ سڀ ٻڌي رهي هئي. منوهر پهريون انسان هو جنهن هن جي دک کي صحي ڪيو هو. اڄ تائين ڪنهن بہ هن کي ٻہ اکر همدرديءَ جا ڪونہ چيا هئا. هيما ساڙهيءَ جي پلوءَ سان ڳوڙها اُگهڻ لڳي.

اِهو تہ قدرتي نيم آهي تہ جڏهن ڪير دکي اِنسان سان همدردي ڏيکاريندو آهي تہ ازخود من ڀرجي ايندو آهي. دک ڳوڙهن ذريعي ٻاهر نڪري ويندو آهي. هيما من ئي من ۾ منوهر کي ڌنيواد ڏيڻ لڳي.

روز منوهر ڏسندو هو تہ هيما جي رهڻي ڪيڏي نہ سادي آهي. سڄو ڏينهن ٻڪري وانگر پئي وهي تہ بہ منهن ۾ زبان نڪو شڪوا نہ شڪايت.

وقت تي ناشتو ۽ روٽي، چانهہ وغيره جو ڌيان هيما ئي رکندي هئي. مجال جو چوڪ ٿي وڃيس.

ڪپڙن ۾ هن جي ساهمون بيٺو هو. ٻنهي جون نظرون چار ٿيون پر هيما ته هن کي سڃاڻندي ئي ڪانه هئي. پاسيري ٿي هن کي اندر اچڻ لاءِ جاءِ ڏنائين.

اينديءَ ئي هو هيما جي سس کي پيري پيو ته هيما جي سس هن کي ڀاڪر ۾ ڀري ڪٺي ڇڙايو. ٻئي واسوءَ جي ياد ڪري روئڻ لڳا. واسو ۽ منوهر ٻئي گڏ پڙهيا هئا پر پوءِ منوهر وظيفو ملڻ سبب امريڪا هليو ويو ۽ هاڻي انجنيئر ٿي هت آيو آهي جيئن ڪو ڪم چالو ڪري. منوهر واسوءَ جي سڳي چاچي جو پٽ آهي. جڏهن وقت واسوءَ جو انتقال ٿيو اُن وقت هو امريڪا ۾ هو. هن وقت سوديش اينديءَ ئي چاچيءَ وٽ هليو آيو هو.

هيما چانهه ناشتو کڻي آئي ته غور سان منوهر هيما جي منهن ڏانهن نهاريو. سس ڄاڻ ڪرائيندي چيو، "هيءَ اٿئي واسوءَ جي زال هيما."

ان تي منوهر چيو، "واهه چاچي تو تهن ته چنڊ جو ٽڪر ڳولهي اٿئي."

سس منهن تي گهنج آڻيندي چيو، "چنڊ ٿي ته ڇا؟ قسمت ۾ ته ڪارهن ئي لکيل اٿس. اينديءَ ئي منهنجي واسوءَ کي کائي وئي." ۽ پوءِ هوءَ روئڻ لڳي. هن کي چپ ڪرائيندي منوهر چيو، "چاچي،

چاچي - "تون نه ولائت مان ڇا ٿي آيو آهين ناستڪ ٿي آيو آهين. سوامي جن تي ڇٽرون ٻيو ڪرين. شاسترن ۾ وڌوائن کي من ۽ سرير کي وس ڪرڻ جو وڌان آهي."

منوهر - "نه ڇڏيو وڌوائن ۾ جان ڪونهي، اُهي بيجان آهن. چاچي اڄ جي زماني ۾ ته وڌوائون وري شادي ڪري گهر سنسار وسائي ٿيون سگهن، اُهڙا قانون به ٺهيا آهن. ٻاهرين ملڪن ۾ ته وڌوائون ٻئي ڏينهن شادي ڪري وٺنديون آهن پر به پنهنجي ملڪ ۾ به هاڻي بمبئي جهڙي وڏن شهرن ۾ اِها ڳالهه عام ٿي وئي آهي."

چاچي - "هل، هل وڏو آيو آهي مون سان بحث ڪرڻ وارو. اسان جا ريتيون رواج ٻاهرين ملڪن جهڙا نه آهن. هتي وڌوا کي وري شادي ڪرڻ جو حق نه آهي. تو جهڙا ولائتي به چار اچي ويا ته هتان جون ريتيون ئي بگڙي وينديون."

منوهر - "ڀلا ننڍي عمر ۾ ڪير وڌوا ٿي وڃي ته اُنکي وري شادي ڪرڻ جو حق ڇو نه آهي؟ هيئما کي به پورو حق آهي ته هوءَ وري شادي ڪري پنهنجو گهر وسائي. جيڪو سک هوءَ هتي نه وٺي سگهي اُهو اُتي وٺي سگهي."

اڇن ڪپڙن مان ٽنگ تي هڪ ڏينهن هيما هلڪڙي نيري رنگ جي ساڙهي ڪڍي پاتي. ڏسندي ئي سٽس ته مٿو ڦرڻ لڳي. ڏيڻ لڳس، ”هاءِ هن زماني ۾ وڏوائن کي ٻـه فيشن لڳو آهي. ڪلهوڪي ستسنگ ۾ سوامي جن چون پيا ته وڏا ۽ جوڳيءَ ٻنهي جو جيون مکڻ جي شيءِ پچائڻ آهي. ٻنهي کي سنساري چمڪ ڪان ۽ ڳالهين ڪان پاسو ڪري من کي قابو ڪرڻ گهرجي ۽ هيءَ آهي جو اڄ رنگين ساڙهي پائي الائي ڪنهن کي ٺڳي ڏيکارڻ چاهي؟“

هيما ٻڌندي ئي ڪپڙا مٽڻ هلي وئي. منوهر اهو سڀ نانڪ وينتي ڏٺو. هن کان سهو نه ٿيو. چيائين، ”چاچي، توهان ته کوهه جي ڏيڏر وانگر اڃان اتي ئي پيا آهيو. ٿورو وڏي تلاءُ ۾ نڪري ڏسو ته اکيون کلنوَ. دنيا ۾ ڇا پيو ٿئي، دنيا ڪيڏي نه ترقي ڪئي آهي؟ ڀلا توهان اهو ته ٻڌايو توهان جو سوامي گرهستي آهي يا سنياسي؟“

چاچي - ”هو ته گرهستي آهي.“

منوهر - ”پوءِ هو گرهستي ڇو آهي؟ ٻين کي اپديش ٿو ڏئي من کي وس ڪرڻ جا. اپديش ڏيڻ سولا آهن چاچي، انهن تي عمل ڪرڻ تمام ڏکيو آهي.“

ايڪانت ۾ هيما منوهر کي چيو، "مون سان شادي ڪرڻ لاءِ تيار ٿـي ڪير ٿيندو؟ مان صرف مئٽرڪ پاس آهيان. توهان اجايو بحث ڪري ڇو ٿـا پنهنجو وقت خراب ڪيو؟"

منوهر چيو - "مان تنهنجي لاءِ ڇوڪرو ڳولهيندس. پهرين تون ٻڌاءِ ته تون به شادي ڪرڻ لاءِ تيـار آهين يا نه؟"

هيما شرمائجي وئي. هن جي ڳلن تي لالي ڇانئجي وئي. هن نظرون هيٺ ڪري ڪنڌ 'ها' ۾ لوڏيو.

ٻئي ڏينهن هيما جي سس جي ڀيڻ بمبئيءَ مان اچي لٿي. هن کي به هيما کي ڏسي ترس اچي ويو. چيءِ، "ڀيڻ ننهن ته چندرمکي آهي. وڌاتا به ڪيڏي نه غلطي ٿو ڪري."

منوهر چيو - "مان چاچيءَ کي چوان ٿو تـه هيما جي شاديءَ لاءِ مان ٿو ڇوڪرو ڳولهيان پر چاچي مڃي نـٿي."

هيما جي سس چيو - "ڀيڻ هن ڇوڪر کي سمجهاءِ اسان کي سماج ۾ ڪنڌ کڻڻ لائق به رهڻ ڏيندو الائي نه؟ ڀلا هن جي وڃڻ کان پـوءِ منهنجو سهارو ڪير ٿيندو."

منوهر چيو - "ان جـو مطلب تـه توهان پنهنجي

چاچي - ”اڙي! پر مان ٿي چوان ڪندو ڪير وڌوا سان شادي؟ ڇا ڪنواريون هڙئي مري ويون آهن؟“

منوهر هيما جو پاسو کڻندي چيو، ”اڄ گهڻائي نوجوان وڌوائن سان شادي ڪرڻ لاءِ تيار آهن. چڱو ڀلا اهو ته ٻڌايو ته توهان جي مرڻ کان پوءِ هوءَ ڪنهن جي سهاري جيئندي؟ ڪير هن جي سنڀال ڪندو. ناريءَ جي رکشا ڪرڻ لاءِ پرش ئي هڪ سهارو آهي. پوءِ هو ڀاءُ هجي يا پيءُ، چاچو هجي يا مامو. پر سڄي عمر هو به ڪنهن کي نه رکندا. هڪ پتي ئي آهي جيڪو عمر ڀر پتنيءَ کي سهارو ٿو ڏئي.“

هيما جي سس منوهر سان نه پڄي سگهي ته ڀڻ ڀڻ ڪندي، هٿ چنڊيندي ستسنگ ۾ هلي وئي.

ستسنگ ۾ به هن جو من ڀلا ڪيئن ٿي لڳو؟

پٺيان هيما ۽ منوهر اڪيلا ايڪانت ۾ هڪ ٻئي ڏانهن پريم نگاهن سان ڏسڻ لڳا. منوهر محسوس ڪيو ته هيما نه صرف ٻاهران ئي ايڏي سندر نه آهي جيتري تن من سان به پوتر آهي. انهن ڳالهين هيڪارين منوهر جو من موهي ورتو هو ڪاڌو به هوءَ اهڙو سوادي ٺاهيندي هئي جو کائڻ وارو پيو آڱريون چٽي. سوادي کاڌو مرد جي وڏي ڪمزوري ٿيندي آهي.

منوهر سچ ٿو چوي. ٻنهي ۾ تہ وڏوائون عام جام شادي ٿيون ڪن، گهر وسائي سکي ٻہ ٿيون آهن. اهو سچ آهي تہ تنهنجي مرڻ کان پوءِ هيءَ ڪيڏانهن ويندي؟"

هاڻي هيما جي سس ٻنهي پاسي جي مار کان ماٺ ٿي وئي. منوهر ولايت مان نوان وچار کڻي آيو هو. ٽڪل آواز ۾ چيائين - "پر ٻہ ڪير تيار ٿيندو هن سان شادي ڪرڻ لاءِ؟"

منوهر - "مان، مان تيار ٿيندس شادي ڪرڻ لاءِ. جيڪر مونکي هيما جهڙي جيون ساٿي ملي وڃي تہ مان ڌنيہ ٿي وڃان. ولايت جي رنگين ڇوڪرين کان تہ ڀڳوان ٻچائي."

هيما جي دل ڌڪ ڌڪ ڪرڻ لڳي. هن کي ڪن تي وشواس نہ پئو اچي تہ منوهر جهڙو اپٽوڊيٽ ڇوڪرو هن سان شادي ڪرڻ لاءِ تيار ٿي ويندو.

هيما جي سس هيما کي سڏ ڪري پڇڻ لڳي، "هيما، منوهر تہ توکي پسند ڪيو آهي، توکي ٻہ منوهر پسند آهي يا نہ؟"

هيما نظرون جهڪائي ٻيٺي رهي.

سس هيما جو هٿ منوهر جي هٿ ۾ ڏيندي چيو، "سچ آهي، وڏا جو کهڙو ڏوهہ جو هوءَ سچي

سوارٿ لاءِ ۽ نوڪرياڻيءَ جا ڪم وٺڻ لاءِ هيما کي وهاري ويٺا آهيو. سماج آهي ڇا؟ توهان ۽ مان، اسان جهڙا انسان. ضرورت وقت سماج ڪهڙي ٿو ڪنهن جي مدد ڪري؟ ڇا هو بکئي کي کارائي ٿو؟ روئندڙ جا ڳوڙها اگهي ٿو؟ غريب کي ڏن ڏئي ٿو؟ جڏهن سماج اسان لاءِ ڪجهه ڪري ٿي ڪونه ٿو ته اُن کان ڊڄي ڇو هلجي؟"

چاچي - "ڏن جون ريتيون رسمون جيڪي ٺهيل آهن اُنهن کي ٽوڙڻ منهنجي وس ۾ نه آهي."

منوهر چيو - "هي ريتيون رسمون هاڻي بابا آدم جي زماني جون ڳالهيون ٿي ويون آهن. سماج پنهنجي سوارٿ لاءِ ٿي رسمون ٺاهيون آهن. توهان جي مرڻ کان پوءِ جڏهن هيما کي ڪمائڻ کائڻ جو ڪو وسيلو نه رهندو ته هن کي ٻئي ڪائڻو پوندو. اُن وقت ڏسون ٿا ڪهڙو سماج توهان کي خيرات ڏئي؟ اُن وقت سماج جا ٺيڪيدار ٿي هن جي جواني خريد ڪرڻ ۽ پوشت ڪرڻ لاءِ تيار ٿي ويندا اُن وقت ڪيڏانهن وينديون هنن جون ريتيون رسمون ۽ هنن جو سماج؟"

چاچيءَ جي پيڻ جهڪا ٻچڙيءَ مان آئي هئي، اهي ڳالهيون ٻڌي بگڙجي وئي. چيائين، "ٻيڻ،

عمر مرڻ واري جي ناليءَ تي وڃي ڏوڙها ڏاري.
جڏهن ڪ مرد ٿي چار شاديون ڪري ٿو سگهي. وڌوا
کي به جيئڻ جو حق آهي. سو ٿيو منوهر منهنجون
اکيون کولي ڇڏيون. هاڻي مان هيما کي نونهن نه ڏيئي
ڪري پرڻائيندس. جيڪو ڏک هن کي مون ڏنا وڌاڻا
ڏنو آهي ان لاءِ مان هيما کان معافي ٿي گهران."
لائين چئي هن هيما کي پرڻم ڪسان ڀاڪر ۾ ڀيري
ورتو. اڄ هيما وري دلهن جي پوشاڪ ۾ سجيل وڃي
آهي پر اڄوڪي ۽ پهرينڪي سجاوٽ ۾ وڏو فرق هو.
اڄوڪي رات هن لاءِ آنندي هئي هڪ روشن رات ۽
رات آندو هو پيغام هڪ نئين صبوح جو. جنهن ۾
هن جا سپنا سچ ٿي ويا هئا.

ڪملا ٻناڻي

تعارف

ڪملا ٻناڻيءَ جي ڪهاڻين جو نئون گلدستو نئين زندگي اسان جي هٿن ۾ آهي.

پڻ ڪملا جي وشين ۾ نواڻ آهي. هن هلندڙ ماحول کي پاٺڪن جي سامهون پيش ڪري پاٺڪن ۾ حقيقي سماجڪ برائين جو پردافاش ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي آهي. گڏوگڏ ناري جاڳرتيءَ لاءِ هر ڪهاڻي ناريءَ جي اتياچار جي خلاف آواز اٿاري رهي آهي.

مونکي اميد آهي ته ليکڪا اڳتي هلي هن کان به وڌيڪ بهتر ڍنگ ۾ سماج جي سجاڳيءَ لاءِ لکي سنڌي ساهتيه جو شان وڌائيندي.

ڪملا جون ڪهاڻيون سنڌيءَ ۾ آڪاشواڻي جيپور تان پرسارت ٿينديون رهنديون آهن، راجستان سنڌي اڪادميءَ جي رهاڻ ۾ ۽ وقت به وقت سنڌي مضمونن ۾ پڻ آکاڻيون لکي پنهنجي لياقت ظاهر ڪئي آهي. مان هن جي ساهت ڏانهن چاهه ۽ محنت لاءِ کيس داد ٿو ڏيان. هڪ سٺي گرهڻيءَ سان گڏوگڏ سٺي اڌياپڪا جو پارٽ نڀائيندي رهي آهي. هيءَ ڪملا جي هن ڏس ۾ هيءَ نئون مجموعو آهي. مان شڀ ڪامنائن سان گڏ سندس روشن آئيندي ۽ سٺي ليکڪا جي ڪامنا ٿو ڪريان.

ٽي.سي. ڀڳت ڊسٽرڪٽ ۽ سيشن جج (رٽائرڊ)، جيپور